

7822

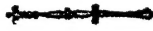

ప్రహేళిక

అయినాపురపు సోమేశ్వర రాయకవిగారిచే

గ చి యిం పు బ డి న ది.

ప బ్లి ష ర్సు:

వసువు లేటి వెంకట్రామయ్య

అండ్ బ్రదర్సు,

బుక్క-నెల్లర్సు, కా జ మ ం డి.

ప్రచురించినది

రెండవకూర్పు 1000.

కాకినాడ

కాకినాడ:

కోటమరి చినరఘుపతిగారిచే

కాకినాడముద్రాక్షరశాలయందు ముద్రింపబడియె.

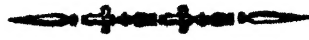
1925.

కాపీరైటు]

[వెల రు 0.12.0.

నాటకములు.

గయోపాఖ్యానం చి॥ ల॥	0- 8	లంకాదహనం	0-10
పౌసన్న యాదవము	0- 8	రసపుత్రవిజయం అ॥ శే॥	0-10
సారిజాతాపహరణం	0- 8	మోహినీయ క్షాంతం	0-10
చతురచంద్రహాస	0- 8	పాదుకాపట్టాభిషేకం దో॥ శే॥	0-12
సతీతనూయ అ॥ సో॥	0- 8	పీష్వనారాయణరావు	0-10
విచిత్రచిత్రముల	0-12	లోకాభిరామాయణం	0- 8
ప్రేమదామనోహరం	0-12	విష్ణులీలలు అను దశావతారములు	0-12
వేళామరందము	0-10	చంద్రకాంత చ॥ మా॥	0-10
శారదావిజయం కా॥ స॥	0-12	సంగీత శ్రీసాహసం	0-12
యహానంద	0-12	సంగీతసాహిత్య	0-12
భక్త కథిరు	1- 0	ఉపాపరిణయం దో॥ శే॥	0- 8
సంపూర్ణ రామాయణం	1- 4	సారంగధర	0-12
సంపూర్ణ భారతం సం॥ శే॥	1- 4	సంగీతశతరేఖ	0-12
కృష్ణలీల	1- 0	సంగీతప్రహేళిక చ॥ మా॥	0-12
సంపూర్ణోత్తర రామాయణం	1- 4	బాద్మినీయద్దం శ్రీ॥ కృ॥	1- 0
పాండవవిజయం కా॥ నా॥ క॥	1- 0	వేళామరందము దో॥ శే॥	0- 8
పాండవోద్యోగం	0-12	వేళామరందము	0- 0
పాండవప్రవాసం	0-12	చాటుపద్యకోవచానందం	0- 8
పాండవజననం	0-12	విలుచిద్య య॥ కృ॥	0- 8
పాండవతత్వమేధం దో॥ శే॥	0-12	సత్యహరిశ్చంద్రీయం బ॥ ల॥	0- 4
శ్రీరామవిజయం	0- 8	ఉత్తరరామాయణము	1- 4
శ్రీరామపుర్యోగం	0- 8	భూలోకరంభ చ॥ మా॥	1- 0
శ్రీరామప్రవాసం	0- 8	హరిశ్చంద్ర	1- 0
శ్రీరామజననం	0- 8	చింతామణి	1- 0
శ్రీరామతత్వమేధం	0- 8	గులాబకావలి	1- 0
అంధాపరాకం	1- 0	దూర్వశికాపవిత్రావనం	1- 0
ద్రౌపదిరస్త్రాపహరణం	0-12	గర్వభంగం	0-10
సతీకులసి రా॥ నా॥ క॥	1- 0	శ్రీకృష్ణవిలాసం రా॥ సు॥	0-12
అపాల్యాకాపవిత్రావనం	0-12	అభిజ్ఞానకామంతల మ॥ సు॥	1- 0
కనకతార దో॥ శే॥	0-12	విక్రమోద్యోగము	0- 8
శ్రీకృష్ణకులాభారం	0-12	భక్త చింతామణి	0- 8
శ్రీకృష్ణరామభారం	0-12	వేదీసంహారం	1- 0
జయంతజయపాఠీయం	0-12	కంకాభరణం పా॥ ల॥	1- 0

కసుపులేటి వెంకటాచార్యులు అండ్ బ్రదర్స్, ఇన్ని సుపేట, రాజమండ్రి.

శ్రీ

ప్రహేళిక

గీ అంకముల నాటకము.

ఇ. ది

అభినవసావిత్రి, ననరత్న చింతామణి, చంద్రగుప్తవిజయము
విచిత్రచిత్తమాళాద్యనేక నాటకములు
రచించిన

అయినాపురపు సోమేశ్వరరాయకవిచే

రచించి పంపిణీ చేసినది.

ప్రకాశకులు:

వసువులేటి వెంకట్రామయ్య & బ్రదర్స్,

బుక్క-నెల్లర్స్, రాజమండ్రి.

రెండవ కూర్పు 1000

కాకినాడ:

కోటమర్తి చినరఘుపతిరావుగారిచే

కాకినాడ ముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రించి పంపిణీ చేయబడినది.

సర్వస్వాధ్యక్ష సంకలితము.]

1925

[మొదలు 0-12.0

ఆ శీ స్స.

సీ. ఆకార సంపద శ్ కరుకరించెడి విద్య

విద్యకు స్మిదిర శ్ విషయవృత్తి

విషయంబునకు వన్నె శ్ వెలయును విధమాలు

విధమాలునకు మించు శ్ వితరణాలు

వితరణానూఢికి శ్ విలపిల్లు ప్రియవాక్కు

ప్రియవచోనిరతికి శ్ వెలయు గుణమా

గుణగణవిస్ఫూర్తి శ్ కనువైన సత్కిర్తి

సత్కిర్తికి స్మించు శ్ సరసతయును

గీ. గలిగి శ్రీకాశ్యపసరోత్ర శ్ కుంజుడైన

యలఘు వైజర్పు రామచా శ్ యాభ్యు వెలమి

నాయు రావోగ్య దివ్యభా శ్ గ్యాది కళల

సతత మోముత శ్రీరామ శ్ చంద్రమూర్తి.

...

...

: పురుషులు :—

జయ, విజయులు—వైకుంఠ ద్వారపాలకులు.

సనక, సనందులు—ఋషీశ్వరులు.

విష్ణుమూర్తి.

హిరణ్యకశిపుడు—రాక్షసరాజు.

విప్రజిత్తి—చుత్తి.

శంబుడు—హిరణ్యకుని కుమారుడు.

అలంబాసుడు—వేటవృత్తాంతము తెల్పినవాడు.

౮. ఇంద్రుడు—స్వరాధిపతి.

9. వారముడు—దేవఋషి.

10. బృహస్పతి—దేవగురువు.

11. యముడు—యమ్యుడి శాసకుడు.

12. చిత్రరథుడు—నార్తావహుడు.

13. ప్రహ్లాదుడు—కథానాయకుడు.

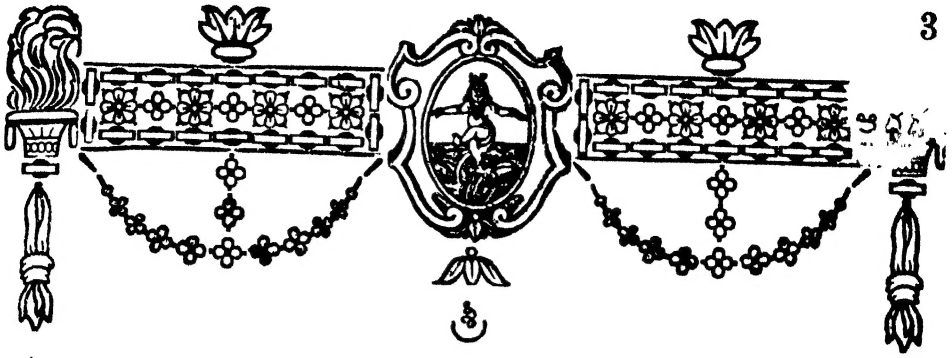
14. చండామారులు—ప్రహ్లాదునకు విద్యగరపినవారు.

15. విరూపాక్షుడు—సేవకుడు.

16. దుర్ముఖుడు—హిరణ్యకశిపుని ద్వారపాలకుడు.

—: స్త్రీలు :—

1. వీణావతి—ప్రహ్లాదుని తల్లి.

ప్రహ్లాద

ప్రథమాంకము—ప్రథమరంగము

స్థలకము:—వైకుంఠము

[జయ, విజయులు ద్వారమువద్దఁ బ్రవేశించుచున్నారు.]

జయ—సోదరా !

మ. తొలి జన్మంబున నెట్టి గొప్పతపఁ మోరకు న్జేసియున్నా మొ? యీ
లలితా కారునిఁ భక్తవత్సలుని లీలామానుషునీ విష్ణు భూ
వలయాధీశుఁ గృపాలవాలుని మహాభాగుఁ రమాకాంతుని
నైలువన్నార్థకమయ్యె జన్మము సదానూనప్రభారశ్మిచేన్.

విజయ—అగోజా !

తే. గీ. ఈపు చెప్పినయట్లు రా త జీవ నేతు
చరణరాజీవములఁ గొల్పు త సత్ఫలంబు
పూర్వ పుణ్యవశంబునఁ త బొందినాము
విష్ణు, రోచిష్ణు గరుణచే త విమలకీర్తి!
(తెరలో ననకసనండుల గానము.)

[తెరవై పుజాచి]

మ. కనుఁగొంటే? మనులెవ్వరో యిటుకదే త కంజాక్షుని న్జూడఁగా
మనమందు న్గడు నుత్సహించుచుదగఁ త మార్గంబునఁ వచ్చుటలే

జయ్య—గునుగొంటిన్ మఱి వారలియ్యెడ మనఃకాంతూహనోదార్పితై
వనజాక్షుఁ హరిదర్శనంబునకునై

విజయ— శ్రీ వాంఛించునట్లొప్పెడిన్.

జయ్య—సోదరా! లక్ష్మీకాంతుఁడు తన రామామణిగూడి కేళీమం
దిరంబున వినోదాంబుధి నోలలాడందలంచి లోనికి నితరులరా
నీయవలదని యాజ్ఞాపించెనుగాదా ?

విజ—అగును. అయిన నిష్పడేమి?

జయ్య—ఇప్పు డీ ఋషిపుంగవుల నెట్లు లోనికి విడుతుము?

విజ—నిన్నెవరు విడువమనిరి ?

జయ్య—ఒకానొక వేళ యావచ్చెడిమునిపుంగవులే మనమనుకొనిన
యట్లు లోనికింబోసియుండని కోరిన నేమిసేయుదము ?

విజ—దానికింత తడవుకొనవలయునా? ఇందిరామనోహరునాజ్ఞ లేనిదే
మిమ్ముల విడువ నెల్లమసే యల్కుదము.

జయ్య—మునులు ముక్కోపులని విందుముగాదా? వారవాక్యంబుల
కిడ్డుపల్కినను, వారినడ్డగించినను, మనల ఘోరంబుగ శపిం
చెదకేమో?

విజ—భయంబువలదు. మురహరు నాజ్ఞ మనకున్నదికదా? అద్దానిని
వారలకుం దెల్పిన శపింపరని తలంచెద.

[సనకసనందులు ప్రవేశించి లోనికిం బోబోవుచుండగా]

జయ్య—(ఆడ్లముగాజని) పుణ్యమూర్తులగు నోతాపసవర్యులారా!
పద్మనాభుండు తన పద్మాయతాక్షిం గూడి యున్నవాఁడు
గాన లోనికిం బోవలనుపడదు.

సనకు—ద్వారపాలకులారా! మేమెప్పు డెట్టియసమయంబున వచ్చినను
నిరభ్యంతరముగా లోనికేగెడివారమే! నే డీయభ్యంతర మేమి?

విజయ్య—మానిచందులారా! అబ్బనేతుండిగు నయ్యనంతుని యాజ్ఞ
యే కారణము.

సనంద—ఏమంటివి. భగవంతుని యాజ్ఞయే కారణంబనియో? ఆ భగవంతుడే మేమేసమయంబున వచ్చినను విరాఘాటంబుగా లోనికి రాననుజ్ఞనిచ్చినే? అమ్మహానుభావుని తొలి యాజ్ఞయే సెల్లవలయును. అదియునుంగాక నీ రెండవయాజ్ఞ మాపట్ల వినియోగింపబడదు. కాన మమ్మడగింపక దారితొలంగిపొందు.

(అని లోనికిఁబోవోవుదురు.)

(జయవిజయు లడ్డముగావచ్చి నిలిచెదరు)

సనంద—నఖిలుసాహసమ్. నఖిలుసాహసమ్. (అని భయపెడుదురు.)

సనకు—(కోపముతో) ఓరోక్షుమ్రులారా! ఏమిరా మమ్మవమానపటమచుంటి? వైకుంఠంబున విష్ణుసాన్నిధ్యంబున నుంటి మనుగర్వంబేలరా దుర్మతులారా! నిష్కారణము మాకోపాగ్ని కింధనములుగాకుండు. తత్క్షణమే దారితొలంగుండు.

జయు—సుహృత్తులారా! స్వామియాజ్ఞ లేనిదే మిమ్ములవిడువనెల్లము. నిష్కారణము మమ్మేలశపితురు. స్వామియాజ్ఞయే లేకున్న మిమ్మడగింప మేమితివారము.

సనకు—స్వామివలన మీకపాయంబు వాటిల్లకుండఁ గాపాడెదము. సహిష్ణుండైన విష్ణువు మానియాజ్ఞోల్లంఘనముఁ జేయనొల్లఁడు గదా? కాన విచారింపక దారితొలంగుండు.

సనంద—జయవిజయాభిధానలారా! ఇమ్మహానుభావుండు చెప్పిన యటుల మీకపాయం బిసుమంతయు రాసీయక గాపాడెదము. భయంబువలదు. కృపాయత్తచిత్తుడగు నప్పరమేశ్వరుండు మావాక్యంబుల నివి మిమ్ము నైరింపకపోడు. మేమాదామోదరు నిప్పుడవలోకింప వలయుఁగాన మఱుమాటఁబల్కుక దారిదొలంగుండు.

జయ—మునిపుంగవులారా! పద్మనాభుని యాజ్ఞోల్లాసునముంజేయ
మేమెంతటివారము? మీయాజ్ఞ జవదాటితిమని మాపై నలుఁ
గకుఁడు. మీరు సుడివినయటలఁ జేయసమర్థులేయని మే
మెఱుంగుచుముగాని రాజీవనేత్రుని యూన నిరాకరింప మామ
నంబంగీకరింపకున్నయది. కాబట్టి మమ్మునున్నించి మీయూర్గం
బున మీరు బోవుటధర్మము.

సనంద—ఏమంటివి. అదిదేవుండైన యనంతని కొల్వూ సమకూడెనని
మహాగర్వంబునఁ గన్నును మిన్నునుగానక మాకు ధర్మోప
న్యాసముఁ జేయఁ బ్రారంభించితిరే? ముమ్మాటికిని దారి
దొలంగితీరవలయు. అట్లు తొలంగెదరా? లేదా?

సనకు—ఏ మాకండకావరము. సరియే యాలోచించెదము. ముందా
ప్రశ్నకు సమత్తరంబిండు.

జయ—మహానుభావులారా! మీరడిగినప్రశ్న కిదివఱకె యుత్తరం
బొసంగితిమి. అదియే ముమ్మాటికిని నిజము. స్వామియాజ్ఞ
లేనిదే మిమ్ములను లోపలకుమాత్రము బోసెయము. అనుజా!
అంతియేకాదా?

విజ—అగ్రిజా! అంతియే.

సనకు—అట్లయినయెడ మే ముపేక్ష వహింపరాదు. (కోపముతో)

తే. గీ. ఔర! దుర్మతులార! మ ర మృలఁతిఁజేసి
తోవనిడమంచుఁ బ్రేలిన ర దుష్టులార!
యిదిగొ శాపంబు నిచ్చెద ర మింక మీర
లనురులగుచును జన్మింపు ర డవనిమీఁద.

జయ-విజయ—(ఏకకంఠ్యముగా) హా! మాధవా!! రక్షింపుము. రక్షిం
పుము. (అని నివ్వెఱపోయిచూతురు.)

[తేర లేచును]

[లక్ష్మీ పాదములొత్తుచుండఁగా శేషశయ్యపైఁ బున్నుండి
విష్ణుమూర్తి పృవేశించుచున్నాఁడు.]

మునులు—(స్తనముచేయుదురు.)

విష్ణు—(మునులంజూచి లేచివచ్చి నమస్కరించి) మానిచంద్రులారా!
అభివందననూచరించుచుంటి నైకొని నన్నుఁ గృతార్థునిఁజేయుఁడు.

సనకు-సనంద—జగత్కల్యాణున కనంత కల్యాణము లగుఁగాక.

జయు—దేవా! తమయనుజ్ఞ మెయి మే మీ మీద్యారంబునఁ గొలుపుం
డఁగా నిమ్మునీశ్వరులు లోనికింబోవుచుండ మేము వలదన “అను
రులగుచును జన్మింపుఁడవనిమీఁద” అని మమ్ము శపించిరి.
మాధవా! మా కేదిదిక్కు? నీయాజ్ఞ మేలేకున్న మాకీ మునిశా
ర్దులంబుల శాపప్రాప్తి లేకుండ నుండునుగదా? ఇంతకుఁ బురా
కృతకర్మ మిటులున్నదికాఁబోలు. దేవా! మాయీతప్పు సైరించి
మ మీఁద శాపంబుననుండి తప్పింపుఁడు.

సనకు—జయవిజయులారా! కడచినదానికిఁ జింతించిన నేమిప్ర
యోజనము. శాపముతోడ శాపోదకములు గ్రహించి జల్లు
టయే మావంతయ్యెనుగాని నయ్యది మాన్ప మాతరముగాదు.
సరేకదా బ్రహ్మగుద్రాదులకైన శక్యముగాదు. కోపావే
శంబున మే మెన్ని యక్షరంబులుబల్కితిమో యన్ని యక్షరం
బులునుం జెల్లవలయునేకాని వేతొందుగాదు. కాబట్టి మీ
యాశ నిరాశయయ్యెనని విచారింపకుఁడు.

విష్ణు—సేవకులారా! ఇప్పుడూనుభావుండు జెప్పినది నిక్కువము.
ఇటువినుండు. మీ శాపవిమోచనంబున కేనొక్క మార్గంబా
రసితిని. అయ్యది కడుంగదు సులభంబయియుండె. అదేమన

నాతో నయ్యంబున సప్తజన్మంబులైనను, కయ్యంబున త్రిజన్మంబులయినను, మీరనుభవించితిరేని మీకీశాపవిమోచనంబగు. కావున నీరెంటియందును మీకెయ్యది యిష్టమో మొఱుంగజేయుడు.

జయ—పరాత్పరా ! భవదీయ పాదసేవజేయకుండ సప్తజన్మంబు లేము తాళగలమా? మధుసూదనా! నయ్యంబునూని కయ్యంబునను సరియేగాని, మీచెప్పినచొప్పున త్రిజన్మలనుభవించి నీచే హతులమయి నీసాన్నిధ్యము జేరగలమను యాస జనించుచున్నయది. కాన నోభక్తజనపారిజాతమా! మాకు ద్విజన్మంబులే దయచేయఁగోరుచున్నాము.

విష్ణు—అట్లయిన నోజయవిజయులారా ! తొలిజన్మంబున హిరణ్యాక్ష, హిరణ్యకశిపులై జన్మింపుఁడును హిరణ్యాక్షుండు వరాహావతారంబునను, హిరణ్యకశిపుండు నారసింహావతారంబునను నాచే మడియుదురు. రెండవజన్మంబున రావణకుంభ కర్ణులై జన్మంబుఁగాంచి రామావతారంబున నాచే హతులయ్యెదరు. మిగిలిన జన్మంబున శిశుపాల దంతవక్త్రులయి జన్మించి కృష్ణావతారంబున నాచే మడియుదురు. తదనంతరంబ మీకీశాపవిమోచనంబగు. ఇయ్యదియ మీశాపవిమోచనానుక్రమంబు

సనంద—మాధవా! నీయూహ కడుంగడుశ్లాఘాపాత్రమునుమా!

విష్ణు—జయవిజయులారా! ఆలసింపక మీరేగి దిత్తి కశ్యపప్రజాపతులకు హిరణ్యాక్ష హిరణ్యకశిపులై జన్మింపుఁడు. కాలహరణంబుగాకుండ వేగముగాఁ బొందు. ఋషిపుంగవులారా ! లోనికిం బోదము రండు. (అని నిష్క్రమింతురు.)

ద్వితీయరంగము.

స్థలకము—హిరణ్యకశిపుని సభ.

[హిరణ్యకశిపుడు, శంబరుడు, విప్రజిత్తి, యుచితాసనములపైఁ గొలుపుదీర్చియుందురు.]

హిర—మంత్రి! విప్రజిత్తి! ఏమంటివి?

తే. గీ. చెలఁగి మీయాజ్ఞ వినినంత శ శీఘ్రగతిని
మూఁడులోకంబులునుగూడ శ దాడి వెడలి
నిమిషమాత్రంబులోనఁ దా శ నిగ్రిహించు
హేమలోచనుఁ డుండె న శ హీనబుఁడు.

అనియూ! ఏమీ! లోకంబులు లెక్కింప మూఁడేనా! అంతకెక్కుడు
లేవా?

శంభ—తండ్రి! ఆ వనజగర్భునిచే సృష్టిపఁబడినవి లోకత్రయంబులే;
అంత కెక్కుడు కానరావు.

హిర—పగ్గడా! విప్రజిత్తి! కుమారా! శంబరా!

శా. బేరా! యావిధి సృష్టిజేయ మము దా శ వాఁగచనన్దేసి, యా
రారా! లెక్కకుమూడులోకములె దా శ నొనఁదు సృష్టించెనే
క్రూరాత్ముండయి వాఁడు; లోకవితతిం శ గోట్లాదిఁ గల్పింపకే,
దూరాలోచన లేని వాఁ డెటు సమ శ ధుండొను సృష్టిపఁగా.

శంబ—

మ. పుడమీశా! తమరేటికిట్టులలుగ శ నోప్పించు; యాధాత, దాఁ
గడువృద్ధుండయినాఁడు గాన జగము శ ల్గల్పించఁ గలేని యా
నలువన్నిటిన లాభమేమి కనుకన్? శ నామాట లాలించుఁ డి
య్యెడలోకంబులు మూడు జాలవాకొ? మీరరింపొందఁగానేలినఁ.

హిర—(ఆశ్చర్యముతో) ఏమీ! విచిత్రము. సింహముకడుపున చెవుల

పిల్లిబుట్టినదే? బాపురపిల్లినిజూచి మాతంగంబు బెదరినట్లు ముదుకండగు నావిధాతనుగూర్చి నీవును బెదురుచుంటివా? మనవంశంబునం బుట్టిన పంచవర్షంబుల బాలుండైన నిట్టి పిటికి మాటాలాడునే? (కోపముతో) ఛీ! ఛీ!! నీజన్మంబువలన యుష్మజ్జనకుండగు హిరణ్యాక్షుని పేగుప్రతిష్ఠ లడుగంటుచున్నవే? ఎన్నఁదైన నిట్లు పిటికివై మాట్లాడితివే?

శంబ—జనకా! ఏమంటిరి. ముదుకండును, విశేషించి మనకుఁ బితామహుండును నగు నవ్వనజగర్భుని నిందించిన లాభమేమంటిని గాని మఱియొందుగాదు. మఱియు మనపితామహునితప్పు మనమేసరింపనియెడల నింకేరుసైరింతురు? విశేషించి బంధుప్రేమ నన్నుఁబట్టి బాధించుటచే నట్లంటిని. లేకున్నచో బంధుప్రేమ నొకమూలకుం దోసివైచి యమ్మురుకని కరచరణంబులు బంధించి సృష్టికర్తృభిదానంబు మీకొసంగకుండునే? బాంధవుండు గావునను, వృద్ధుండుగావునను వాని నుపేక్షింపవలసివచ్చె గాని లేకున్నచోనా—

హిర—(సంతోషముతో) మేలు. శంబరకుమారా! మేలు. నిజముగా నీ యీవాక్యంబులవలన నాసోదరుం డగు హిరణ్యాక్షునకును, విశేషించి మాకును, నెక్కుండగు గర్వము జనించుచున్నది. నీబంధుప్రేమ శ్లాఘాపాత్రముగదా? (ఉలికిపడి యెడమకన్న దరుటసూచించి) అరరే! ఏమిది? నేఁ డీ యనిమిత్తంబులు గలుటకేమికారణము.

శంబ—(తొందరగా) జనకా! ఏమట్లనుచుంటిరి?

హిర—కుమారా! ఏలకో యన్నట్టుండి వామనేత్రభుజంబు లదరుచున్నయవి. పురుషున కుత్తభాగం బదరిన విశేషారిష్టంబుకల్గుననియు, దక్షిణభాగంబదరిన మిక్కిలి శుభప్రాప్తియగుననియు,

మనపెద్దలు పల్కుచుండురు. నేడదేరీతి నావామపార్శ్వం బద
రుచున్నది. మదీయసోదరుడు హిరణ్యాక్షుడు ఘోరారణ్యం
బుల వేటాడనేగి పక్షముదినములయియుండినను, యింకను
గొమ్మజీ రాకయున్నవాడు. కారణం బేమియుం బాడగాన
కున్నది. వానియొద్దనుండి సమాచారంబైనను రాలేదు.

[ప్రవేశము: దుర్ముఖుడు.]

దుర్ము—దేవా! జయము. జయము. యువరాజుగారితో వేట కరిగిన
యలంబాసురుం డరుదెంచి భవద్దృశ్యార్థమయి ద్వారముకడ
వేచియున్నాడు. ఏమియజ్ఞ ?

హిర—త్వరితగతి వానిప్రవేశము నడుపుము.

దుర్ము—చిత్తము.

(నిష్క్రమించును.)

హిర—అమృత్యు! (అనినిట్టూర్పువిడిచి) నా సోదరుని తేమసమాచా
రంబులేమియు దెలియుటలేదని విచారించుచుండగా సమయం
బున కీయలంబాసురుం డరుదెంచినాడు. ఈతనివలన నకలవృ
త్తాంతం బెఱుంగవచ్చును. ఈతనిరాక శుభావహంబగుగాక.

[ప్రవేశము: దుర్ముఖుడు-అలంబాసురునితో.]

దుర్ము—దేవా! ఈతడే యలంబాసురుడు. నే సెలవుగైకొని ద్వా
రముకడకు బోయెదను.

హిర—మంచిది.

దుర్ము—చిత్తము.

(నిష్క్రమించును.)

హిర—అలంబాసురా! వేట విశేషంబు లేమి?

అలం—దేవా! మే మట్లు తమయొద్ద సెలవు గైకొనినప్పిమ్మట యువ
రాజయిన హిరణ్యాక్షుడు గుట్టమునెక్కి బయలుదేఱగానే
మిగిలిన రాచకొమరులందఱు, బడలు లోపలనడగునటుల తలగు
డ్డలతోబెనచి పాగలుచుట్టుకొని, చల్లదములు దొడిగికొని,

దట్టిలుగట్టికొని, యాదట్టిలలో బాకులందోపుకొని సాళువము, బైరి, యణుజ, ఓణము, జాలె, తోచిగాడు, వేసము, లగుడు, మొదలగు పేరెక్కిన డేగలందీసికొని, వానిందువ్వి వేటకై బోరేపించుచు యువరాజునకు ముందుగానడువనారంభించిరి. మిగిలిన మఱికొందఱు భౌంభౌ భయంకరార్భటిదీర్ణదిగ్భిత్తులైచెలగు కత్తెరసంపంగి, హనుమంతి, వాయువేగి, వత్సనాభి, బూచిగాడు, భైరవుడు, పెండిగుండు, మిత్తిగబ్బి, యను జాగిలంబులందొక్కొని వివిధమృగవిహగవధం బాచరింపఁ గుతూహలంబున నమ్మహారణ్యంబుసాచ్చి మునుముందు డేగల స్విడచి పూరేడు, కైజు, చెలగువ్వ, కల్లేడు మొదలగు విహంగంబుల న్నడియింపజొచ్చిరి. ఇంతలో వేటకుక్కలన్నియు మహారణ్యమధ్యంబునజొచ్చి గోరింద, కేదంగి, మోదుగు, కనుము, కానుగు మొదలగు పొదరిండ్లమాటునంజాగిన కూరజంతువుల నదలింపజొచ్చినవి.

హిర—తరువాత, తరువాత ?

అలం—అటుతరువాత నోదనుజనాయకా ! భౌ భౌమ్మను వేటకుక్కలయార్భటములచేతను, డప్పుల చప్పుళ్ళచేతను, మన సైనికుల కేకల చేతను, నమ్మహారణ్యంబునంగల మేటి మృగంబులైన చిఱుతపులులు, మాతంగంబులు, బెబ్బులులు, పింగదృష్టులు, వేయేల పాణముగల సమస్తజంతువులును యీ యనంబుల ఘూర్ణమానంబులైపడుచునుండ, నయ్యదికని మనసైనికులెల్లరు గడుంగడు ముదమందుచు మిగుల నట్టహాసంబులఁజేయుచు విల్లెక్కు పెట్టువారును, కత్తి, కేడము, మొదలగు నాయుధ సాహాయ్యమునం బరుగిడువారునై కూరజంతు సంతానముల న్నరుమువారునై యుండిరి.

హిర—తరువాత తరువాత ?

అలం—తరువాత నోదైత్యాధినాథా! యువరాజయిన హిరణ్యాక్షుండు కొండగుహలో దాగి కనుగుడ్లుతిప్పితిప్పి పొగిణి పాయంబగునన్న భయంబునఁగూర్చుండి చూచుచున్న బెబ్బులింగని దానిం బొలియింపనొచి విల్లెక్కువెట్టి వాడికోలతో నేసెను. దేవా! ఏమిచెప్పుదురు? ఆ మువ్వన్నెమెకం బాయేటు దప్పించుకొని యా బాణంబుతోడనే వైకెగసి మిక్కిలివడిగా యువరాజు మీదికి న్దుముకఁ జొచ్చె.

హిర—(గద్గదస్వరముతో) తరువాత తరువాత ?

అలం—తరువాత నోశూరకులావతంసమా! యువరాజయ్యది గని జంకక, వెనుకంజ స్వేయక, ధైర్యంబువీడక, యటుఁగూ దొడుగుట యు, వేయటయుఁ గనురెప్పుపాటు కాలంబులో జరిగె. విధి వశంబున నయ్యేటుచుం దప్పిపోవుటయు, నశ్చెబ్బులి యినుమ డించిన రోషంబున యువరాజుపై కుఱికె. అయ్యదికన్న మన సైనికులెల్లరును గన్నీరు మున్నీరుగాఁ గార నేడ్చుచు యువరాజు చచ్చె జచ్చె నని విలపింపఁజొచ్చిరి.

హిర—(విచారముతో) హా! దితికుమారా! హా! కశ్యపప్రజాపతియ నుంగుతనయా! నీకింతలోననే నూతేండ్లునిండెనా? హా! సోదరా! సోదరా!! హేమలోచనా!!! భుజబలశౌర్యరాశీ! మల్ల యుద్ధప్రవీణా! ఎంతమరవస్థ నాటిల్లెమరా తమ్ముడా! (అని అలంబాసురునితో) అలం బాసురా! అటుపిమ్మట నేమిజరిగెను?

అలం—అటుపిమ్మట నోదేవా! యువరాజగు హిరణ్యాక్షుఁడా చారలమెక మేటుతప్పి తన పొగిణింబుల స్త్రీయ వచ్చుచుండెనని గ్రహించి, చేతి కైదువుంగైకొని, మొక్కువోని తనశౌర్యంబును హెచ్చరింపజేసి యొక్కయేటున దానిఁ దుత్తునియలట్లుంజేసెను.

ఆఘాతంబున కాఘాతుకమృగంబు లచ్చటి కొండల నడిమి గొంతులు ప్రతిధ్వనులిచ్చునట్లొక యటపటచి చచ్చెను. తోడనే మన సైనికులెల్లరును జయజయధ్వానంబులు మిన్నెగయ నార్చుచు భళీ! హిరణ్యాక్ష! భళీ! హేమగోచనా! యని యుగడింపఁ జొచ్చిరి.

హిర—(సంతోషముతో) బాగు. సోదరా! బాగు. రాక్షసకులంబున కెంతయు వన్నెదెచ్చిన నీకు శుభంబగుఁగాక. అలంబాసురా! తదనంతరం బేమి జరిగెను?

అలం—అట్టిసమయంబున నామహారణ్యంబంతయుఁ గలయందిరిగెడు జంతువు లాచూర్భాటమున్విని తమపనిమాని తోకలను ముడుచుకొని దారి నెఱుంగకపోయెడి సినంగులును, కొండలపై కెగఁగి బ్రాకండలంచి పోకుచు మధ్యభాగంబునఁజూఁ బ్రాకి యక్కడనుండి క్రిందకుఁ బడియెడి యెలుంగుల గుంపు లును, తమ పిల్లలను గర్భిణులను నంటిపెట్టుకొనునట్లొనర్చి యీ కొమ్మనుండి యీ కొమ్మకును ఆకొమ్మనుండి యీ కొమ్మకును బరుగిడు ప్లవగీకదంబుమును, తమస్థానంబులువీడి పరుగిడెడు పండులగమియు, నిద్రాహారంబులంద్యజించి పులి, కరి, కిరి మొదలగు మృగంబు లన్నియుఁ బరుగిడనారంభించెను. అట్టి తరుణంబున మేమొనర్చిన చప్పుళ్ళకు జడిసి హరిణంబొక్కటి వేటకుక్కలకుఁ జిక్కక, కాళ్ళు నేల సోకనీయ కాకాశంబున కెగిరిపోవుచుండెనో యనునట్లు పోవుచుండఁగా మిగిలిన తన తోడివారలకు తన సామర్థ్యముఁ జూపఁదలంచి యదియెగిరిన సమయంబున నొక్కటిగాఁ జేర్పఁబడిన కాళ్ళగిట్టల నొక్క వాడికోలఁగోఁ జూచువార లత్యాశ్చర్యముం భొంద యుపరాజు దెగనేసె.

హీర—బాగు. సోదరా ! బాగు. నీవేటనేయ్యంజూచు భాగ్యము నా కన్నులకు లేకపోయె? అయిన నేమి? నావీరులు తద్వృత్తాంతం ఊతయు వీనుచుంటచే ధన్యతవహించె తరువాత తరువాత ?

అలం—తరువాత నోదానవకులశ్రేష్ఠా ! వేటకాండ్రి తరుముటకై వేయుకేకలను మోర్చిపైకెత్తికొని బాగుగానాల్పించి తమ్ము తరుగువచ్చు వేటకుక్కలలో జొరబడి యొకటిరెండు శ్వాసంబుల మాంసపుకండలు దేహములనుండి తెగిపడునటు లొనరించెడి సూకరంబుల న్దిలకించి వారీటెలచేతను, బల్లెములచేతను, వానిని జంపజొచ్చిరి. మననైనికుల బాణాఘాతంబులకు సూకరంబుల దేహంబులనుండి వేలాడు వేలాడు చుండగా వేటకాండ్రి బాణముండి తప్పించుకొనం దలచియు పారిపోలేక పొదలంజొరబడి బలహీనత మొదియుఘుర్గు భ్వాసంబులుగొనపాడుకొనుకూర్చుండి, వేటకాండ్రినుదగ్గరకు రానీయకుండ గాపాడుకొనుచుండెనో యనునట్లు భయంకరావృత్తి దాల్చిన కన్నులనుండి విస్ఫులింగంబులు జలజలరాల్చుభంగి, మమ్మందఱ జంపివేయునట్లు తమ యెఱ్ఱనిచూపులు మాపైఁ బ్రసరింపఁజేసినవి.

హీర—ఏమీ ! అరణ్యాబాతయు సంత భయంకరముగానున్నదా ?
అలం—బాసురా ! తరువాత తరువాత?

అలం—తరువాత నోప్రభూ ! యువరాజుద్దానింగని, యెక్కువెట్టినవిల్లును, బాణంబులతో నిండుకొనియున్న యమ్ములపొదియుం దాల్చి, యమ్ములపొదిలోని బాణంబులంబెఱికి చేతఁదీసికొని, యెల్లదక్కులం గలయంజూచి, మిగిలినవారందఱు తనవలెనే కట్టాయితమై నిల్చుటంగని మనమున సంతసించి బాణమేయందలంచి విడువగా నబ్బాణంబు దూరంబుగానున్న సూకరంబులకు

నగలుటకుమారుగా పదిగజంబులమేరలోఁ బడియె. విల్లు హస్తంబులనుండి హఠాత్తుగా క్రిందబడియె. వెంటసంటియున్న సహస్రాక్షుఁ డదిగని “దేవా! ఏలయిట్లావిల్లుఁ గ్రిందబడవై చితి”రని యశుగ “సహస్రాక్షా! నేడదేలకోగాని యెన్నఁడు లేని యశుభంబులు గాననయ్యెడిని. వామభుజంబును, నేత్రంబును, తొడయుచుంగూడఁ గంపింపదొడఁగె. విశేషించి భుజంబవరుటచేఁ బట్టుతప్పె. అయినను నిట్టిమనిమిత్తంబులకు హిరణ్యాక్షుండు వెనుకంజ వేయునే?” అని వేగ మఱల విల్లుం గైకొని, యమ్ములందీసికొని, యొకదానివెబడి నొకటిగా ననేక బాణపరంపర లాసూకరంబులపైఁ గురిపించె.

హిర—ఏమి నాసాదరునిధైర్యము! తరువాత తరువాత ?

అలం—తరువాత నోదానననాయకా! అట్లా బాణఘాతంబున కనేక సూకరంబులు రూపుమాసినవిగాని, గమికి కన్నాకయు నిలిచిన సూకరంబుమాత్రము మడియక, రెట్టించినకోపముతో “తగరు కొండను దాఁకినవిధంబున” యువరాజుపై కుఱికె దాని కా యువరా జాతయు న్జంకక కత్తి నెత్తి నటుకఁబోయెను గాని యాపందియొక్క కొమ్మనకుందగిలి యాకత్తి తుత్తునియలయ్యెను. వేటొండుఖడ్గంబు గ్రహించుటకైనను దగిన యదను దొరకదయ్యె. భీతిల్లక ముప్పియుద్ధమునందు మిగులఁ బ్రజ్ఞావంతుఁ డగుటచే హస్తంబుల నాకుదారము నెత్తి గిరగిరింద్రీప్తి యొక బుడరాతి నేసికొట్టెను.

హిర—(సంతోషముతో) ఆఘాతంబున కాసూకరంబకలిపడివచ్చెనా?

లేదా? వేవేగఁ దెల్పుము.

అలం—దేవా! అట్లేజరుగురు? విధివిధానము వేటైయుండ మన మనుకొనిన విధం బెన్నఁటికైనంజరుగునే? ఆఘాతంబున కా కిటి

యిసుమంతయన్లొంగక వెనుదిరిగి యువరాజుపైకుటికి తన కొమ్ముతో యువరాజుం బైకెగురవేసి బాలుండు బంతి తూలించి తూ-లిం-చి-తూ-లిం-చి—(అని విచారము సూచించును.)

హిర—ఓరీ ! అలంబాసురా ! ఊరకుంటివేమి ? నామనం బూరక తామరాకులోని జలముగట్ల తల్లడిల్లజొచ్చె నాయనుజునిదెస నేమియుపద్రోవంబు మూఁడెనో వేగఁ దెల్పుమురా ?

శంబ—అలంబాసురా ! నాజనకున కెట్టియవస్థ తటస్థించెనో వేగఁ దెల్పుము.

అలం—(తలవ్రాల్చి విచారము సూచించును.)

హిర—ఓరీ ! ఏమట్లాలోచించుచుంటివి ? త్వరితగతి జరిగిన వృత్తాంతముం జెప్పరాదా ?

అలం—అటులాయువ రాజును తూలించి, తూలించి, తుదకాతనిఁ గ్రిందబడవైచి తనకొమ్ముతో వత్సస్థలం-బు-నుం-జీల్చి-చీ-ల్చి—(రోదనముఁ జేయుచున్నాఁడు.)

హిర—అలంబాసురా ! ఇకవినుట చాలాను. (విచారముతో) హా ! తమ్ముడా ! నీకెంతముప్పువచ్చినది. హా ! హా !!

సీ. లలి గశ్యపబ్రహ్మ శ కులవార్ధింత్నమా !

దనుజసంతతి బాసి శ తంలినావె?

అన్నవై నెంతేని శ మన్నన విడనాడి

స్వర్గంబుఁ జేరి శే శ కౌర్యవార్ధి !

పతియె దైవమటంచు శ భావించు నీనాతి

విడిచి యేగితె వెల్పు శ వెలదిగవయ

అల్లారు ముద్దెన శ పిల్లవానిని వీడి

దివి కేగియుంటివే శ దితికుమార !

తే. గీ. బహుళభువన ప్రశస్త దోర్భల వితాన
 పృథులతా లవిలీచు! భుజా శ విపులదర్ప !
 తుదకు నెక పందిపోటుచేఁ ర దొలఁగినావె
 తమ్ముడా! బ్రహ్మవాతను ర దాటలేక.

శంబ—(విచారముతో) హా ! జనకా !! ఎట్టి గబ్బిబెబ్బులులనైనను
 దబ్బిబ్బుపడునటు లొనరిచినిబ్బరముగా చూచువారలబ్బురమం
 దునటులా బెబ్బులులంబడదొబ్బెడి బాహుబలశాలి వీవాతుచ్చ
 సూక్రంబునకుఁ బ్రాణంబులర్పించితే? హా ! తండ్రీ ! నాకేది
 దిక్కు? నన్నెవ్వరుపోతురు. అయ్యో ! జననీ ! నింటివే? ని
 న్నును నన్నును దిక్కుమాలినవారిగా నెనరిచి నీమనో
 హరుం డస్తమించెనను ఘోరవార్త.

హిర—ఓ సోదరా ! సోదరా !

మ. పుడమి న్జాపగఁ జుట్టినాడవుగదా? ర ప్రోద్దావ శౌర్యంబునన్
 వడిగా శత్రులఁ జంపినాడవుగదా? ర పల్కాటు ధైర్యంబుతో
 నడవిన గూరమ్మగాఢిఁజంపితిగదా? ర హా ! యంత్యకాలంబునన్
 జెడు కుందారము చేతఁబాసితిగదా? ర జీవంబుల న్దమ్ముడా !

అయ్యో! నీచకుందారం బేడ ? భవదీయ ప్రాణాపహరణంబు గావించు
 లేడ? నమ్మజాల. నమ్మజాల.

విప్ర—దేవా! బాలుడైనశంబరాసురుని, యబలయైనమీమఱిదలిసి,
 మీయంబయగు దితిని, నూరడింపవలసిన తమరే యిట్లు శోక
 సముద్రమందున మునుంగడగునే? తత్వమరసిచూడ బంధు
 మిత్రాదులు ఋణానురూపసంబంధులుగదా? “ఋణానుబం
 ధరూపేణ కశుపత్ని సుతాలయాః” అను వాక్యంబు మీరు
 వినలేదా? మఱియు,

సీ. పంచభూతంబుల శ ప్రాథవంబునఁగల్గు

గేహంబుగాదె, యీ శ దేహ మరయఁ?

బూర్వకర్మముచేతఁ శ బొందిలోఁ బ్రాణంబు

దగనిల్చి యొక వేళ శ తరలిపోవు

నూహింప చెడునది శ దేహ మొక్కట గాని

యాత్మ నాశముఁ జెందఁ శ దసురనాథ !

యాత్మయు, దేహంబు, శ నరయంగ ద్వివిధంబు

గాని, యేకత్వంబు శ గానరాదు

తే. గీ. ఋణము దీరినవెన్న దా శ నింకఁ దుదకు

నొక్క నిముసంబయైనను శ నుండ దాత్మ

యదైకొంపలకైవడి శ నమరియున్న

కేవల శరీరములఁగూర్చి శ కించయేల?

వెండియుఁ గాలముదాపురించిన నేప్రాణియునిలువదు. శమనుని యాజ్ఞ
యైనచోఁ బోవకతప్పదు. కాబట్టి యట్టి దేహముం గూర్చి
చింతించుట వెట్టితనముగాదే? యువరాజుగారి మరణవార్త
స్విని మాబోంట్లమే కడుంగడుదుఃఖించుచుండ, నేకగర్భసంజాతు
లరగు తమకు దుఃఖంబుండదని పల్కఁజాలము. ఎంతదుఃఖంబు
న్నను దిగమింగి యూరకుండవలసినదేగాని వేటొండులాభంబు
గానరాదు. ఎంతకాలంబు విచారించియైనను పోయినప్రా
ణంబులు మఱలఁ దెప్పించినవారలుగలరే? ఎవ్వఁడయినను విచా
రించి పోయినవారితోఁగూడఁ బోవఁగలఁడే? కాన మీరు
మీకును, సూకరంబుచేఁ బ్రాణంబులం గోల్పోయిన యుష్మ
త్సహోదరుండగు హేమలోచనునకును సంబంధబాంధవ్యంబు
లేమియులేవని మీమదియందు ధృతింబాదుకొల్పి చింతఁదక్కి

యుండుడు. ఎంతచింతించినను గతించిన నీసోదరుని యనురులు
తిరిగిరావు గదా?

అలం—దేవా ! నా చెప్పవలసినదిండుక గల దద్దానిఁగూడ వినుండు.

హిర—(విచారముతో) అలం బాసురా ! ఇంక నేమిమిగిలినదో త్వరిత
గతిం దెల్పుము.

అలం—దేవా ! అట్లాసూకరం బాయువరాజు ప్రాణంబులనీసకొని
ప్రేవులు తన కొమ్మునందగిలించి మహారోషంబున నీడ్చి—

హిర—ఓరి! ఏమిరా! ఇదివఱకే విచారాంబుధిలోమునిగి పరితపించు
చున్న మాకు మాసోదరు బలవన్మరణముఁగఱచి యేమేమి
యో గొప్పగాఁ జెప్పుచుంటివి? ముఖ్యముగాఁ జెప్పవలసిన
దెద్దియేనియున్న సంగిహముగాఁ జెప్పుము.

అలం—దేవా ! అటులయిన వినుండు. వధ యైన తరువాత నాసూకర
మే చూచువార లత్యాశ్చర్యంబునట్లుగా జగద్దేదీప్యమా
నంబైన కాంతి ప్రసరించుచు, శంఖ చక్ర గఢా శార్ఙ్గ
ఖడ్గంబులతోడను, చతుర్భుజంబులతోడను, పీతాంబరముల
తోడను, నీలమేఘచ్ఛాయనుమించుశరీరకాంతితోడను, నిజస్వ
రూపంబున విష్ణువు ప్రత్యక్షంబయి యిట్లనియె. “ఓరోరి
దుర్మతీ! ముష్కరాధముండవై భూదేవిని సిలుగులంబెట్టిన
ఫలం బచిరకాలంబులోనఁ బొందితివి” తరువాత మఱిరెండు
నిమేషంబుల కా విష్ణు వంతర్ధానంబయ్యె. పాలికలనిచూదిరిగా
నయ్యరణ్యంబునఁ బ్రాణంబుగల జంతువు లెచ్చటనుగానరా
వయ్యెను.

విప్ర—దేవా ! అలంబాసురుని వాక్యంబు లాలించి యాలోచించి
చూచినచో దనుజకులమర్దనుఁడగు జనార్దనుఁడే భవదీయసోద

రుని ప్రాణాపహరణంబుగావించెనని నిశ్చయింపవలసినప్పుడు
న్నది. లేదేని పండియేడ? హేమలోచనుని ప్రాణాపహరణం
బుగావించుటేడ?

హిర—విప్రజిత్తి! నీమాటయే సత్యము. ఔరా! మాయలమారీ!
దుర్మదవిహారి! కుటిలమార్గంబున నెగాని న్యాయమార్గంబున
శత్రుప్రాణంబులన్దీయుట నీ శక్యముగాదటరా? దొంగపో
టుగావచ్చి శత్రునాశముగావించు నీవేటి మేటిబాటుపురా?
నీకు నిక్కువమైన పౌరుషమేగలదేని ఖడ్గము చేతఁబూని ముఖా
ముఖిని సమరమునైనన బలాబలంబులు తెల్లమయ్యెడినే? ఏటి
కిట్లు పనికిమాలినపనిచేసితివిరా! పిటికిపందా!

విప్ర—ప్రభూ! ముఖాముఖింబోరుట కారకు సమర్థుడుగాఁడు.
కనుకనే నీచమగురూపముందాల్చి హేమలోచనునిసంహరించె.
బాహుబలం బిసుమంతయేనిలేని యాపిటికిపంద మీమోలఁ
గాని,మీసహోదరుసమక్షంబునఁగాని నిల్చుటకారణంబున?
హిర—మంత్రీ! విప్రజిత్తి! బలపరాక్రమసంపద లిసుమంతయేని
లేని యాపిటికిపంద శత్రునాశముగావించుట కిట్టి తుచ్ఛరూప
ము మున్నెన్నండైన దాల్చెనని వింటివే?

విప్ర—దేవా!

మ. వినలేదే తమరెన్నఁ డీ చరిత? మా శ విష్ణుండు మాయావియై
కన వేదంబులు బ్రహ్మకీయ మది సం శ కల్పంబుతో నుండఁగా
విని సంజ్ఞంబున భీరువట్లడంగ, నా శవీరుండు వారాసిలో
మన వంశస్థుని సోమకాసురుని దా శ మృగ్ధిపడే మీనమై.

హిర—ఏమీ! అమృతయకాఁడు నాసోదరుని మడియించుట గాక
మనవంశస్థుండగు సోమకాసురునింగూడ మడియించెనా? అటు
లయిన నావేషధారి నడఁగఁదొక్కువలయు నాప్రాణమూరట్లఁ

జెందదు. కాబట్టి నాతమ్మున కుత్తరక్రియలు జరిగించినమఱు నాడే బయలుదేరి మందరాద్రికింజని యహారాత్రంబు లేక దీక్షతో నిద్రాహారంబులం ద్యజించి హంసవాహనుని గూర్చి తపం బాచరించి, పెక్కువరంబులం బడసి, యటుపైని నాసోదరు జంపిన యామోసకానిం దుగించెడు. అప్పుడు నామనంబు ననున్న నుమ్మలికం బడంగు.

విప్ర—దేవా ! మీయూహ కడుంగడు సమంజసముగానున్నది. ఉత్తమపురుషులక్షణంబు లట్టివియేగదా ? శత్రుప్రాణాపహరణంబు గావించుటయే యుత్తమముగాని యూరక వాపోవుటనలన లాభంబులేదుగదా ? కాన మీచెప్పినచొప్పున తపంబాచరించి మీయిష్ట దైవంబగు కమలాసనునివలన వరంబులం బడసిరండు.

హిర—మేలు. మంత్రీ ! మేలు. విప్రజిత్తి ! నాయుద్యమంబునకుం దగిన వాక్యంబులఁ బ్రోత్సహపఱచినందుల కేనంతయు నంత సింఘాచరించి. (శంబరునితో) కుమారా ! శంబరా ! నీ వీమంతి సత్తముండగు విప్రజిత్తి యాలోచనప్రకార మీరాజ్యభారము వహింపుము. గతించిన నీజనకునికై కడుంగడు గుండకుము. నీ జనకుని ప్రాణంబులపహరించిన యాజడమతి ప్రాణంబునీయువఱకు నాకు నిద్రాహారంబులపై నిచ్చ జనియింపదు. కాన నావాక్యంబు లాలించి యట్లొనరింపుము.

శంబ—తండ్రీ ! భవదాజ్ఞానువర్తినై మెలంగెద.

హిర—మంత్రీ ! విప్రజిత్తి ! కుమారా ! శంబరా ! అమ్మాయకాడు యజ్ఞంబులయందును, బ్రాహ్మణులయందును, విష్ణుభక్తులయందును, ఋషులయందును నుండునని తొల్లి శుక్రాచార్యుండు చెప్పఁగా వినియుంటిని. కాబట్టి నేడపంబునకరిగిన ఖెన్నుక మన

నైనీకులంబంపించి, యాయనామధేయు డంతరించునటు లా
భూలోకంబంతయు నాశంబొనరించుమని నాయాజ్ఞగాఁ దెల్పుఁ
డు. పుత్రశోకంబున మునింగి పరితపించుచున్న మజ్జనని నూర
డింపవలయుఁగాన కుమారా! శంబరా! పోవుదమురమ్ము.
మంత్రీ! నీవు పొమ్ము.

విప్ర—నుహాప్రసాదము దేవా!

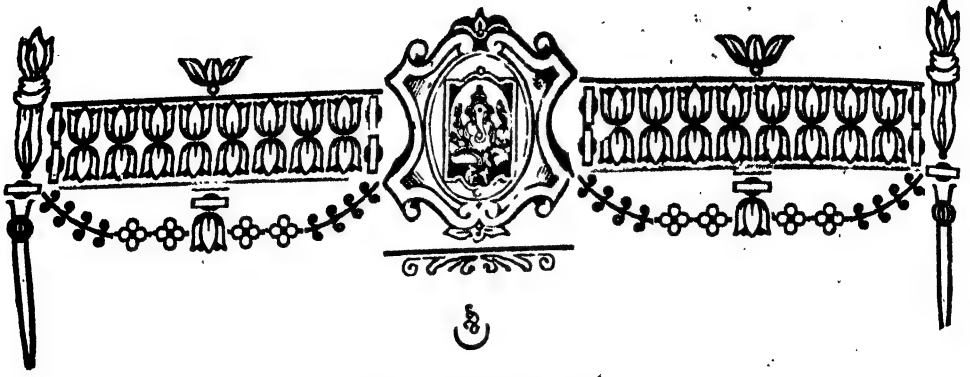
(నిష్క్రమించుచున్నాడు)

హిర—కుమారా! రమ్ము. (ఇరువురును నిష్క్రమించుచున్నారు.)

ఇదిప్రథమాంకము.

తే. గీ. ధరణి నయినాపురపు వంశ శ్రీ తల్లజులగు
బాపరా ట్పుత్యమాంబల శ్రీ వరసుపుత్రుఁ
డలఘు సుకవి సోమేశ్వరా శ్రీ హ్వయునిచేత
వ్రాయఁబడె నిది భూమిపై శ్రీ వరలుఁగాత.

ప్రహ్లాద.

ద్వితీయాంకము—పృథమరంగము.

స్థలకము—అరణ్యము.

[ముందు ఖడ్గధారుడై యిందుడును, వెనుక లీలావతి
యును బ్రవేశించుచున్నారు.]

లీలా—(తనలో నాథునుద్దేశించి విచారముతో) హా! నాథా! నాథా!
హేనుకశిపూ! ముల్లోకంబుల నల్లలాడించెడి బాహుబలశాలీ!
దనుజనాయకా! మనోనాయకా!

చ. మది నిసుమంతయైన నను శ మానముఁ జెడక నిందుడక్కటా!
వదినెయనంగ తల్లియని శ భావమునం దలపోతమాని, నీ
సుదతిని నన్నుబట్టి మన శ సోకుల నెల్ల వధించి వేగ నా
సదనమునుండి దెచ్చె నిటు శ స్వర్గముఁజేర్పగ నుష్టబుద్ధియై.

హా! నాథా! ఇంక నాగతియేమి? అయ్యయ్యా! శంబరకుమారా!
మంత్రీ! విప్రజిత్తి! మీకందఱకు నియామకుండఁబున హిర.
ణ్యకశిపుని పట్టమహిషిని, లీలావతి యనుదానను మీరైన
నన్నీవిపత్తునుండి గాపాడరాకే? అయ్యయ్యా! ఏమి నావెట్టి?
కరచరణబంధంబు గావింపబడిన మీ రెల్లు నన్ను గాపాడె

దరు? హా! భక్తజనవశీకరా! నా మొత్తాలింపవా? భవదీయ
కరుణారసవిశేషాంబువులం దడియందలచి యస్మశ్మనోహరుం
డల మందరాద్రివై. దప మాచరించుచున్నవాడే. అట్టియెడ
నీకూర్చుం డరుడెంచి వావివరుసలనైనం గణింపక నన్ను
జెఱబట్టనుంకించేనే! ఆపన్ననై విలపించుచున్న నన్ను బ్రోవ నీకిది
సమయముకాదా? కోరినతడవుగ వరంబులిచ్చుటయే నీవంతు
గానియార్తరక్షణపరాయణుడవుగావా? హా! హంసవాహనా!

సీ. సహధర్మచర్యలన్ శ సతతసేవలఁ జేయు

భాగ్యంబు పతియెడఁ శ బడయనింక

కొమరుండుగల్గి యీ శ కువలయంబును నేలు

ననుమాట కలలోని శ దయ్యెనింక

నగుఁబాటుఁ జెందక శ నల్వరి లోపల

తలయెత్తి తిరుగుట శ గలుగదింక

సదీచులెందఱో శ సాభాగ్యగతితోడఁ

జూఁచెడిభాగ్యంబు శ వోయెనింక

తే. గీ. ఎవరిఁ బ్రార్థింతు? మ్రొక్కెద శ నెవరికిపుడు?

ఎవరుప్రోతురు కరుణతో శ నింక నన్న ?

పాకశాసను నియ్యెడఁ శ బాఱదోలి

లీలఁ గాపాడు వారలు శ లేరె భువి?

(ప) ఓ! వజ్జాయుధస్ఫారపశస్తహస్తా! పాగ్దిశాధీశా !

మ. దిళిపుత్తుండయొ లేనివేళఁగని నా శ దీమంబునన్జొచ్చి నీ

చతురత్వంబును జూపి నన్నకట ! నీ శ స్వర్గంబున జ్ఞేర్పఁగా

దితిజశ్రేణిని బల్మిబట్టి చెఱ బం శ ధింపంగ నీకాన? నా

పతి విన్నన నినుఁబట్టి యాడ్చి వెన నీ శ ప్రాణంబుల న్దీయఁడ ?

బలసూదనా ! స్వర్గమర్త్యపాతాళలోకంబుల కధీశ్వరుండవయి, విశేషించి యన్యదిక్పాలక సేవితుండవయి, పదుగురిలో తగుదునని తలయెత్తికొని న్యాయపరిపాలకుండనని చెప్పికొని తిరిగెడి నీవే యిట్లు పరకాంతలం బల్కిగైకొనఁజూచుటఁ బాడియా? సంక్రందనా ! నీ వెఱుంగని ధర్మంబులేమిగలవు? ఎవ్వఁడు తన కార్యకారణ సంఘాతమును వశీకరించుకొని, జితేంద్రుఁడయి వర్తించునో వానికిఁగదా దేవత్వముగల్గును. జితేంద్రియుండవుగాని నీ వెట్లు లిందుగ్రిడవయితయో యెఱుంగరాకున్నది. మఱియు నోపాక శాసనా !

చ. వదినె యనంగఁ దల్లియను శ్రీ వావి యొకింతయునై నఁగాని నీ హృదయమునం దలంప విది శ్రీ యెంతటిమూర్ఖత, చెల్లునయ్య ! నీ కిది? పరకాంతనై న నిటు శ్రీ లేచుట భావ్యముగాదనంగ నీ వదినను బల్కిబట్టి పలు శ్రీ బాములు పెట్టుట నీకు ధర్మమే? ఇంద్రు—సద్గుణకల్పవల్లీ ! తల్లీ !

ఉ. ఏటికి నిట్లు బేలవయి శ్రీ యీగతి జాలినిఁ దూలెదమ్మ ! నే నేటికి నిన్ను ముట్టెదను? శ్రీ నెన్నఁడు నట్లు దలంపకమ్మ ! నా మాటలు నమ్ముచుమ్మ ! నిను శ్రీ మాతవిధంబుగఁ జూతునమ్మ ! నా మాటలు తేటతెల్లమగు శ్రీ మాతరొ ! స్వర్గముఁ జేరినంతనే !

లీలావతి ! యుష్మన్మనోహరు నేనెఱుంగకపోలేదు. భవదీయప్రాణనా యకుండును, మేమును, బలితపాపనుఁడైన కశ్యపప్రజాపతి యనుంగుబిడ్డలమేయయినను, మమ్ముమాలి మాదితికుమారులు సోదరులట్ల భావింపక హృదయంబున లేనిపోని క్రోధముంబెంచుకొని మమ్ము బెక్కుబాధలంబెట్టఁ జొచ్చిరి. అందులకు భవదీయనాథుఁడే తార్కాణము. దితికుమారులకును, అదితికుమారులకును, సఖ్యముబాసంగుట కలలోనివార్తయనియెఱింగియు

మిగులఁ గూర్చుండయి వర్తించు నీమనోహరుండు నీ
 మఱదివలె జనార్దనునిచే మర్దింపబడక మానఁడనియు, నీవు
 గర్భవతివిగాన నీకుం జనియించుబాలుండు తండ్రికన్న వేయిమ
 డుండు లెక్కుడు బాహుళాలియు మమ్ముదఱ నింతకంటె పది
 రెట్లెక్కువ బాధించుననియు భయంబుది, చూలాలవగు నీ
 స్త్రీ సమయంబునంగాని బంధించుటకువీలు లేదని యెఱింగినవాఁ
 డనై చనుదెంచి నిన్ను బల్కి బట్టి స్వర్గమునకు దోడ్కొని
 పోవుచుంటి నీకుఁ జాగండుఁడే గల్గిన వానిని సంహరించితిరెద
 లేదేని నీపుత్రికారత్నముతోఁగూడ నిన్ను నీప్రాణనాథుని కెం
 తకుఁ బంపించివేసెద. నాపల్కులునమ్ముము. పరమపతివ్రతా
 శిరోమణివగు నిన్ను వేఱొండు దురుద్దేశంబుతో బలాత్కార
 ముగాఁ దోడ్కొనివచ్చితి నని యనుమానింపకుము. దేవదాన
 వులకు మైత్రి పాసఁగు టాకాశహర్మ్యంబుగాన నీయెడ నిట్టి
 క్రూర్యమొనరింపవలసివచ్చినందులకు నన్ను మన్నింపుము.

లీలా—శతధృతా! తొలుదొల్త నీ మనువుంగని నేనపభిమఁ జెంది
 నిన్న నేకవిధంబులఁ దూలనాడితిని. శతమన్యా! నాతప్పు సైరిం
 పుము. మఱియు నో యమరనాయకా!

స్త్రీ. ననుఁ బల్కి బట్టెద నీ వనుకొంటి తొలుదొల్త

నదిగాక నీవిప్పు నీ డంతకన్న

ఘనమైన కార్యమే నీ మనమునఁ దలపెట్టి

చెఱఁగాని తెచ్చితే నీ శీఘ్రగతిని

పొగండునిం జంపఁ నీ బ్రాణముల్ నాయవి

పోవక నిల్చుట నీ బాసఁగదయ్య!

శిశువాత్మకును దోడు నీ స్త్రీ వాత్మకునుగూడ

బట్టి బాధించు జం నీ భారినన్న

తే. గీ. మాతవిధమునఁ జూతునన్ శ మాట యిచ్చి
బాలకునిఁ ద్రుంతు ననిపల్కు శ బాడి యగున ?
సుతులఁ గనలేదె ? దయ లేదె ? శ ప్రతిభతిలక !
నిర్ముఖుని రీతిఁ బల్కుఁగా శ నిర్జరేంద్ర !

వెండియు నో సునాశీరా ! (విచారముతో బ్రతిమాలును)

ఉ గర్భములోని పుత్రకుని శ కాంక్ష వధింతు నటంచుఁబల్కుఁగా
నిర్భర పుణ్యమూర్తివి, సు శ నీతివి, నీకిది చెల్లునయ్య ? నన్
దుర్భరశోకవార్ధిఁ బడఁ శ దోయకుమయ్య ! భజింతునయ్య ! నిక
స్వర్భవనాధినాథ ! యన శ వద్య కృపామతిఁ బోవవేడెదన్.

ఇందు—లీలావతీ !

కా. చండకోధముతోడ దైత్యులు మము శ సంహారముంజేయ ను
ద్దండత్వంబునఁ జూచుచుండెడి మహా శ దగ్రాత్ములౌ వీరినిన్
ఖండింప న్వలెనంచు నెంచితి మదిక శ గాఢస్యమేపార నా
యండ స్పృకు బోవుమన్నపలు కో శ యజ్ఞాతపత్రేక్షణా!
మఱియు, నోయోపారత్నమా !

తే. గీ. దేవతలపేరుఁ జెప్పిన శ నేవగించు

పరమమునులను గనుఁగొన్న శ బాధపెట్టు
చెనఁటిదైత్యాధములఁ బట్టి శ దునుము పట్ల
పాపమున్నను భయపడు శ వాడఁ గాను.

కా.బట్టి నీవు నామొదుట నింకేమియుం బలుకక నావెనువెంటనే రమ్ము
మహాపతివ్రతపు, సద్గుణనికురుంబపు గాన నీకింతదూరము చెప్ప
వలసినచ్చె మఱియు,

తే. గీ. చక్రమార్గాన నడచెడు శ చక్రపాణి

యైన దండనంబున కర్హు శ డౌననంగ

పసుధ బుట్టినదాదిగా ర వక్రిగతి నె

నడచుచుండెడి మీవారి ర విడువదగునె ?

కావున నోదై త్యేశ్వరీ ! నీస్పార్థనలన్నియు నాయెడ వ్యర్థంబులయ్యెనని
మదిఁ దలంకక ముందు నడువుము.

లీలా—ఓ ! మహేంద్రా ! (విచారముతో) కామ కోధ లోభ
మోహ మద మాత్సర్యంబు లనుపాశంబులం దగులండేయు
రాజ్యముఁ బడయందలఁచి నీసమానులతో యుద్ధ మొనర్చి
జయంబుగాంచవలెను. అందులకుం దగిన సమర్థతలేదేని యొక
మూల నెదిగియుండవలయును. పురుషుండవయి జన్మించినం
దులకునీపౌరుషంబుఁ దగిన మగవారిపైఁ జూపినరాణింనునేగాని
మావంటి యబ్బలవైనను, శంబరాదులవంటి బాలుకవైనను
జూపుటఁ బాడియా ? ఇదియేటి పౌరుషము; ఇదియేటి ధర్మము.
రాజనీతి నీ వెఱుంగవే ? ఓ పాకళాసనా ! సంతతిలేదని
మంతనమున నింతింతనరాని పరితాపంబున మృగ్గుమండఁగాఁ
దుదకు పరమేశ్వరు కరుణాకటాక్షపీక్షణంబులు నేటికి నాపైఁ
బ్రసరించి, నాకోర్కె ఫలించెనోయనునటుల చాహ్వాదముం
దాల్చితి. నాకర్మము మూర్తీభవించెనోయనునటుల, నాపాలిటి
మృత్యుదేవత సాక్షాత్కరించెనోయనునటుల, వడివడివచ్చి నా
గర్భములోని బిడ్డనుం జంపెదననుచుంటివే ? స్వకీయపరకీయ
భిన్నాభిప్రాయంబున నోరెఱుంగని పసికూనలం జంపుటేటి నీతి?
అందు గర్భంబుననున్న సర్భకునింజంపు టేటిధర్మము? కఠిన
హృదయుండవగు నిన్నేమనందును ? నీ హస్తమందున్న యా
యుధమేవజ్రిముగాని నీహృదయముగాదనుకొంటినే? నీకల్కు
లశనిపాతంబులే? నిన్నెన్నివిధంబులం బ్రతిమాలినను నాయా
రాలుముఁ బాపవైతివే ? అట్లయిన నోనునాశీరా ! ఇటువినుము.

నన్ను బండిగమండునిచిగదా నాకుఁ గల్గిన సుతుని సంహరింతుననుచుంటివి? కన్నపుతునితోఁ బాటు నేనును మడియుట నిక్కువముగదా? నేఁడు నీకంతశ్రమలేకుండ నీవజ్రాయుధముచే నన్నే ఖండింపరాదా? నాచాపుతో నీకోరికయు నెఱవేఱు? ఎల్లయునను శిశుహత్యయు స్త్రీ హత్యయు నీకుఁ దప్పవుగాన నిట్లు చెప్పితిని. అట్లు చేసితివేని నాకుఁగలదుఃఖము త్వరలో రూపుమాపినవాడవగుచువు. బాలుంజంపఁ గృతనిశ్చయింపజేసితివి గాన నా యీ చిన్నికోరిక నెఱవేర్పము.

ఇందు—లీలావతి! భరింపరాని పుత్రశోకంబున నీవు మడసినమడ సెదవుగాక. నా వజ్రాయుధముచే నిన్నేటికి వధిచెదను. నా వాక్యంబుల కడ్డుబల్కుక నడు. నడు నా కాలస్యంబగుచున్నది.

లీలా—(దైవమునుద్దేశించి) ఔరా! విధాతా! నీవెంతకైనఁ దగుదువు. సంతతికొఱకై వగఁజెంగుచున్న నాకెంతయు నానఁగల్పించి, ముద్దుముచ్చటలైనఁ దీక్షణమునుపే వైకుంఠరూపంబున నాశిశువు నపహరింపఁజూచితే? ఇంతమాత్రమునకే నా కింతయానఁ గొల్పినేల? ఈగర్భోత్పత్తియే లేకున్న నేవిచారమును లేకుండ నుండునే? అయ్యయ్యో! నాకేసిదారి? ఎందుఁ బోదును? ఏమిచేయుదును? ఎవరు నన్నుం గాచెదరు? (బిగ్గరగా) ఈశ్వరా! మానీశ్వరులారా! మీరై నవచ్చి నాయీకష్టంబున కడ్డుపడరే?

క. పలుమఱు బార్థించినఁ దన

దళుఁచినపని మానఁ డకట ३ దర్పిధతుఁడై

ఘోరఁతిని ననుఁ గావఁగ నీ

బలసూదను నుద్యమంబు ३ వారింపరాకో?

[ప్రవేశము: నారదుడు]

నార—ఎవ్వరి దీక్షార్తధ్వని? (తేజః బాఠిచూచి) ఇంద్రా! సద్గుణసాం
ద్రా! ఆగుమాగుము. ఏమిపనిగావించితివి? అబలల నిట్లేచ్చుట
భావ్యమా? ఈమె రాక్షసాంగనయయ్యుఁ గడు నుత్తమురాలు.
పతివ్రత. ఖ్యాతయశోలంబ. అట్టి తన్వియెడ నిట్టి కూర
కార్యము గావించుటేటిసీతి? చాలు. చాలు. అవకాశము
పరాక్రముండగు హేమకశిపుని యర్థాంగియనియైన నెఱుంగ
కెట్టికార్యము గావించనెంచితివి? ఇక నీమెను విడిచిపెట్టుము.
(లీలావతిదిక్కుతిరిగి) అమ్మా! నీకేమియు భయంబులేదు.
వగపుడక్కయండుము. భయంబులే దూఱడిల్లుమూఱడిల్లును.

లీలా—మునిసార్యభానూ! భవద్దాసురాలు లీలావతి యిదే ప్రణమి
ల్లుచున్నది గైకొనుఁడు. ఋషీశ్వరా! భవదాగమనముచే
ధన్యురాలనయితిని. నాకష్టంబు గట్టెక్కె. నానోము ఫలించె.
భవదనుగ్రహంబువలన నాప్రాణంబులు నిల్చినవి. మదీయప్రా
ణనాథుని వదనసందర్శనముఁ జేయఁగలనను ధైర్యముజిక్కినది.

నార—అమ్మా పుత్రవతి వగుచువుగాక. భయపడకుము. నీమనో
నాథు నచిరకాలంబుననే చూడంగలవు. నీకష్టంబులు
గడచె, సుఖంబుగ నిల్లుచేరుచువు.

ఇంద్ర—సురమునీంద్రా! తమ రిట్లేల పల్కుచుంటిరో నేనెఱుంగంజా
లకున్నాడను నే నీమెయెడ దోహంబేమియుఁ దలంచియుండ
లేదు. ఆ యంశం బీవఱకే లీలావతి కెఱింగింపఁబడియె. ఈమె
మహాపతివ్రతయనియు, దుష్ట రాక్షసుండగు హేమకశిపుని య
ర్థాంగియనియు, నేనెఱుంగకపోలేదు. నాముద్యమం బేదియో
దేవర యెఱుంగ కిట్లసంగతంబుగా బల్కుట భావ్యమా?

నార—అట్లయిన నీమె నెందుల కిట్లు చెఱపట్టితివి?

ఇందు—బ్రహ్మమానసపుత్రా!

కం. లీలావతి గర్భంబున

బాలుం డుదయించెనేని శ బాధించునటం

చాలోచనమెయి నే న

బృలుని వధియింపనెంచి శ బట్టితి ననఘా!

నార—(కొంతవడి దివ్యదృష్టిఁ దిలకించి యపవారించి) మహేంద్రా!
 ఇటువినుము. హేమకళిపుని పుత్రుండైనను నిబ్బలుండు పర
 మభక్తాగ్రేసరుండు. తత్వజ్ఞానసంపన్నుండు. నిర్మలుండు. మ
 హావైష్ణవాంశ సంభూతుండు. అట్టివాఁ డెల్లు నీకపకారంబొన
 ర్చును. దానవకులము దుద్భవించుచుండె ననినంతమాత్రమునకే
 వెఱపుఁగొనవలసినపనిలేదు. నావాక్యంబులయెడవిశ్వాసముం
 చుము. మఱియు నీకింకొక్క పరమరహస్యం బెఱింగించెద. ఈ
 బాలుండు జన్మించిననేగాని హేమకళిపుఁడు మడియఁడు. హిర
 ణ్యకళిపుఁడు జగత్కంటకుండు. వానికుమారుఁడు విష్ణుభక్తుఁ
 డగును. హిరణ్యకళిపుం డిపుడు మందరాద్రివైఁ దపంబాచరిం
 పుచున్నవాఁడు. వాణిమనోహరునివలన దుర్లభంబులగు వరం
 బులఁ బొందితీకును. భగవద్దూషణ మొనరించిననేగాని వాఁడు
 మడియఁడు. అందువలననే గుమారుండు విష్ణుభక్తుండుగాన
 విష్ణువుని భజింపవలదని కుమారుని దండించును. అనేక బాధలం
 బెట్టును. తన భక్తుండగు బాలునిం బాధించెన్నరోషంబున
 నాదిదేవుండగు విష్ణు వారాక్షసాధముని—(అని యిటు
 నటుంజూచి) ఈచుట్టుప్రక్క లేరును లేరుగదా? మహేంద్రా!
 ఇది పరమరహస్యంబుగానుంచవలయుఁజూమా? ఇక వినుము.
 ఆరాక్షసాధముని నారసింహావతారంబున నంతంబొనరించును.
 హిరణ్యకళిపుని మరణం బీరీతిగానుండుటచేతనే యీమ

గర్భంబున భగవంతుండగు నయ్యనంతుని భక్తు డుదయించు చుండె. కాబట్టి నీమె నిటడించి హేమకళిపుని మరణంబునకై యెదురుచూచుచుండును. పొమ్ము.

ఇందు—(అపవారించి) సురమునీందా! సంతసించితిని. మహాత్మా! మహామహుండగు నాదిదేవుని భక్తు డీమె గర్భంబునం జని యించునని యెఱుంగ కపచారంబొనరించితి. నాతప్పు నైరిం పుడు. భవదాజ్ఞానుసారంబుగామెలంగెద. (కొంచెముదగ్గరగాఁ జని) ఋషిపుంగవా! ఎంతకాలంబున కారాక్షసాధముం డంత మొందును? ఎఱింగింపఁదగు నేని నామనశ్శల్కమయిన యాయంశ మెఱింగింపఁ బ్రార్థితులు.

నార—(అపవారించి) సహసా! కాలనిర్ణయముంజేయ నవకాశ ముచాలదుకాని—(చెవిలో చెప్పటభినయించి ప)కా) మహేం దా! నాకనుష్ఠానంబునకు వేళ యతికగ్నింపఁజొచ్చె. కావున నీవిఁకఁ బొమ్ము. ఈమెతో నే వెడలెద.

ఇందు—(ప)కాశముగా) తావసోత్తమా! స్కారణము తమ రేల శ్రమగైఁకొనవలయును? తమరు సెలవాసంగెదరేని మరల నీమె గృహంబున నీమెనుడించి నాకట్టఁబున కేరు పోయెదను.

నార—వలదు. వలదు. నీదారిని నీవుబొమ్ము.

ఇందు—చిత్తము. (అని లీలావతిదిక్కై) అమ్మా! లీలావతీ! నన్ను మన్నించి నాకు సెలవాసంగితివేని పోయెద.

లీలా—మహానుభావా! శతమన్యా! నాయందు నిప్పటికైనం దయ దలంచితి వంతియేచాలును. భవదీమానుగ్రహంబువలన నా శిశువు నాకుఁ దక్కి, సంతసించితిని.

ఇందు—మునిపుంగవా! నమస్కారము సెలవుదయ సేయుడు.

నార—ఇష్టఫలసిద్ధిరస్తు. మంచిది. పోయిరమ్ము.

ఇందు—చిత్తము. (నిష్క్రమించుచున్నాడు.)

లీలా—(సంతోషముతో) మునీందా! భవదీయకరుణా విశేషంబే మని పొగడుదును. వజ్రహృదయుండగు వజ్రపాణిహస్తంబుల నుండి సునాయాసంబుగా నన్నుఁగాపాడితిరి. తమయనుగ్రహము కలంబున మఱల భూలోకంబునఁ బునర్జన్మముఁ గంటి. ఋషి. పుంగవా! మఱల బాటచుధ్య నిబ్బలారి యడ్డుకొని నన్నుదోడ్కొనిపోకుండ సురక్షితంబుగా నామందిరముంజేర్చి నాకొలది మర్యాదలం గ్రహించి నన్నుగ్రహించుఁడని వేడుచున్నాను.

నార—అమ్మా! లీలావతీ! నీమనంబున నట్టి సంశయంబువలన. శత సున్యం డిక నిన్ను బాధింపడు. నీమనోహరుండు తపో మహాత్మ్యంబున సత్యలోకాధీశుని నెప్పించి దుర్లభంబులగు పెక్కువరంబులంబడసి గృహంబున కచిరకాలంబులోననే రానై యున్నవాడు. నీప్రాణనాథుండు గృహంబునకు వచ్చినవెంటనే నిన్ను నీ గృహంబునకుంజేర్చెద. అంతదనుక నీవు నాయా శ్రమంబుననే సుఖంబుండువుగాని రమ్ము.

లీలా—తాపసాగ్రగణ్య! భవదాజ్ఞానువర్తినినై మెలంగెద.

నార—అటులయినఁ బోవుదము రమ్ము. (నిష్క్రమింతురు.)

ద్వితీయరంగము.

స్థలకము:—నారదాశ్రమము.

[లీలావతీ శయనించియుండఁగా, నారదుం డిటునటు నడయాడుచుఁ బ్రవేశించుచున్నాడు]

నార—మఱియు నాదిమధ్యాంతరహితుండగు నమృతావిష్టువే నుర గణంబులకును మహర్షులకును నాదిదేవుండు గాన నజుండనియు,

ననాదియనియు తురీయరూపుడై యజ్ఞానతమోభాస్కరుండగు సమృహేశ్వరుండనియు నెవ్వఁ డెఱుంగునో యాతఁడే సమ్మోహములేనివాడగుటవలన సమస్తపాపంబులచేతను విముక్తుడగును. సుమనోమార్గంబుల కచింత్యంబయిన యాచిదానందుని లలితాధ్యాత్మికవిషయజ్ఞానసంపత్తియే పాపసంహరణోపాయనంబుగాఁ జెప్పబడియె. సంసారరహితువకుఁగర్మకృతమయిన యచిత్సంస్కరమే జన్మము. కార్యకారణావస్థయగు సచేతనముకన్నను బద్ధముక్తమగు చేతనముకన్నను నీశితవ్యమగు సమస్తముకన్నను నిఖిలహేతుప్రత్యవసీకానవధికాతిశయకల్యాణైకవితానుం డగుటచేతను నియమనైక స్వభావుండగుటచేతను యితర సజాతీయుడను మోహములేనివాడై యెవ్వఁడు పరమాత్మనెఱుంగునో యాతఁడే సర్వపాపంబులచేతను విముక్తుండగును. వెండియు సర్వపాణుంబులకును బుద్ధి, జ్ఞానము, అసమ్మోహము, క్షమము, శమము, దమము, సత్యము, దాక్షిణ్యము, సుఖము, భావము, అభావము, భయము, అభయము, అహింసము, సుచుతము, తుష్టి, తపస్సు, దానము, యశము, అశయంబులగు నిరువదిభావంబులును భగవంతుని యనుగ్రహంబువలననే కలుగుచున్నయవి గావుననే యమ్మహానుభావుని లోకమహేశ్వరుండని యెఱుంగుము. (మధ్య మధ్య ఊఁ. ఊఁ. అను ధ్వని వినంబడునటులభినయించి తేఱిఃబాటిచూచి) ఏమిది, లీలావతి సుషుప్తావస్థం దగిలియున్నదే? నాతత్వబోధ నిష్ఠిని యెవ్వ రీయూకొట్టుచుంట? (అని యిటునటుఁజూచి) ఈచుట్టుప్రక్క లేరునుగానరాదే? (అని దివ్యదృష్టిఁదిలకించి) హే! మహానుభావా! లీలావతి గర్భాంబునం బ్రవేశించి నీవేనా నాపాశ్యంబులాలించి

యూకొట్టుచుంట? ఓ పరాత్పరా! ఆదిమధ్యాంతరహితా!
 నిత్యానందపయఃపారావారంబున నోలలాడించెడి పరమాత్మ
 స్వరూపకా! నీ పుపదేశించిన యంశంబులనే నావలన వినఁ
 గోరుచున్నాడవా? అట్లయిన వినుము వెండియు, సమ్మహా
 విష్ణువేపరబ్రహ్మము. సర్వజగత్తునకుం గారణభూతుఁడు. ఆతని
 వలననే వికారరూపంబయిన సర్వజగత్తును బ్రసర్తించుచున్న
 యది. అమ్మహాతేజశ్శాలియందుననే భక్తియంచి, సర్వేంద్రి
 యంబులుఁగూడ నాతనియందు నిలిపి యమ్మహానీయ వర్ణనా
 పూర్ణులై యప్పరమాత్మనే యెండొరులకు బోధించుచు, తమ
 తోడివారల కుపదేశించుచు నిరంతరము సంప్రేక్షించువారలకే
 సుఖముగలదు. అట్టిసుఖమే సుఖము. ఆ యానందమే బ్రహ్మ
 నందము. భగవద్భజనమునందు సాధనమును సాధనాంతరముం
 గూడగలదు. అట్లమ్మహావిష్ణుని సంతత మేకాగ్రతగలవారలై
 పరమప్రీతితో నుపాసించి యెవ్వరు భజించుచుండురో వారల
 కాపరమాత్మ తన్నెఱుంగుటకు సాధనమైన బుద్ధిమోగంబు
 దయసేయును. ఎవ్వరు భగవంతునియం దేకాగ్రమయిన
 బుద్ధిగలవారలై స్వార్థపరోన్నత్యాదులగువాని నపేక్షింపక
 ప్రీతిపూర్వకముగ సేవించుచుండురో యట్టివారి కచిత్త్యం
 బయిన సమ్యగ్దర్శనమును దయసేయును. అట్టివారినే యనుగ్ర
 హించుటకై భగవంతు డెప్పుడును వారి యంతఃకరణవృత్తి
 యందే వసించుచుఁ బ్రకాశమానం బగు జ్ఞానదీపముచే వారి
 యవివేకజన్యమగు మిథ్యాజ్ఞానం బను సంధకారమును నాశన
 ముం గావించి బుద్ధియందుఁ బ్రకాశించు పెన్వెలుఁగను జ్ఞానముం
 దయసేయును. నాలుగు వేదంబులలోనను వీణామృదుధ్వానం
 బుచే మిక్కిలి రమణీయ మగు సామవేదంబును సర్వ దేవాధి

పతియగు వైకుంఠేశుండును, పదునొకం డింద్రియములలో ప్రవక్తకమైన మనస్సును, సర్వప్రాణి సంబాధములగు పరిణామములలో జడభివ్యక్తమైన బుద్ధివృత్తియు భగవంతుండగు విష్ణువేయని యెఱుఁగుము. (అని యిటునటుఁజూచి) ఓహో! అప్పుడే సాయంసమయము గావచ్చినదే? ఇక నే నరిగి కాల్యక్మత్యంబుల నెఱవేర్చికొందుఁగాక. హే మహానుభావా! మిగిలినయంశంబులు తే పుపదేశించెద. ఇప్పటికి నాకు సెలవు దయ సేయుము. (నిష్క్రమించుచున్నాఁడు.)

తృతీయరంగము.

స్థలకము:—హిరణ్యకశిపునిసభ.

[హిరణ్యకశిపుఁడు, శంబరుఁడు, విప్రజిత్తియు నుచితాసనములపైఁ బ్రవేశింపుచున్నారు.]

విప్ర—దేవా! తదనంతరం బెమిజరిగెను?

హిర—తరువాత నాతపస్సున కలరి యాస్వయంభువు సాక్షాత్కరించి “హిరణ్యకశిపు! నీతపంబున కే నంతయు న్మోచితి. నీ కిష్టంబగువరం బెద్దియో వాంఛింపు మనియె.

శంబ—(సంతోషముతో) తండ్రీ! అప్పుడు మీరు నాతండ్రింజంపిన యా మాయాకారుని జయించునట్లు వరంబడిగితిరని తలంచెద.

విప్ర—కుమారా! తపంబునకై వెడలినదే యందులకు గదా?

హిర—కుమారా! శంబరా! మంత్రీ! విప్రజిత్తీ! యట్లుకాదు. నే నడిగిన వరంబులవలన సమస్త మయినవారినిం గెలిచెదను. ఆ విష్ణు వొక్కండే యననేల? త్రిభువనంబులయందును నన్నెదిర్చి పోరంగల ధీరుం డొక్కం డైన నుండునే?

శంబ—అట్లయిన న వ్వరంబు లెవ్వయో వినఁగోరెదము.

హిర—మంచిది వినుండు.

“శ్లా. గాలిం గుంభిని నగ్ని నంబువుల నా శ కాశస్థలిన్ దిక్కులన్
రేలన్ ఘస్రములన్ దమఃప్రభల భూ శ ద్రాహరక్షోమృగ
వ్యాళాదిత్యనరాదిజంతుకలహ శ వ్యాప్తిన్ సమస్తాస్త్రశ
స్త్రాభిశ్చ మృత్యువులేనిజీవనము లో శ కాధీశ! యిష్టింపవే?”

(భాగవతము.)

మఱియు, రణముఖ-బున నా కెదురులేని ధైర్యస్థైర్యంబులును, దిక్పా
లుర నెల్ల జయించునట్లును, లోకత్రయంబులయందును నా
కెదురులేనట్లును, వరంబులంగోర హంసవాహనుండలరి “వత్సా
ము న్నేన్వ రిట్టి ఘోరతపం బాచరించి యుండలేదు. ఇట్టివరం
బులంగూడ బొందియుండలేదు. మహాతపం బొనరించి నన్ను
సంతోష పరచితివిగాన నీకోరివరంబులు నీకనుగ్రహించితి.
బుద్ధిసంపన్నుండవై రాజ్యభారంబు వహించి సుఖంబుండుమని
యానతిచ్చి యంతర్హితుండయ్యె.

విశ్ర—వహవ్యా? మన మెంతయు నదృష్టవంతులము. మల్లోకంబుల
మనల నెదుర్చు దుర్జయు లుండరు. అట్లయిన దేవరహారిక
సోదరుం జంపిన యా హరి వద మడంచుటకుఁగాను యుద్ధము
నకై సంసిద్ధులరై యుంటి రని యూహించెదను.

శంబ—అంతకన్న కర్తవ్యం బేమిగలదు.

హిర—అగు నగును. నా యీ సంతోషకరం బైనవార్తను నా
ప్రేయసికింగూడఁ దెల్పి, యాపైన దండయాత్రకుం బోవు
వాడను. కాన నే నంతిపురంబునకుఁ బోయెద. మీరు
మీమీ నివాసంబులకుఁ బొందు. (అని లేచుచున్నాడు.)

శంబ—(హిరణ్యకశిపుని కాళ్ళపైఁబడి) తండ్రీ! పిటికిపందలమై మా తల్లియగు లీలావతీదేవిగారిని పరుల కొప్పగించిన యీనీచుల తప్పు మన్నింపుడు.

హిర—(నిష్ఠాంతపడి మహాకోపముతో) ఏమిరా! యీ దుర్భాషలు. నీతల్లిని పరుల కొప్పగించితివా? ఛీ! ఛీ! రాక్షసకులమును జెరుపఁ బుట్టితివా? ఆహా! తల్లీ! దిత్తీ! నేటికి నీసంతతికి“పిటికి” యను మూ డక్షరంబులు బహుమతిగా వచ్చినవి. ఔరా! శంబరా! కులంబునకెల్ల మచ్చుదెచ్చి నీ వె ట్లీప్రాణంబులం భరియించి జీవించియుంటివిరా మూర్ఖా! (తలపంకించుచు) సరి యేకాని ముం దీమాటఁదెల్పుము. హిరణ్యకశిపున కపకారం బొనరించి యమలోకమునకుఁ ద్రోవఁ జేసికొనిన యాచనఁటి యెవ్వఁడో ముందుగాఁ దెల్పుము.

శంబ—తండ్రీ!

మ. ఖలుఁడై దుర్మదఁజిత్తుఁడై విపులమా శ కామాతురుడౌచు న
ప్పలుగాకై న బలారి వచ్చియువెసన్ శ బాధించి మమ్మందఱన్
కలహంబును నెదిర్చిపోరుటకు నొ శ క్కంఁడై నలేకుంటచే
లలనన్ దోడ్కొనిపోయె నక్కటకటా! శ లబ్ధవ్యమంచున్బ్రభూ!

హిర—(కోపముతో) ఓరోరి! మహేంద్రా! నిన్నిదినఱకే మడియిం పక విడిచినందులకుఁ దగిన ఫలం బొనఁగూర్చితివి.

శా. దుర్జాతుండవు దుర్మదాంధుడవు బం శ ధుధ్వంసస్నిగ్ధుండవో
పర్జన్యా! మునిభార్యచందమున నా శ భార్యచుణిన్దుష్ప్రభా
ఖర్జప్రక్రియఁ బట్టినాడవుగదా శ గర్వంబుచే నింక నిన్
నిర్జింపన్వలె నిద్రాబోనలయునో శ నిర్గంధస్వర్గాధిపా!

వివ్రజిత్తీ! అద్దురాత్ముం డేయభిప్రాయంబున ననికి సిద్ధంబయ్యె. అతఁ డొక్కండు వచ్చి మిమ్మందఱ నిర్జించెనా? ఏమి యీవంతి?

శత్రువులకుజడిసి ప్రాణంబులవైగల తీపిచే బ్రాణంబుల
నొక్కించుకొనిన మీవదనంబులు చూడరాదు.

విప్ర—మహాప్రభూ! మావాక్యంబు లించు కాలించినపిదప మీయిచ్చ
వచ్చిన ట్లొనరింపుడు. మే మెంతమాత్రము ప్రమత్తులమై
మెలంగలేదు. కాని—

సీ శర్జన్యఁ డెంతయో శ పంతంబుతోడ శి
లావర్ష మునుగుప్పె శ లాఘవమున
అగ్నిదాఁ జెలరేగి శ భగ్నంబు గావించె
గొంపలన్నియుఁగూడఁ శ గూలునట్లు
నైర్మతుం డక్కటా! శ నైస్త్రింశికుండయి
పరిపంధినులనెల్ల శ నఱుకఁజొచ్చె
యామృదిశాధీశుఁ శ డయ్యయో పాశాన
దితిజల ప్రాణముల్ శ దీయఁదొడఁగె

తే. గీ. తక్కుఁగల దిక్పతుల్ మమ్మా శ దరుముచుండ
నాజి వారలఁ గెల్వఁగా శ నగునె మాకు?
నెట్టులున్నను త్రిదినంబు శ లెట్టొ మేము
పోరియుంటిమి లేకుండఁ శ బోయెఁ గెలుపు.

అప్త దిక్పాలకు లేకమయి పట్టణంబెల్ల నల్లకల్లోలం బగునటు
లొనరింపఁజొచ్చిరి. మా కోటమి సంభవించినంతనే మమ్ములం
బట్టి బంధించిరి. తరువాత మరుసటి దినంబున దేవిగారి చెలి
కత్తియ యొకర్తు కాన్పించి దేవిగారిని “బలత్కారముగా
సుత్రాముండు దోడ్కొనిపోయె”నని చెప్పె. మఱికొన్ని దినం
బులకు మన సేనానాయకుం డగు సహస్రాక్షుం డరుదెంచి
మమ్ముల బంధంబుననుండి తప్పించె. అప్పటినుండియు మఱలఁ
బనిచేయుచుంటిమి.

హిర—అట్లయినయెడ మీయొ దినుసులయు నేరంబులేడు. (కోధముతో) అరరే దిగ్బలకులారా! ఏమిరా మీకంక్షకావరము. హేమకశిపుం డింకను జీవించియుండె ననుమాట మఱచితిరే? కానిండు. మీరొనర్చిన దుష్కార్యమునకు దగిన ఫలం బుభవింతురుగాని తొందరఁ జెదకుడు. (విచారముతో) హా! పురంధీరత్నమా! లీలావతీ! నురాత్ముండగు నులూకునిహస్తంబులంబడి యింకను జీవంబులతో నుండువే? హా! మనోహరీణీ! నీవేమడసిన నా కీకాయముతో నేమిపని? అయ్యయో! పొగండుడో పుత్రికయో గల్గి యాయానందంబున మాతా శిశువులుండురని కొండంతయాసతో వచ్చుసరి కశనిపాతంబువోలె నీఘోరవార్త వినుబడియె. హా! అర్థాగమా! నిన్నీ జన్మంబునం జూచు భాగ్యము నాకు లేదే? హా! పద్మాయతాక్షీ! కమలాసనుం డిచ్చిన వరంబు లేరితోఁ జెప్పదు? ఎవ్వరు విని సంతసించురు?

విప్ర—దేవా! ఇట్టియ్యెడ నిచారించిన నేమిప్రయోజనము? త్వరితగతి మీరరిగి నయ్యిందుని గర్వించుకంచి శ్రీదేవిగారిని దోడ్కొనివచ్చుట వీరపురుషోచితంబని తలంచెద. మీద దేవరచిత్తము.

హిర—విప్రజిత్తి! శోకాంధకారంబున మునింగి పరితపించుచున్న నాకుఁ జక్కని యాలోచనం జెప్పితివి. మీరు మీమీగృహంబులకుంబొండు. నేనొక్కండ నరిగి సహస్రాక్షుని మదమడంచి వచ్చెద. (అని తొందరగాఁ బోఁబోవుచుండఁగా)

[దుర్ముఖుడు ప్రవేశించి]

దుర్ము—దనుజనాయకా! జయము. జయము.

హిర—ఓరీ! భార్యావిరహితముఁబాల్చి మునింగి పరితపించుచున్న మా కేమి జయంబుగల్గెనో వేగఁ దెల్పుము.

దుర్ము—దేవా! అమ్మగారగు లీలావతీదేవిగా రొక బాలకునితోడను
యెవ్వఁడో యొక మునితోడను వచ్చి భవద్దగ్గరార్థమును
ద్వారంబున వేచియున్నారు.

హిర—(సంతోషముతో) ఏమిరా! నిజముగా లీలావతీయేనా ! నీవు
శ్రమజెడలేదుకదా! చెప్పుము. ఏమేమీ! నిజముగా నా
బహిఃప్రాణముగు లీలావతీయేనా?

దుర్ము—దేవా! దనుజకులకంఠీరవులగు తమతో వాటియొకలాగున
మనవి యొనర్చెదనా?

హిర—ఓరీ ! దుర్ముఖా! ఈఁఖాబుధిని మునింగియున్న మాకు సం
తోషవార్తం దెల్పినందుల కీ బహుమతిఁ గైకొనుము. (అని
యొక రత్నహారమిచ్చి) వేవేగ వారి ప్రవేశము నడుపుము.

దుర్ము—చిత్తము. (అని నిష్క్రమించుచున్నాడు.)

[ముందు లీలావతీ పుత్రకునితోడను, వెనుక నారదుఁడును
బ్రవేశింపు చున్నారు.]

లీలా—(హిరణ్యకశిపుం జూచి వడివడిఁ జని పాదములపైఁబడి కన్నీ
టితో) ప్రాణనాయకా! మీయర్థాంగియగు లీలావతీ యిదే
ప్రణమిల్లుచున్నది కైకొనుఁడు. మనోహరా! మహామహుం
డగు నీనారదమానీంధ్రుఁడు మనలకుఁ బెట్టిన పుత్రభిక్ష యిదే
తిలకింపుఁడు.

సీ. ప్రాణేశ! నినుఁ జూచు శ భాగ్య మీజన్మంబు

నందులేదం చెనఁ శ గుండి కుండి

తుదిసారి మనసారఁ శ బహముల కతిభక్తి

మొక్కిఁగఁగఁ గరములు శ మోడ్చి మోడ్చి

కడసారి నీమూర్తిఁ శ గాంచఁగా మది నెంచి

లలితాంగ దృష్టిని శ నిలిపి నిలిపి

నీపాద సేవయే శ నమ్మిఱో సునరింప

నాత్మేశ! యీదేహా శ మాపి యాపి

తే. గీ. బ్రతికి యుంటిని జీవచ్ఛ శ వంబువలెనె

నారదాశ్రమమందు నో శ కూరిమిసఖ!

యిన్నినాశ్శకు నాకోర్కి శ లెల్లఁ దీతె

శారదానందను గృహతి శ శయముకతన.

హిర—(బాలుని దీసికొని ముద్దుపెట్టుకొని) దానవకులోద్ధారకా !

నీకు శుభం బగుఁగాక. (లీలావతీభుజములపైఁ జేయివైచి)

మనోనాయకీ ! కడచినదానికిఁ జింతింపకుము. చింతఁదక్కి

యుండుము. మఱలఁ బ్రాణంబులతో మనమిరువురముం గలసి

కొంటి మంతియే చాలును. కాని నీయెడ నపచారంబొనరించిన

యాదుండగునిమాత్రము సహరించితిరెడ. ఆయంశం బటుం

చుము. ఏమంటివి? నారదమానీంద్రుని కృపాతిశయంబున మన

కీపుత్రలీలాభంబు కల్గినదనియా ? సంతోషము. సంతోషము.

(అని నారదునిదిక్కి) నారదమానీంద్రా ! ఇంకను నిలు

వంబడియే యుంటివా? ఇట కూర్చుండుము. దేవీ ! నీ వీయాస

నం బధిష్ఠింపుము. (అని కూర్చుండి బాలుని ముద్దుపెట్టు

కొనును.)

నార—దానవనాయకా ! చిత్తము. (అని కూర్చుండును.)

లీలా—(కూర్చుండును.)

హిర—(తలవంకించుచు) నెచ్చెలీ ! దుర్మదాంధుండగు స్వర్గాధిపుని

బారినుండి యెట్లు తప్పించుకొంటివి? కఠినహృదయుండగు వజ్ర

పాణి నిన్నేమియుం బాధింపలేదుగదా? నారదుని సమావేశ

మెప్పుడైనది?

లీలా—నాథా! నేను చెలికత్తియలతోఁ బ్రేమదావనంబున నుండఁగా

శచీనాథుం డరుదెంచి మిమ్మును, మీవంశంబును ననేకవిధం
బులం దూలనాడి, నన్నుగూడ నిందించి —

హిర—ఏమేమీ! నన్ను నావంశంబును గూడ నిందించెనుగా?
ఏమి వాని కండకావరము? (కోపముతో) ఓరోరిమహేంద్రా!
నీవును, మేమును గళ్యపప్రజాపతిబిడ్డలమేకదా? తల్లు లిరువురు
గాని తండ్రి యొక్కడేగదా? అట్టియెడ నావంగడమే చెడ్డ
దైనయెడల నీవంశముమాత్రం మంత యుత్కృష్టమయినదేమి?
ఛీ! ఛీ! నీతో నాకు వృథా కంఠశోష యెందులకు? నీగర్వం
బు సర్వంబు ఖర్వంబుగా నొనర్పకున్న నన్నీ హేమకళిపాభి
ధానంబునం బిల్వకుము. తరుణీమణి! తరువాత తరువాత.

లీలా—తరువాత నన్ను జెఱుగొనెదనని చెప్పటతోడనే భయంబంది
మూర్ఛిల్లితిని. తరువాత నేమయినదో నాకుఁదెలియదు. నాకుఁ
దెలివినచ్చునదికి మహారణ్యానుధ్యంబున నొక చెట్టునీడనుంటిమి.
మృగ రాజమోలనున్న మృగ శాబకంబట్లున్న నన్నుగని నడు
వుమని నిర్బంధింపఁజేయునది లేక, వానింబ్రతిమాలుచు నడువ
నారంభించితిని. నాపార్శ్వనలన్నియు వానియెడ వ్యర్థంబులయ్యె.

హిర—(కోపముతో యింద్రు నుద్దేశించి)

శా. ధైర్యస్థైర్యములేని యంగనలపై నీ దర్పంబుజూపింపఁగాఁ

గార్యంబేమిర మూర్ఛచిత్త! ననుఁ దా నీ కన్ నీదుధైర్యంబు, నీ
శౌర్యంబు గనతేటతెల్లమగురా! నీ స్వర్గాధిపా! యింద్ర! నీ
క్రూర్యంబెట్టిదో నాకుఁ జూపుటకు రా నీ రా! బాలిశా! వేగమే.

కానిమ్ము. నీమదము సదమదముఁ జేసితిరెద. తరువాత, తరువాత.

లీలా—తరువాత నాకుద్భవించెడి యీబాలుండు తనకపకారం బొన
రించుననియు, కనుక నీబాలుని సంహరించిగాని నన్నువిడువ
ననియు, అంతడనుక నన్ను దప్పక బందిగమందుంచుదుననియు

ఇక నన్నియో నిష్ఠురోక్తులబల్కి తోడ్కొనిపోవుచుండగా,
జేయునది లేక స్త్రీస్వభావంబగు ముఖంబునఁ బిగ్గటగావింపి
పంజొచ్చితి. నాయారవంబుచువిని తిలోక సంచారియు, బ్రహ్మ
మానసపుత్రుడును నగు నీనారదమాసింద్రుడు డరుచెంచి,
వానిని మందలించి వానితో నేదియో మంతనమునల్పి వాని
చెడుభావంబును మాన్పించి వానింబంపించి నన్ను రక్షించె.

హిర—(సంతోషంబుతో) నారదమునివర్యా! మీరొనర్చిన యుప
కారము కడుంగడుశ్లాఘాపాత్రముజుడీ! మీబంధుప్రేమ కేనెం
తయు సంతసించితిని. మునీంద్రా! ఇంద్రునితో మీరొనర్చిన
మంతనంబేమి?

నార—(తనలో) ఇప్పు డీతనితో నున్నదున్నట్లు చెప్పితినేని నాప్రా
ణంబుల కీదినంబుననే భరతవాక్యము జెప్పికొనవలసినప్పును.
ఏమిచేయుదును? (అలోచించి) సరియే. ఇట్లొనర్చెదగాక.
(ప్రకాశముగా) దానవనాయకా! ఏవిధంబుగానైనను నీదేవి
యగు లీలావతిని రక్షించెడితలంపున వానిదరిజేరి మహేం
ద్రా! హిరణ్యకశిపు డనన్యసామాన్యుండచుకొంటివేమో?
ఆతఁ డిప్పుడు మందరాద్రివైఁ దపమాచరించుచున్న యంశం
బీవెఱింగినదే కదా? ఆతఁడు చతురాననునివలన దుర్లభంబు
లగు వరంబులంగ్రహించి కొలఁదికాలంబులోనే రానైయు
న్నవాఁడు. ఆతఁడువచ్చెనేని నీకును, నాకును, తక్కుంగలదేవ
తలకును, నిలువనీడ యుండను ఏల యిట్టి తెలివిమానినపని
యొనర్చితివి? ఇప్పటికైనా బుద్ధి దెచ్చుకొని యీలీలావతి నిట
డించి పొమ్మంటిని. ఆతఁడును నావాక్యంబులయందలి దృఢ
విశ్వాసంబున నీమె నట డించి పోయెను.

హిర—మూపశంబునకును, నాకును, మిగుల ఖ్యాతివచ్చునటులను,

పాక శాసనునకు బుద్ధివచ్చునటులను నమయోచితంబుగా
వానికిఁజెప్పి నాయధ్ధాంగలమ్మిని నాకొసంగిన మీకరుణావిశే
షంబున కేనొతయుఁబాతుండను. ప్రియా! తదనంతరం బేమి
జరిగె ?

లీలా—కిలూకుండరిగిన కొంతసేపునకు ధైర్యముదెచ్చుకొని, మునీం
ద్రా! నన్ను నానదనంబునకుం జేర్చి, నాకొలఁది మధ్యాదం
గ్రహించి నన్నానందింపఁ జేయుఁడని యనేకవిధంబుల బ్రతి
మాలితి. అంత నిమ్మునివరుం డట్లు గాక, నీవు తిరిగి పట్టణంబు
నకు వచ్చునటకును దనయాశ్రమంబుననే యుండుమని యాన
తీయ వానిమాట కెదురాడనోపక యట్లే వాని యాశ్రమం
బున నుంటిని.

హిర—నారదా! నీయాశ్రమ మం దీమె నుంచుటలో నీయుద్దేశం బేమి?

నార—ఒకానొక వేళ మరల నిండుగుడరుదెంచి యీమెను దోడ్కొని
పోవు నేమో యను భయంబున నట్లొనరించితిని. నాయాశ్రమం
బుననేయున్నయెడల మాబోఁటిమునులకు భయపడి యట్లొ
నర్చుటకు వెనుదీయును గావున నట్లొనర్చితిని.

హిర—బాగు. నారదా! నీవు దేవతాపక్షపాతివై నను మాకు బంధు
కొటిలోనివాఁడవగుటచే నాకు వందనీయుఁడవునుమా? దేవీ!
తరువాత తరువాత?

లీలా—మనోనాయకా! నేను నీవిరహానలంబున నుద్భవిల్లడిమఃఖంబు
చే మడియుమనను భయంబున నిమ్మహానుభావుడు తన జప
తపంబులయందైనను నశ్రద్ధవహించి, నావిచారంబు వాపుటకై
శ్రవణానందంబులగు ననేకేతిహాసంబులం జెప్పుచుండెడిని. ఇట్లు
కొలఁదికాలంబు గడచినపిమ్మట నొక శుభదినంబున నీవిడ్డోడు
జన్మించె. బాలకునిం జూచి ఘమస్త్ర విచారంబులం బాసి నిశ్చిం

తతోఁ గాలము హఁసగా వెళ్ళఁబుద్ధితి. తరువాత నీవువచ్చిన
యుదంతం బెఱిగి నన్ను దోడ్కొనివచ్చె.

హిర—దేవీ! ఇక విచారింపకుము. నేను తపంబునకరిగి వాణీనాథుని
మెప్పించి వానివలన—

లీలా—నాథా ! తమకు నలుమోముల వేల్పొసంగిన వరంబులన్నియు
నారదముని నాకెఱింగించె.

హిర—అట్లనా? ఆవరంబుల సహాయ్యంబునను, నాభుజబలంబువల
నను, నీశత్రుసంతతివంతయుఁ బరిమార్చెద. తరుణీమణీ ! ఇదే
నాప్రతిజ్ఞ వినుము.

సీ. నిష్కారణంబుగా నీ నిన్ను బాధించిన

నజ్రపాణిని బల్కి నీ బట్టువాడఁ
బట్టి మాతని ప్రియ నీ భార్యచే దప్పక
నీసేవ లొనరింప నీ నిర్ణయింతు
వానికిఁ దోడ్పడ్డ నీ వారలఁ జెఱపట్టి
చేయింతు నాసేవ నీ శీఘ్రగతిని
య్యవైనఁ గోడమై నీ మరుజునిఁ జ పి
చక్రపాణిని బట్టి నీ సుహరింప

తే. గీ. విష్ణులోకంబునకుఁ బోయి నీ వేగ వాని
రూపుమాపెదఁ దప్పక నీ యోపడంతి !
యన్నయట్టుల నేఁ జేయ నీ కున్న నన్ను
హేమకశిపుఁ డంచును బిల్వ నీ కింతి నీవు.

విప్ర—దేవా ! తప్పునచ్చినవాఁడు దండింపంబడకపోవడుగదా ? తమ
రాగ్రహముచుండి వినుక్తులుగావలయునని వేడుచున్నాను.

హిర—మంత్రీ ! విప్రజత్తీ ! నీమాటనిజము. అలుకయెందులకు? అద్దు
రాత్ముని దండించుటకుఁగాను మనము రేపుదయమే తప్పక

బయనముగావలయును అందులకుఁదగిన ప్రయాణసన్నాహము జేయుము. నీవు నామెటవచ్చుటకు సంసిద్ధుఁడవై యుండుము. శంబరకుమారుఁ డియ్యెడనే రాజ్యపాలనం బొనరించుచుండ వలయును.

విభ్రా—దేవర యాజ్ఞాప్రకారంబు నలెదము.

నార—దానవనాయకా! యుష్మజ్జాతువు భద్రంబుగా నీకొనంగితిని. నాపైనున్న బరువు తగ్గె కాబట్టి నాకనుజ్ఞ నుసంగెదవేని నే వెడలెద.

లీలా—నాథా! నాది యొక చిన్ని విజ్ఞాపన.

హిర—ఆవిజ్ఞాపనమును వినఁ గుతూహలుఁడనై యున్నాను.

లీలా—నాథా! మనకు మహాపాపకారంబొనరించిన నిమ్మానిసమక్షం బుననే మన యీవంశోద్ధారకునకు నామకరణమహోత్సవంబు నెరపుట సముచితంబని యూహించెద.

హిర—దేవీ! చక్కనియాలోచనము జెప్పితివి. మునీంద్రా! విశ్రాంతి లనే కుమారునకు నామకరణం బుచెద. వాని నాశీర్వదించి పొండు. (అని యాలోచించి)

తే. గీ. అతులమా దుఃఖశోయధి శ నణగియున్న

నాకుఁ బ్రహేలకమున్ గూర్చి శ నాడుఁ గాన

నేటినుండియు వీరిని శ నిఖలజనులు

బేర్చి బ్రహ్మకుఁ డనుపేరఁ శ బిలువవలయు.

నార—దానవనాయకా ! సంతసించితిని. ప్రహేలా! దీర్ఘాయుష్యంమ తుఁడవై ఘనయశోవిఖ్యాతిం బడయుము. రాక్షసనాయకా ! నాకు సెలవొసంగుము.

లీలా—మునిచంద్రా ! నమస్కారము.

నార—కళ్యాణసిద్ధిరస్తు.

హిర—మునివర్యా ! పోయిరందు. (నారదుఁడు నిష్క్రమించును.)

లీలా—మనోహరా! కోపింపకుందురేని వెండియు నాదియొకచిన్నకోరిక.

హిర—మనోహరిణీ! నీకోరికలఁదీర్చుటకు సంసిద్ధుఁడై నీవల్లభుండుండ నడుగుటకు సంశయంబేల? మత్ప్రాణసమానురాలవగు నీవు కోరినఁ గోపించెదనా? నీకోర్కీనినిపిపుము.

లీలా—ప్రాణేశ్వరా! మీయెడఁ గలచువుపెంపునఁ గోరుదమని యాస జనించుచున్నను, నాకోర్కీనిని యాగ్రహాయత్త చిత్తులయ్యెదరేమో యని భయంపడుచున్నాను.

హిర—(తలపంకించుచు నిదానించిచూచి) తరుణీమణీ! ఒకా నొకవేళ నీవనినయట్లు నాకాగ్రహంబు జనించెడికోర్కీయే యైనచో కోరకుండుటయే యుత్తమంబని తలంచెద.

లీలా—(ముకుళితవదనయై కాన్పించును.)

హిర—(లీలావతీమస్తకముపైఁ జేయివైచి మెల్లఁగా నెత్తుచు)

తే. గీ. జలధరచ్ఛన్నబూర్ణిమా శ చంద్రునట్లు
నిష్ఫలీకృతవాంఛావి శ సితవేద
నాంచితంబయి, కళఁ దక్కి శ నట్టి నీదు
వదనమును జూడఁగలుగదే శ వంత నాకు.

కావున నీకోర్కీ యెద్దియైననుం దీర్చెద. కోరుము.

లీలా—(పునఃవదనయయి) మనోహరా! వేటాండ్లదియులేదు. మీరు మీశత్రుభంజన మొనరింపవచ్చుచు గాని శచీజేవిని మాత్రము బాధింపకుండురుగాక యని ప్రార్థింపుచున్నదానను. ఆమెనిటకుఁ దోడ్పాని రాకుండురుగాకయని కోరుచున్నదానను.

హిర—(నవ్వుచు) అట్లనేకావించెద. మంత్రీ! విప్రజిత్తి! నేఁ జెప్పిన యటుల రేవకడ ప్రయాణమునకై సంసిద్ధంబుగా నుండుము. నీ విఁకఁ బొమ్ము.

విప్ర—చిత్తము. (నిష్క్రమించుచున్నాడు.)

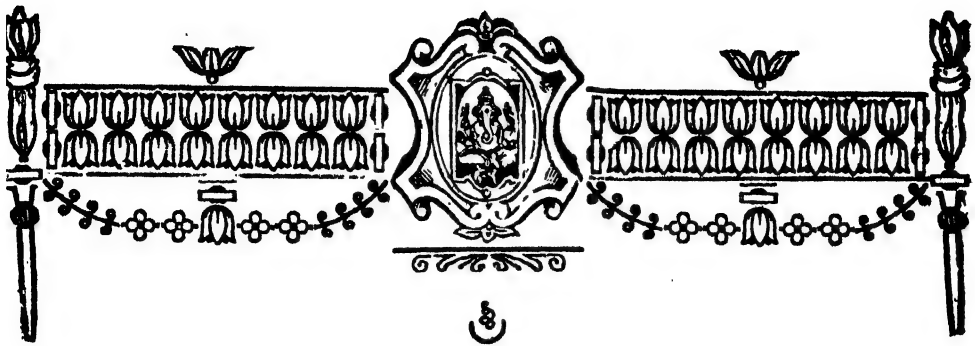
హిర—దేవీ! మనముగూడ లోనికిం బోయి నాతల్లి కీబిడ్డంజూపుదము
రమ్ము. కుమారా! శంబరా! పోవుదము రమ్ము.

(అండలు నిష్క్రమింతురు.)

ఇది ద్వితీయాంకము.

తే. గీ. ధరణి నేలేశ్వరపు వంశ శ్రీ పరయశుడయి
చెలగు సుబ్రహ్మణ్యుని ప్రియ శ్రీ శిష్యుడైన
యలఘుసుకవి సోమేశ్వరా శ్రీ హ్వాయునిచేత
వ్రాయఁబడె నిది భూమిపై శ్రీ వరలుగాత.

శ్రీ

ప్రహ్లాద.

తృతీయాంకము—ప్రథమరంగము.

స్థలకము—స్వర్గము.

[మహేంద్రుడు, బృహస్పతి, యచితాసనములపైఁ
బ్రవేశించుచున్నారు.]

ఇంద్రు—ఆచార్యోత్తమా !

శా. వైకుంఠంబునకేగి చిత్రరథుఁ డాశ్రమమునకునిన్ జూచి, నా
యీకష్టంబులు విన్నవింప విని యాశ్రమధ్యక్షునిపాఠుడు, మ
చ్చికాగ్నిదగనార్పణియొడకొని యాశ్రమమునో లేక దా
రాకన్నానును, యేమిఁతోచు దకటా ! యాశ్రమము బద్దెట్లున్నదో?

బృహ—మహేంద్రా ! ఊరకతత్తరపడిన నేమిప్రయోజనము. వైకుం
ఠంబునకరిగి, వైకుంఠునిందగ్గించి, యాతనిసమక్షంబున దేవ
దానవుల వైరకారణంబును, దివోకసుల యార్తియు, దానవుల
దార్జన్యమును, యుష్మత్ప్రదేశంబును, సమగ్రముగా
విన్నవించి యాతఁడుగ్రహించిన వరంబులన్నిని, రావల
యును గదా? నీమిత్ర తత్తరమంద సేల? దయామయుండగు

నయ్యనంతుడు భక్తజనసులభుడు గాన యీతివిష్టపమును
గావకపోడు.

ఇందుగ్గి—గురూత్తమా ! అనన్యసామాన్యదుర్లభంబగు నయ్యనంతుని
కృపారశ్మి మనపైఁ బ్రసరించునో లేదో గదా? ఆకూరరాక్ష
సుండే వేళవచ్చునో? యేమేమిబాధలంజెట్టునో? యను భయం
బునను, నాసందేశమాలించి రమామనోహరుం డేమి యనుగ్ర
హించెనో వినుటకై యుత్సాహంబును నామనంబునం దాండవ
మాడుచున్నయవి. ఆకూర రాక్షసుండు రాకమున్నె యావిష్టు
సందేశము నివ్వుటకెంతయు నామనంబు తత్తరపడుచున్నయది.

బృహ—మహేంద్రా ! తొలుత నేఁ జెప్పలేదా? మృగరాజున కలుకఁ
బుట్టించి, వడివడి ప్రిణంబుల న్దక్కించుకొననెంచి మృగశాబక
మెంతపరుగిడినను దానిబాటేబడక ప్రిణంబులన్దక్కించు
కొనఁజాలునే? ఆకొన్నసింగంబున కాయరణ్యంబున నాహారం
బునకనువగు మృగంబులేమియుందొరకక గ్రోధంబునగుహలోఁ
బన్నుండియున్న దానికడకేగి పరిహసించిన లేడిగతి యేమగును?
తాని నెవ్వరు రక్షింపంజాలెదరు ? పరిహసించినదానికొ దగిన
ప్రతిఫల మందవలయునేగాని మఱియొందుమార్గమేమియుఁగాన
రాదుగదా? దిక్పాలకులందఱు నీపక్షమూచియుంటచే నావా
క్యంబులఁ జాటించితివికావు. ఏయంశంబునను నావాక్యంబున
కెదురాడ మనంబున నిష్టములేని నీవీయంశంబునఁ జెడత్రోవఁ
దొక్కితివి. స్వయంకృతాపరాధఫలం బనుభవింపక తీరదు
గదా ?

ఇంద్రు—మహాత్మా! ఈవఱకే విచారసాగరంబున మునిగి దరిఁగానక
బరితపింపుచు నన్ను మఱిత దుఃఖాబ్ధిలో ముంచుట
భావ్యమా ?

తే. గీ. మూడులోకంబులనుగూడ శ్రీ మూడముతోడ
నేలుచుండెడివాడ నే శ్రీ నిప్పు డొక్క
బక్కరక్కనుఁ జూచి నా శ్రీ పౌరాములను
పిడికిటనుబెట్టి దాచికో శ్రీ వలసివచ్చె.

బృహ—చుహేంద్రా! బక్కరక్కనుం డననేల? ముల్లోకంబు లల్ల
లాడించెడి పరాక్రమసంపదఁ గలిగియుండెనే? పరాక్రమంబు
నకుందోడు పద్మభవునిమెప్పించి మున్నెవ్వరుబొందియుండని
మహావరంబులంగూడఁ బొందెయుండునని వారదునివలన విని
యుంటిమే? అట్టివానింగూర్చి వెఱచుట యొకవిత కాదు.

యము—(ప్రవేశించి తనలో) ఆహాహా! కాలమహిమ.

సీ. సమవర్తి యనుపేరు శ్రీ సమసిపోయెను నేడు
వలలాసిక్కోడైక శ్రీ వహ్నిచేత
యామృదిశాధీశుఁ శ్రీ డను నామ మదుగంట
వలలాసిక్కోడైక శ్రీ వహ్నిచేత
దిక్పాలబిరుదంబు శ్రీ దీరిపోయెను నేడు
వలలాసిక్కోడైక శ్రీ వహ్నిచేత
నాచేతిపాళంబు శ్రీ నాళంబు జెండెఁగా
వలలాసిక్కోడైక శ్రీ వహ్నిచేత

తే. గీ. జోలిమూలినపనికి నే శ్రీ నేలపోతి
నహిని, దరిఁజేరి చెలగాట శ్రీ లాడునట్టి
వారిపదములు గఱచియే శ్రీ దీరుగాని
మఱలఁ జెలగాటలాడునే శ్రీ మహిని నరయ.

(ప్రకాశముగా) చుహేంద్రా! పురుషోచితంబయిన శౌర్యధైర్యంబులు
క్షుప్తచరితుండగు హిరణ్యకశిపున కర్పించి, పిడికిపందయై పరు
గిడవచ్చిన యంతకుం డిదేయభివందన మాచరించుచున్నాడు.

ఇంద్రు—యామ్యుదిశాధీశా !—

యము—ననుచిసూదనా ! యామ్యుదిశాధీశు డరుదరుదంబు హేమ

కశిపున కర్పించితి. ఇత నన్నా పేరునం బిల్వకుము.

ఇంద్రు—కృతాంతా ! హిరణ్యకశిపుడు నిన్నును బరిభవించెనా ?

యము—దేవా ! ఏమిచెప్పును. రాత్రించుం డరుదెంచి యోరోరి

సమవర్తి ! మత్సరాదరుండగు హిరణ్యకుం డెట్టిపాపంబు

లొనరించెనురా ? ఏదీ ! చూచెద. నీవెందయిన లిఖించితివేమో

యాతం డొనర్చిన పాపంబులెవ్వియో నాకుఁజూపుము. ఔరా !

నన్నైనం జూడక నేలేనియదనుం గనిపెట్టి మదీయపురప్రవేశ

మొనర్చి పాశంబులచే మద్భటాళిప్రాణంబు లపహరించితివట.

నీవెంతగుండెలుదీసినబంటువురా ! ఇంకెందుఁ బోయెదవురా ?

యని పండ్లు పటపటంగొఱుకుచు నాకేశంబులొడిసిపట్టి, న

న్న మాంతముగా క్రిందికిలాగి, ఓరోరిదుర్మదా ! పిసాళీ ! మొక్కలీ !

పక్షిప్తంబెట్టిదియో యెఱుంగని నీ వీదిక్పాలపదవి కనర్హుడవు.

ఇంతకాలము నీవత్యంతశ్రమతో నుద్యోగంబుఁగైకొని న్యాయా

న్యాయవివక్షతలేకుండఁ బరిపాలనం బొనరించినందుల కీచతుర్థా

ర్థచంద్రప్రయోగంబులును హిరణ్యకశిపుం డిచ్చిన కాన్కగా

గ్రహించిపామ్మని నన్నతిక్రూరత్వంబున నఖితుతంబుం గావించె

ద్వార—(ప్రవేశించి) దేవా ! జయము. చిత్రరథుం డరుదెంచినాడు.

ఇంద్రు—సంతోషము. సంతోషము. శీఘ్రప్రవేశమొనర్పము.

ద్వార—చిత్తము.

(అని నిష్క్రమించును)

[ప్రవేశము: చిత్రరథుఁడు]

ఇంద్రు—(చిత్రరథునిజూచి) చిత్రరథా !

చ. కనఁబడినాఁడె నీకచట ॥ కంబద శేషుఁడైన విష్ణు? వా

తనికడ మాదుకన్వములు ॥ దైన్యగతి న్వచియించెనావె? యా

మనుపరిభోతునంచు దగ న మన్ననజేసెనె ప్రేమబోడ? నే
వినుటకు సంతసంబాదవె న వే వచియింపుమి యక్షుంబులొన్.

యము—(ఆతురత్వో) ఈ వారినందేశం బాలించి యావైకుంఠేశుం
డభయంబిచ్చెనా? లేదా?

చిత్ర—దేవా! మీచే ననుజ్ఞాతుండనయి వైకుంఠంబున కరిగి భక్తజన
సుభుండగు నప్పద్మనాభుని దర్శించితి. మీవార్తావహుండనని
యెఱిగినవాడై నన్నతిగౌరవంబునం గూర్చుండఁబెట్టి దిక్పాల
కుల క్షేమంబడిగె. అంత నేను రాక్షసపరాభవంబునకు సిద్ధంబు
గానున్న మీసేమంబును, మీ రాదామోదరునికిం జెప్పమని
నుడివినవాక్యంబులును యాతని కెఱిగింపఁ “జిత్రరథా! హిర
ణ్యశివునకింకను గాలంబు దారసిల్లియుండలేదు. వాడుచతు
రాసచునివలనఁ బెక్కువరంబులం బొదియున్నాడు. కావుననే
వానిమరణసూచనకై వానిగర్భంబున మద్భక్తాగ్రేసరుండగు
బాబుండు జన్మించియున్నవాడు. అచిరకాలంబుననే వాని
యాముఃపరిమాణం బంతంబయ్యెడివి. అంతవఱకు శాంతి
నహించి దైత్యునిబాధల కోర్చి యెట్టుగో కాలంబుగఁపపునును
ము. నీవికఁబొమ్ము”అనియె. ఇదియే నద్వయాభునివాగార్థటీ
శీకరంబులు.

ఇంద్ర—అహ! ఎంతకష్టమెంతకష్టము ఈకూర రాక్షసుండవారమగు
బాధలంబెట్టుచుండ మేమిట్లు సైంహికలము. హా! మాధవా!
ఇంకెంతకాల మీరాక్షసునిబాధల భరియింపవలయును.
సశిమే. చిత్రరథా! నీ వికఁ బొమ్ము.

చిత్ర—చిత్తము. (అని నిష్క్రమించి మఱియొక బ్రవేశించి) దేవా!
నీ నిడుదల నెఱుంగి నేడదకన్నులనుండి
విస్ఫులింగంబులు న వెడలుచుండ

జ్యంభించి మిక్కిలి శ్ర జేసఱిచినమేన
 స్వేదకణంబులు శ్ర జిమ్ముచుంఘ
 చిమ్మచీకటితోడఁ శ్ర జెలిమియొనర్చెడి
 నిటలంబునంకు భూ) శ్ర కుటి నటించఁ
 బలుమాఱుఁ దనవండ్లు శ్ర బటవటఁ గొఱకఁగాఁ
 దొట్టనాతెఱనెత్తు శ్ర రుట్టిపడఁగ
 తే. గీ. వసుధనిలువక వడివడిఁ శ్ర బరుగులిడుచు
 హుమ్మనుధ్వని యొనర్చుచు శ్ర హుంకరించి
 భూనభోంతర చక్రముల్ శ్ర భోరుకలఁగ
 నార్చి యటుచచ్చుచుండె నా శ్ర యసురుఁడెవఁడో?

ఇంద్ర—అచార్యోత్తముః! కర్తవ్యము. కర్తవ్యము.

బృహ—మహేంద్రా! కర్తవ్యమున కేమున్నది. మన కెల్లెడు బరా
 భవంబు తప్పకు. హిరణ్యశిపుఁ పితౄజ్ఞావాక్యబులన్నియు
 నారదుండు మనల కెఱిగించెనా? కాబట్టి పాపమి తన
 సుతునిదోడ్కొని మేరుపర్వతసమీపంబున నుండుట మంచిది.
 కావున చిత్రరథుఁ చేతనే జనుంతుని దిల్లనిఁ బొమ్మని వార్తఁ
 బంపి మన మావానిప్రని వాక్యబులకన్నిటికినిఁ దలనూఁచుట
 యే కర్తవ్యము.

ఇంద్ర—(విచారిముఖ) పితరథా! నీవఁగి శచీజయంత్రముతో జరిగిన
 వృత్తాంతంబంతయు సమగ్రంబుగా వినిపించి, కష్టకాలంబు
 గడచువఱకు, వైకుంఠేశునకు మనయెడ సమగ్రహంబుగల్గు
 వఱకు, దుష్టరాక్షసుండగు హిరణ్యశిపుం డంతరించెనని వీను
 లార వినంబడవఱకు, మేరుపర్వతస్థాతంబుల మెలఁగవలయు
 ననుము. కష్టంబు లిల్లుగట్టుకొని కాపురం బుడవనుము.
 మఱియు,

సీ. ఆలుబిడ్డల పొట్ట శ కన్నంబు దేలేని

పాక శాసనుఁ డిట్లు శ బల్కె-ననుము

వెలఁదిరో ! స్వర్గంబు శ విధిలేక చేజేతఁ

బొలసుఁడిండికి ధార శ పోసిరనుము

తలదాఁచుకోదగు శ స్థలమెన్న మేరుప

ర్వతభూమి మనకు ని శ వాస మనుము

రాక్షసాధముఁ డిందు శ రాకుండ వేగమే

నమృత భాండంబుతో శ నరుగుమనుము

తే. గీ. పంచవర్షంబు లచ్చట శ బ్రతుకవలయుఁ

బిదప మనకెందు సౌఖ్యంబు శ లొదవుననుము

చెప్పవలసినసంగతుల్ శ జెప్పినాడఁ

జిత్రీరథ ! పొమ్ము చాల్మీనిఁ శ జెలియ కడకు.

చిత్ర—చిత్రము.

(అని నిష్క్రమించుచున్నాఁడు)

[తెరలో]

పీ! సురసిద్ధసాధ్యవిధ్యాధరకిన్నరకింపురుషులరగు నోయోధవరులారా!

క. శతమన్యుండఁట, ధర్మ

స్థితి నెఱింగినవాడఁట, నల శ త్రిభువనములకున్

బతియఁట, తెల్పుడి లీలా

వతీమనోహరుఁడు జూడ శ వచ్చెనటచున్.

యము—అయ్యయ్యో ! ఆకంఠరవ మాహిరణ్యకశిపునిదే. అక్కటా!

వచ్చుచుండెనే ?

[ప్ర]వేళము: హిరణ్యకశిపుఁడు]

బాండుట్యాన్—అదితాళము.

హిర—ఒంచెదన్ య - డంచెదన్ నిను - ద్రుంచెదన్

యించుకనతి-యించును, మది-నంచకనల-యించిన నిను! నొంక

దనుజులబలమెల్లన్ - గనుగొనబలమున్నన్

తనివిదీర - గనగనీకు - దైర్యమున్న వేగరార! నుంచె!

(అని యిందుగని సింహాసముపైనుండి కిందకులాగి బృహస్పతివైపు దిరిగి) ఓ! దేవగురూ! బృహస్పతీ! తారామనోహరా! పడుచు దనపుగర్వంబునఁ గన్నును మిన్నునుంగానక దురాచారుడై వర్తించుచుండిన మహేంద్రుని నీవైన మందలింపవలదా! నల్ల గడ్డము తెల్లఁబడినయట్లే నీబుద్ధియుం దెల్లఁబడియెనా? ముది మిచే మతిచెడియున్న నీ వెట్లీనుహేమ్యునినకు హిహోపదేశ మొనర్ప సమర్థుండవగుదువు? (అని యిటునటుఁజూచి యాశ్చర్యముతో) ఎవరు వీరు? దిక్పాలకులా! ఏల యిట్లురుదెంచితిరి? మరల నులూకునితోఁగూడి నాపట్టాంబు ముట్టజించెదరా యేమి?

బృహ—(వడంకుచు) దానవనాయకా!—త—మ—

హిర—కండ్లుగానవా! దేవతల పీచమడంచితినిని యెఱింగియు నన్నేల దేవదానవనాయకా! యని పిలువవు? ఏదీ యట్లు పిలువుము.

బృహ—దేవదానవనాయకా! తమ రీసింహాసనంబుపై నధిష్ఠింపుఁడు.

[ప్రవేశము: విరూపాక్షుడు]

హిర—(చూచి) విరూపాక్షా! ఈదేవతలు కాశ్యపేరంబునకువచ్చిరి. కాన నీయిందుగని, వీనికి సహాయ్యంబునకువచ్చిన యీ యప్రయోజకులైన దిక్పాలురనుగూడఁ దోడ్కొని మత్సరీవరంబున కరిగి యట బండిగములో నుంచుము. నేను తిరిగి పురప్రవేశ మొనర్చినవెనుక వీరల కుద్యోగంబులం గల్పించెద. మఱియు నోవిరూపాక్షా! నేను వైకుంఠంబునకుఁ బోవలయును. విప్రజిత్తితో నన్నుఁ గలసికొమ్మని నావాక్యములుగాఁ జెప్పుము.

(అని నిష్క్రమించుచున్నాడు.)

విరూ—అయ్యా! నడుపుఁడు.

(అందఱు నిష్క్రమింతురు.)

ద్వితీయరంగము.

స్థలకము—వైకుంఠము.

[ప్రవేశము: హిరణ్యకశిపుడు, విప్రజిత్తియు ఖడ్గధారులై]

హిర—విప్రజిత్తి ! అష్టదిక్పాలకులన యనన్యసామాన్యదుర్లభులను
కొంటిని. వారు వట్టిపిఱికివారు సుమా ? జేరా ! ఆవిధాత
యెంతమూర్ఖుడు. దిక్పరిపాలకుల నిట్లసమర్థుల నిర్ణయింపఁ
దగునా? ఏమీ వాని మాధ్యము. ఏమయిననేమి ? మనపని
సఫలీకృతమయ్యెను గదా? ఇంక నాయనుజుని యంతంబునకు
మూలకారకుడైన యాహరిమద మడంపవలయును. ప్రెగ్గడా!

శా. నాతో నన్ని కుబేర మారుతివరుల్ శ నాకేశుడు మద్గదా
ఘాతానూనదవానలంబునకు న్ని శ గ్ధప్రాణులైయుంటఁ జే
సేతన్ సర్వము ధారపోసిరి కడు శ జింతింప నావిష్టువే
యీత్రైలోక్యములందు శత్రువుగదా? శ యేరీతిఁ జెండాడెదన్.

కానిమ్మ. విష్ణులోక మిదియేగదా ? నే లోనకుం జని వానింబట్టి
తెచ్చెద. నీ విందేయుండుము. (అని లోనకుం జని రెండవ
వైపునుండి ప్రవేశించి) ఓరోరి కులాంతకా! నీ వేమూల పిఱికి
పందవై యడంగితివిరా జడమతీ ! నీకుం బ్రబలవిరోధియగు
హిరణ్యకశిపుం డిదే నిన్నుజూడ—కాదు. కాదు. నిన్నుమడి
యింప వచ్చియున్నాడు. శక్తిగలదేని వచ్చి నాయెనుట నిలు
వుమురా! ఓరోరి పిఱికిపందా! పూర్వము—

ఆ. వె. సుట్టగిడసవయ్య శ మడియించినావట
మామకీనవంశ శ సోమకు నొగి

నన్నుఁ జంప నీవు శ నక్కయో, కుక్కయో
యివ్వమైన రూప శ మెత్తి రార !

(తెరవీడఁ మత్స్యవతారము గాన్పించును.)

ఓహోహో! నన్నును నీ చేఁపరూపంబుచేతనే మడియింపన్వచ్చితివా?
రమ్ము. రమ్ము. నీతుశ్శృంగించెద. (అని దరిజేరి పట్టుకొనఁ
బోవ నదృశ్యమగును.) ఏమీ ! నీ కీరూపంబుచే స్వాధీనంబు
గానని పరుగిడితివా? మఱల నేరూపంబు దాల్చెదవో దాల్చి
రమ్ము. రమ్ము. హిరణ్యకశిపుండన నీకు సాధ్యుండనుకొంటి
వేమో? కాదు. కాదు. ముమ్మాటికిని గాదు.

(తెరవీడఁ గూర్మావతారంబు గాన్పించును.)

విప్ర—దేవా! శివరల నామేటి తాబేటిరూపంబు దాల్చి వచ్చి
యున్నాడు.

హిర—రానిమ్ము. రానిమ్ము. ఓరోరిగూయావీ !

తే గీ. తుచ్ఛరూపంబులను దాల్చి శ దుష్టబుద్ధి
శత్రునాశన మొనరింప శ సాహసమొకా ?
కులము, బలమును, మూనంబు, శ గలిగెనేని ?
చేతజేయిచ్చి పోరరా శ చెనెటి నీవు.

(అని వడివడిఁ జని పట్టుకొనఁబోవ నంతర్ధావమగును.)

ఏమీ! యీవింటి? వీని నిరంతరమైన నివాస మెఱుంగరాకున్నదే !
వీని నెక్కరిణిని మడియింతును ?

[అగోచించుచుండఁగా పరహేళికావతారంబు గాన్పించును.]

ఓరోరి ! తుచ్ఛా ! వాయనజుని మడియింపందాల్చిన పందిరూప
మిదియేనా? ఒక్కనిమేషం బట్లనే యుండుము. పరలోకంబున
నాతమ్మునిఁ గలసికొనుటకు—కాదు. కాదు. శరణువేడు
కొనుటకై పంపించెద. కాచికొమ్ము.

మత్తకోకిల.

పందిరూపము దాల్చి తమ్ముని శ్రీ భస్మమొదలగఁ జేసి ని
 ప్రందలన్ పరిపంథి! నిన్నిక శ్రీ దద్దఁ జంపఁగనెంచి నే
 నిందువచ్చితి నోమ్మగాధమ! శ్రీ యెందుఁబోయెద వింక నిక
 మ్రిందఁజేయుదు కాచికొ మ్మిక శ్రీ రాగశూన్య విమోహకా!

(అని కోపముతో నడచుచుండ వరహావతార మంతర్ధానమగును.)

(కోపముతో) విప్రజిత్తీ! నాకు భయంపడి యానిలుకడలేని గిగ్గాణి
 పలాయనంబయ్యె. ఇట్టి పిటికిపందను, మాయకానిని, తుచ్చుని
 జడమతిని, సంహరింపజూచుట నాపౌరుషంబునకే కొఱత
 యయ్యె. నారాక స్విని పరుగిడిన యా మహాబలశాలి మన
 కపకార మొనర్పజాలఁడుఁ కాన బోదమురమ్ము. (ఆగోచించి)
 పెగ్గడా! చండామార్కులనెద్ద విద్యాభ్యాసము నల్పుచుండిన
 నాతనయుండగు వృహ్లాని జూచుటకై నామనము తత్తరపడు
 చున్నయది కాన యాలసింపక రమ్ము పోదము.

విప్ర—చిత్తము.

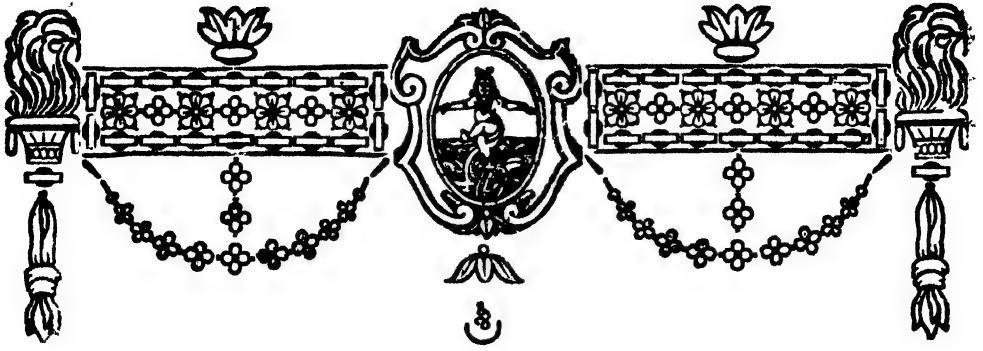
(అని యిర్వరును నిష్క్రమింతురు.)

ఇది తృతీయాంకము.

తే. గీ. ధరణి మేడకాడ్వయ్య శ్రీ వరయశుడగు
 కీర్తిగాంచిన నరశింహ శ్రీ మూర్తి యల్లు
 డైన సుకవి సోమేశ్వరా శ్రీ హ్వయునిచేత
 వ్రాయఁబడె నిది భూమిపై శ్రీ వరలుగాత.

ప్రహర

తురీయాంకము—ప్రథమరంగము.

స్థలకము—హిరణ్యకశిపునిసభ.

[హిరణ్యకశిపుడు, లీలావతి, విహజ్జిత్తియుఁ బ్రవేశించుచున్నారు.]
హిర—మనోనాయకీ !

కం. ఋణ, రణ, వ్రణ, శేషంబులు

మనుజునకుఁ దగవటఁ దుగ్రహ మాన్యులు నిలఁ గా

వుననే నాశత్రువులను

ననుకంప యొకింత శోభ నడచితిని జెలీ !

పురంధీరత్నమా ! దుర్మదాంధులై మన కపకృతి సల్పిన యాదిక్పా
లుర నడచితి. అన్యాయంబుగా నాయనుజుని యసువులందీసిన
యమ్మాయకాఁడు నాకు భయంపడి పరుగిడె అట్టివాఁడు
నన్నేమిచేయఁగలఁడు! (గుంతివై పుఁ దిరిగి) మంతి!

విహ—దేవా! ఏమియాజ్ఞ ?

హిర—అవ్వదిక్పాలకుల నడచితి నాచే బరాభవంబునకుఁ బాల్పడ
వలసివచ్చు ననుభయంబున నేమూలనో డాగిన యావిష్టువు
నాకన్నఁ దక్కువవాఁడే? కాబట్టి యిటు వినుము. సృజించుట.

కొక్కరుండును. అయకారకుఁ డింకొక్కరుండును, యింక నే
వేవియో నుద్యోగంబులం గల్పించుకొని పెక్కం ద్రీధరామండ
లంబు పాలించుచుండుటచేతనే యిట్టి యన్యాయంబు లుద్భ
వించుచున్నయవి. నాభుజపరాక్రమంబున వీరి నందఱిని నిగ్ర
హించి తనుద్యోగం బేర్పఁగైకొంటి. కావున ముల్లోకంబులం
గల ప్రజలెల్లరు నన్నే భగవంతునిగా నెంచునట్లు, నన్నే
పూజించునట్లు జాటొబంపుము. మునులెల్లరును నన్నుఁగూర్చియే
తపంబాచరింపవలయును. ప్రత్యక్షంబయిన నేనే ప్రత్యక్షంబై
తగినవరంబు లొసంగెదను. ఒకానొక వేళ నేమూర్ఖులైనను
నన్నుఁ గొల్వకున్నయెడ వారింబట్టి దండించెదమనియుంగూడఁ
జాటింపఁబంపుము. నేడే యొకజంఘాలకుం డగుజంఘికుని
నియమించుము. ఇటు వినుము.

సీ. జననవృద్ధిలయాభి † సంరంభరశ్మిచే

ద్విగుణాత్మకుం డౌచు † దివిరినాఁడు

యామృదిశాధీశు † నడుగంట దిగఁదొక్కి

బనివడి యముఁ డౌచుఁ † బరఁగినాఁడు

ప్రాగ్దిశాధీశుని † బదహీనుఁగాఁ జేసి

స్వర్గాధిపతి యాచు † వరలినాఁడు

సుమనఃకలాపంబు † సుక్కింపఁగాఁ జేసి

సుమనఃకలాపుఁ డై † యమరినాఁడు

తే. గీ. యట్టివానికి నెదురేది † యవనిలోనఁ

గాన నా హేమకశిపుని † మానసమున

దేవదేవుఁ డటంచును † దివిరి మీరు

నమ్మి భజియింపవలెఁజొండి † నెమ్మనమున.

అని చాటొబంపుము. మంత్రీ నీవింకఁ బొమ్ము.

విప్ర—దేవా! చిత్తము. (నిష్క్రమించుచున్నాడు.)

హిర—చలీ !

కం. తనయుల సంభాషణములు

వినుచుండిన మదికి మిగుల శ్ర వేడ్క జనించున్

జననీజనకుల కిల, గా

పున పిలిపింపవలయు మన శ్ర పుత్రకు నిటకున్.

(అని ద్వారమువై పుఁ దిరిగి) ఓరీ! ఎవఁడురా ద్వారమువద్ద.

దుర్ము—(ప్రవేశించి) దేవా! ఏమియాజ్ఞ ?

హిర—ఓరీ! దుర్ముఖుడా ! మా యాజ్ఞయని తెల్పి చండామార్కుల
వారి సాన్నిధ్యంబున విద్య నభ్యసించుచుండిన చిరంజీవియగు
మనప్రహేళికుని దోడ్కొనిరమ్మని చండామార్కులవారితోఁ
జెప్పము.

దుర్ము—చిత్తము.

(నిష్క్రమించుచున్నాడు.)

హిర—నుదతీమణి !

చ. పితలకు ముక్తిమంప, కుల శ్ర వృద్ధికిఁ గాంతిలుచందమామ, సం
తతఘనదుఃఖవారినిధి శ్ర తారణపుంజతరాభినాశ, శా
శ్వతబహువృద్ధహస్తగత శ్ర భాసురమై తగు నూతకట్టగా
సుతుఁ డని చెప్పవచ్చుఁగద శ్ర సుందరి ! సందియమందకుండఁగాఁ.

లీలా—నాయకా ! సత్యము. సత్యము. (తెరవైపుఁజూచి) అల్లజే
కుమారుండు గురువర్యునితోఁ బ్రవేశించుచున్నాడు.

[ప్రవేశము: ప్రహేళికుఁడు, చండామార్కులు]

ప్రహేళి—జననీ జనకులారా ! నమస్కారము.

హిర—దీర్ఘాయుష్యమస్తు.

లీలా—తండ్రీ ! చిరంజీవివై వర్ధిల్లుము. (అని దగ్గరగాఁ జీయును.)

హిర—గురూత్తమా ! ఈయాసనం బధిష్ఠింపుడు. చిరంజీవి శ్రీధా
భక్తులతోఁ జదువుచుండెనా ?

చండా—చిత్తము. (కూర్చుండి తనలో) ఓం సమోహిరణ్యాయ
నమః యనుమని చెప్పినప్పుడే “ఓంసమోనారాయణాయనమః”
యనిన ప్రహ్లాదుండు తండ్రియెడ నెట్లు ప్రవర్తించునో గదా ?

హిర—(ప్రహ్లాదుని దగ్గరగాఁ దీసికొని) కుమారా !

చ. సదయులు, సత్ప్రవర్తకులు శ సజ్జనులౌ గురువద్యులెల్ల నీ
కొదవగు సర్వశాస్త్రముల శ నెప్పుగ చెప్పగ నేర్చుకొంటివే ?

ప్ర—జనకా !

సదయులు సత్ప్రవర్తకులు శ సజ్జనులౌ గురువద్యులెల్ల నా
కొదవగు సర్వశాస్త్రముల శ నెప్పుగ చెప్పగ నేర్చుకొంటిగా.

హిర—(సంతోషముతో) గురువుతా ! మత్కుమారుని సకలశాస్త్ర
పారంగతునిగాఁ జేసితిరి. సంతసించితి. (ప్రహ్లాదునితో) నా
యనా ! నీ కుపయుక్తంబగు సర్వశాస్త్రములుంగూడ కఠత
లామలకంబయ్యె ననికదా చెప్పితివి. అట్లయిన నాప్రశ్న కుత్త
రంబీయిడే ?

ప్ర—జనకా ! చిత్తము.

హిర—కుమారా ! నీవు పఠించిన సర్వశాస్త్రంబులయొక్క సారం
బెట్టిదియో యెఱింగితివేని వినిపింపుము.

తీలా—మనోహరా ! పంచవర్ణంబులబాలకు నిట్లు ప్రశ్నింపవచ్చునా?
మహామహోపాధ్యాయులైన నిట్టిప్రశ్నకు నదుత్తరంబిడ సంశ
యింతురే? అట్టియెడ నిట్టి చిటుపాప దుత్తరం బీయగల్గునా?

ప్ర—జననీజనకులారా ! యిటు వినుండు.

క. సారం బేమని యనుచు

వేరుగ నడుగంగనేల ? శ విను దెల్పెద, ని

స్నారము సెంసారము శీ!

స్నారుమిదిని గొల్చు కొనకలు శ సారము జనకా !

హిర—(తనలో) ఏమిది ? ఏని కీవిరోధిచూర్గం బెవ్వ రుపదేశించియుం దురు ? (అలోచించి) భార్గవకులదీపకులగు చండామూర్కు లిట్టికుమార్గం బుపదేశించియుందురా ? ఏమియుఁ దెలియని చిలుపాపఁడౌటచే నిట్లనియుండునా ? (ప్రకాశముగా) కుమారా ! నీవు నుడివిన విష్ణువు మన కులంబునకుఁ బ్రబల విరోధి. నీపినతండ్రిని జంపినాడు. అట్టివానిని మనము గొల్వరాదు. నాయనా ! నామాట వినుము.

ప్ర—జనకా ! ఏమాటిరి ? ఆదిమధ్యాంతరహితుండగు నమ్మహాను భావునకు విరోధులనియు, విహితులనియు లేరు. అందఱు సమానంబులే. దుష్టశిక్షణయు, శిష్టరక్షణయు, యాతని కర్త వ్యంబులు. ఎవ్వని నేరీతి స్మరియింపవలెనో యాయారూపం బులం దాల్చి దుష్టులను మడియించుచుండును.

హిర—అట్లనా ? (తలవంకించుచు) దుష్టు లనువారెవ్వరు ?

ప్ర—తండ్రి ! ప్రపంచంబున కపకారంబు సల్పెడివారలందఱును దుష్టులే.

హిర—కుమారా ! నావాక్యంబు లాలించుము. పిటికిపందయగు నమ్మాయాకారుని భగవంతుడని నమ్మకుము. (కోపముతో చండామూర్కునుద్దేశించి) గురువుతా ! మత్కుమారున కీ విరోధిశాస్త్రంబు లెట్లవడినవి ? ఎంచిచూడ నీవె యిట్టిదురోబ్ధ కుపకృమించితివని తలంచెద. తేకున్న వాని కీవిరోధిశాస్త్రంబు లెట్లవడియుండును ? (చండామూర్కులు వడంకును.)

ప్ర—జనకా ! నిష్కారణ మామహానుభావుని నిందింపకుము. జగదీశ్వరుండగు నమ్మహావిష్ణువువై భక్తి యొలు లుపదేశించి

నంత మాత్రమున నలవడదు. నిజమయిన విష్ణుభక్తుండగుటకుం
బూర్వజన్మసుకృతం బుండవలయును. అట్టి పూర్వజన్మసుకృ
తమే లేనియెడల యెంతమం దెన్నెన్నిమార్తంబుల బోధించినను
వ్యర్థమేగాని లాభం బిసుమంతయుఁ గానరాదు.

హిర—ఛీ! ఛీ! నాకడమాత్రా మావిష్ణువు “నాదిదేవుఁ డాదిదేవుఁ”
డని నుతింపకుము. మూర్ఖుడా! విష్ణువు విష్ణువనుచు వాపో
యెడవేలరా దుర్మతి! విష్ణుభక్తి మానెదవా లేదా?
ఉ. మానుర విష్ణుభక్తి

ప్ర— అది శ మానను

హిర— మాన నటంచుఁ బల్కు నీ

ప్రాణము దీయువాడ

ప్ర— క్షణ శ భంగురమేగద

లీలా— తండ్రివాక్యముల్

వీనులఁ బెట్టు పుత్ర!

ప్ర— నను శ వేడకు మమ్మరొ!

లీలా— నాథ! కోపమున్

బూనకుమయ్య!

హిర— యేమనెను శ పుత్రక!

ప్ర— వీడఁగఁజాలఁ బూనికన్.

హిర—(క్రోధముతో) గురుపుత్రా! వీని దోడ్కొనిపోయి రాజకు
మారుండని యాలోచింపక కఠినశిక్షలం బెట్టియయినను వీని
నీమార్గంబునుండి త్రిప్పుడు. దోడ్కొని పొందు.

చండా—చిత్తము (ప్రహ్లాదునితో నిష్క్రమించును.)

హిర—ప్రియసఖి! మనముగూడఁ బోదము రమ్ము (నిష్క్రమింతురు.)

స్వీతీయరంగము.

స్థలకము—పాఠశాల.

[చండాకూర్మలు, ప్రహ్లాదాదులు, నలుగురుపిల్లలుబ్రవేశించుచున్నారు]

చండా—ఒరేయి ! మీరల్లరిచేయక పాఠములు చదువుచుండుడు.

ఇప్పుడే వచ్చెదను. (అని నిష్క్రమించును.)

1వ. బా—ఒరేయి పంతులుపోయాడురండిరా కోతికొమ్మచ్చి యాడుదాము.

3వ. బా—ఆ యాట వద్దరా—ప్రహ్లాదాదులు డేయాటయాడుదామంటే యాయాట యాడుకొందాము.

అందఱు—అడుగుదాము. అడుగుదాము.

2వ. బా—ప్రహ్లాదా ! మన మేయాటయాడుకొందాము.

ప్ర—సహాధ్యాయులారా ! మన మాటలవలనఁ గాలక్షేపము సేయఁజనదు. నేనుక్కయంశం బుపదేశించెద నదివినియెదరా?

అందఱు—ఓ ! తప్పకుండా వింటాము. చెప్పుము. చెప్పుము.

ప్ర—మిత్రులారా ! సమస్త జన్మంబులయందును మనుష్యజన్మంబు దొరకుట కడుంగడు మర్లభంబు. అదృష్టవశంబున మనుష్య జన్మంబులభించినను, పురుషుండై జన్మించుటతిమర్లుటము. అది యైనను శతవత్సరప్రాయమే ! ఆ శతవత్సరంబులలో నిద్రా వ్యవహారంబులు పంచాదశవత్సరంబులు గడచు. బాల్య, యౌవన, వృద్ధ, కౌమారాది విశేషంబులు యిరువదివత్సరం బులు గడచు. మిగిలిన ముప్పది వత్సరంబులును యింద్రియము లచేతఁ బట్టువడి కామ క్రోధ లోభ మోహ మద మాత్సర్యంబు లనుపాశంబులం దవిలి వానినుండి తప్పించుకొనలేక సర్వమునాదియని 'నా' యను నక్షరంబుతో జగత్తంతయు

నిండియున్నట్లు తలంచి, పొంగి పర ధన కనక వస్తువాహన
సుందరులం గైకొనం జూచుచు, కాలంబు వ్యర్థంబుగాఁ
గడపుటవలన లాభంబు లేదు. ఏదిపోయినను తిరిగిరావచ్చును
గాని కాలముమాత్ర మట్లుగాదు. మఱియు, నైజనాహంకారం
బువలన జ్ఞానేంద్రియ కర్మేంద్రియములుగల్గె. ప్రాణంబునకుఁ
గ్రియాశక్తియు, బుద్ధికి జ్ఞానశక్తియు, భగవంతుడనుగ్రహించె
అట్టిశక్తి భగవంతు డనుగ్రహించినందులకు—

చ. తిరమగు నిష్ఠ బూని, కడు శ్ర దీక్షితులై భువి నెల్ల కాల మా
హరి మధుసూదనున్ వినులు శ్ర నమ్యతు సర్వశరణ్యునిదిరా
వరుఁ గరుణాలవాలు భవ శ్ర బంధవిమోచనుఁ బాపనాశుని
బరుఁ బరమేశుఁ గేశవుని శ్ర భక్తిభజింపుచు ముక్తి నొందుడి.

శివ.—ప్రహ్లాదా! కేశవునిఁ గొల్వొమనుచుంటివిగదా? అతఁడెట్టివాఁడు

1వ. బా—ఒడలినిండా వెండుకలున్నవాఁడురా? హరిలాంటివాఁడు.

ప్ర—హితులారా! ఇటువినుండు. ఆతఁడు భక్తజనసులభుఁడు.

కేశవా యను నామంబున క, ఈశ, వ, యను నక్షరంబు
లున్న యవి. అందు 'క' అనగా మనస్సు. సర్వకార్యంబుల
కును మనస్సే ప్రథానము. అట్టి మనస్సునకు 'ఈశ' ప్రభువు
అనఁగా మనోనిగ్రహము. (అంతరాత్మ) అట్టిమనోనిగ్రహతగల
వారికి 'వ' ప్రాప్యడు. మనోనిగ్రహత గలవారికి లభించెడి
వాడు గావుననే క, ఈశ, వ, కేశవా! యను నామం
బామహానుభావునకుఁ జెల్లుచున్నయది. మఱియు,

సీ. అఖిలపాపంబుల శ్ర హరియించువాఁడౌట

హరి యను నామంబు శ్ర నతని కలరె

గన స్వరూపంబు నా శ్ర శనము లేకుంటచే

నమ్యతుం డను నామ శ్ర మతని కలరె

నిమిదియంబులకెల్ల శ నినుఁ డాటచే హృషీ
 కేశుఁ డనుచు వానిఁ శ గీర్తిసేతు
 రఖిల భూతంబుల శ యందుఁ బెన్వెలుఁగుచే
 వ్యాపించియుండుటకా శ వాసుదేవుఁ

తే. గీ. డరయ భక్తుల దుఃఖమ్ము శ లడఁగఁదొక్కి
 కరుణఁ బాలించుచుంట నం శ కర్షణుడు
 పురుషులందునఁ గడు నుత్త శ ముండు గాన
 హరియె పురుషోత్తముం డనఁ శ బరఁగు జగతి.

2వ. బా—ప్రహ్లాదా ! సంతత మావిష్టువునిఁ గొల్చునంతమాత్ర
 మున వానిం దెలిసికొనఁగలుగునుమా ?

ప్ర—ఇటువినుఁడు. ఉపనిషద్వాక్యంబు లాపరమేశ్వరుని స్వరూ
 పంబునే చాటుచున్నయవి. కావున 'గోవిందా' యను
 వాక్యంబుచే మన మావిష్టువునిం దెలిసిగొనంగలము. కాబట్టి
 మన మందఱము గోవింద భజనము సేయుదము రండు. (ప్రహ్లా
 దుఁడు చెప్పఁగా మిగిలినవారు పాడుచు వలయాకారముగాఁ
 దిరుగుదురు.)

2వ. బా—ప్రహ్లాదా! ఆగుమాఁగుము. ఈగోవిందుఁడెచ్చటనుండును?

ప్ర—ఒక స్థానంబన్న నిర్ణయములేదు. చరాచర సమస్త భూతంబుల
 యందును గూడ నుండును. కావుననే విష్ణువను నామంబునఁ
 జెలఁగుచుండె. కాబట్టి మన మా విష్టువుని భజితము
 రండు. (బాలకు లందఱు గుమిగూడి ప్రహ్లాదుఁడు చెప్పుచుం
 డఁగాఁ బాడుదురు. ముక్తాయంపుతో తన్మయత్వము జెందు
 నట్లుగా భజన సేయుచుండఁగా చందామార్కుఁడు ప్రవే
 శించుచున్నాఁడు.)

చండా—(నిష్ఠాంతపడి చూచి) కొంప ముంచావురా నాయనా! వీరి నందరిని నీ మార్గంబునకుఁ దిప్పికొంటివా? (అని బాలకులతో) ఒరేయి కుఱ్ఱవాళ్లు. మిమ్మందరిని దన్నవలయునా? హరిభక్తి మాని యిటు వచ్చెదరా? రారా?

(పిల్లలు వినుపించుకొనక భజన చేయుచుందురు.)

(ఒక పిల్లవానిని లాగ వాడు విదళించుకొనును. పిల్లలను గొట్టుటభినయించును.)

1వ. బా—ఏమండోయి. ఈ దినము లగాయితు మేము మీ శిష్యులము గాము. మమ్ము కొట్టకండి. బాగా జరుగదు.

బాలు—(గురువుని పరిహసించుచు.)

ప్ర—(హరిభజనముచేఁ దన్నయత్వముఁ జెందును.)

చండా—(ప్రహ్లాదునిఁ బట్టుకొని యాపఁబోవును.)

1వ. బా—ఏమండోయి. బాగా జరుగదు. ప్రహ్లాదుని యుద్యమము మాత్రము మాన్పటకుఁ బ్రయత్నింపకండి.

చండా—(ప్రహ్లాదుని నిలువం బెట్టి) ప్రహ్లాదా! నీ జనకుని యాజ్ఞ మటచితివా? హరిభక్తి నీవు మానుట యటుంచుము. వీరి నందరిని విష్ణు భక్తులగా నొనరించితివే? రమ్ము. నీ తండ్రి యొద్దకు. అక్కడ నీకు బుద్ధి చెప్పించెదను.

ప్ర—గురువరా! చ. తిరమగు నిష్ఠబూని—

(అను వద్యమును జదువుచున్నాడు.)

చండా—చాలు. చాలు. నీ యుపదేశంబులు నావద్దఁ బనిసేయవు. రమ్ము. రమ్ము. నిన్ను శిక్షించియైనను తివర్గం బుపదేశించెద. పోదము రా!

(నిష్క్రమింతురూ.)

తృతీయరంగము.

స్థలకము:—లీలావతి యంతఃపురము.

[ప్రహేదనితో లీలావతి విచారగ్రస్థయై ప్రవేశించును.]

లీలా—(విచారముతోఁ బ్రహేదనిం బ్రతిమాలుచు)

ఋతువల్లరి వృత్తము.

హా! సుకుమారా! శహా! గుణధీరా! శహా! నయధుర్యా! శహా! వరపుత్రా!
 నీ సరివారల్ శ నీజనకుండు శ నీను గురుండు శ నెమ్మినివిష్టు
 బాసిచరింపన్ శ భాగ్యమటంచు శ బల్కినదాని శ బామవదేలా?
 వేసరిచెప్ప శ వీడవెక్కుష్ట శ వేష్కజనింప శ వేడవెతండ్రి
 తనయా! సుగుణవినయా! నా వాక్యంబు లాలించుమా! నన్ను
 ధరింపుమా! నా యీ దరిలేని దుఃఖసాగరమును దొలఁ
 గఁజేయుమా! నీ పితృవాక్యంబు తాలించుమా! విష్టుభక్తి
 బరిత్యజింపుమా! గురువాక్యంబుల స్తోయకుమా! నన్ను
 గరుణింపుమా!

ప్ర—అమ్మా! తల్లిదండ్రులును, పుత్రమిత్రాదులును, ధనకనక
 వస్తు వాహనంబులును బుద్బుద ప్రాయంబులని యెఱింగియు నీ
 కీ సామరత్వంబేల? కేవల బుద్బుదప్రాయం బగు నీ దేహముం
 గూర్చి భ్రమ చెంది చెంది దరిలేని మోహంబునఁ దవిలి ధవిలి
 సీ. సంసారవిపులాగ్ని శ శలభసంగతి గల్గి.

యస్థిరకాయమం శ చరయలేక

కామాంధులై తమ శ గతిఁ గానఁగాలేక

మద మోహ మాత్సర్య శ మమత పెరుఁగఁ

దారా సుతార్థ సం శ తతమోహ శల్యులై

యజ్ఞాన తిమిరంబు శ సందుఃఖుచు

కాలమంతయు వృథా శ్ర గడపి యశ్యంతంబు
భవరోగ సంబంధ శ్ర బంధులగుచు

తే. గీ. యంత్యకాలంబు నందున శ్ర యమునిచేతఁ
గుటిల బాధలఁ బడుచును శ్ర గుంది కుంది
మఱలఁ బుట్టుచుఁ జచ్చుచు శ్ర మచటకంటెఁ
బరునిఁ బ్రార్థించి ముక్తినిఁ శ్ర బడయమేలు ?

జననీ ! అట్టి సంసారకూపంబునందు నన్నేలఁ దోచెదవు
నన్నుం గరుణింపుమా ! నా మానసము గలంపకుమా ?

లీలా—నాయనా ! నీ తండ్రి యీ విషయమయి మిక్కిలి పట్టుదల
వహించియున్నవాడు. నీవు నకల శాస్త్రార్థ పారంగతుడవై
పరిణమింపుచు బంధు మిత్ర సుఖ సతీ సంతతులతోడను, ధన
కనక సస్తు సమూహంబులతోడను విరాజిల్లుచుండఁగాఁ గాంచి
యానందింపదలంచిన నన్నింతగాఁ జిన్నపుచ్చ భావ్యమా ?

ప్ర—అయ్యో ! జననీ ! నీ వెంత వెట్టిదానవమ్మా ! నీ వుపన్య
సించినవన్నియు నిశ్చలదాయకంబులగు సౌఖ్యంబులనియే యె
చితివా ? ఇట్టి తుచ్చసౌఖ్యంబులన్నియు మీసాలవైఁ బూసిన
తేనిచుక్కలు.

సీ. కాంత గాదది ముక్తి శ్ర కాంతను మానదరిఁ

జేరకుండఁగఁ జేయు శ్ర మారిగాని

బాంధవుల్ గారమ్మ ! శ్ర పరమేశు నడఁబాపి

నరకంబుఁ జూపు కిం శ్ర కరులు గాని

హితులుగా రమ్మ ! శ్ర శ్వతు నంటఁజేయని

వికటజ్జలైన సా శ్ర తకులు గాని

ధనముగా దది మన శ్ర మనములు సెడ ముక్తి

దహించునట్టి యం శ్ర ధనము గాని

తే. గీ. పుత్రులంచును మదిలోనఁ శ బొంగనేల ?

ధరణి దుఃఖాబ్ధి ముంచు శా శ త్రువులు గాని

తుచ్చసుఖముల నన్నింటిఁ శ దొలగఁజేసి

మాయసంసారమును వీడి శ మనుటమేలు.

లీలా—నాయనా ! మన కులంబున కెల్లఁ బరమశాత్రువుం డగు విష్ణు
పునిఁ గీర్తించుచుంటి వని నీ తండ్రి యీ వఱకే యాగ్రహ
యత్తచిత్తుండై యున్నవాఁడు. తండ్రి ! నా వాక్యంబు
లాలించుము.

ద్వి ప ద.

లీలా—మానుర హరిభక్తి శ మాను నాతండ్రి !

పూనకు తండ్రితో శ పుత్ర ! వైరంబు.

ప్ర—మానుట హరిభక్తి శ మఱి కల్లసుమ్మ

పూనిన వైరంబు శ పోసిమ్ము జనసి.

లీలా—తగునయ్య ! వైరంబు శ తండ్రితో నీకు

పగవానిపైఁ భక్తిఁ శ జాయక నిల్పి.

ప్ర—ఇమ్మైన హరినామ శ మెంతటి రుచియు

యమ్మరొ ! తెలిసిన శ యటు లాడఁగలవె.

లాలీ—బ్రతిమాల నీకింత శ పంత మదేల ?

గతి నీవె యను నన్నుఁ శ గరుణింపరావె.

ప్ర—పగవాఁడు ననకుండఁ శ జూర్ధించు మమ్మ !

ఖగవాహనుడై నిన్నుఁ శ గరుణించునమ్మ.

లీలా—జనకుఁడు యిది విన్నఁ శ జాల కోపించు

గనఁజాల నే నది శ గాన మానుముర.

ప్ర—పలు పలుకులు నేలఁ శ బ్రణతిఁ గావించు

జలజాతనేతుని శ స్మరియింప మాన

లీలా—నా కర్మగతి యిట్లు శ న స్థలయింప
నాకూన వినుటెట్లు శ నాదు వాక్యములు.

ప్ర—అమ్మా!

ఉ. కన్నకుమారు విన్నపము శ గైకొని లాలనఁ జేయుమమ్మ! నీ
చిన్ని నిసుంగుమానసము శ శ్రీపతినుండియుఁ దిప్పకమ్మ! నే
గిన్ననమొక్కకువాడ నను శ గాదిల్రిపేమను జూడుమమ్మ! యా
పన్నశరణ్యుఁ గొల్చి భవ శ బంధములన్నియుఁ ద్రొంపు మమ్మరో!

లీలా—కుమారా! మన కులారణ్యంబున కియ్యెడ దావాగ్ని యుద
యించుచున్నట్లున్నది. లేకున్న నీవిత పట్టుపట్టియుండవు. నీవు
విష్ణుభక్తి మాననని భీష్మించుకొని యున్నాడవు. నిన్నేమ
నంగలను?

దుర్ము—(బ్రవేశించి) అమ్మా! మహారాజుగారు నిండుకొల్వున నున్న
వారు. యువరాజుగారినిఁ దోడ్కొని రమ్మనినారు. ఏమిసెలవు?

లీలా—(ఁగ్ధౌతపడి)

మ. మునుసింద్రుండట్లున్ననుఁబట్టికొని నాపుత్రుఁగ వెనకదుంపఁగా
జనుచుండఁ గను నారదుండు గని యా శ జంభారితోఁజెప్పి మా
నైనను; మన్నాథునియుద్యమం బకట! మా శ స్వింపంగ నెవ్వారికె
గనశక్యంబగు నేమిదోచదయె నా శ కర్మం బదెట్లున్నదో?

ప్ర—అమ్మా!

మ. భయముం జెందకుమమ్మ! విష్ణు నెపుడుకొరభద్రంబుగాఁబోడు నన్
బ్రీయమాతా! జనకుండుబిల్వనట సం శ పీఠికననుకొల్వకున్
రయమారం జని తండిఘోషలకు సా శ రంబెద్దియో తెల్పి నే
నయమారం జనుదెంచువాడ జననీ శ నకవేగ దీవింపుమా.

లీలా—నిశ్చలహృదయుండవగు నిన్నేమనంగలను. పోయిరమ్మ.

దుర్ము—యువరాజా! ఇటు ఇటు.

(నిష్క్రమింతురు.)

స్థలకము—హిరణ్యకశిపుని సభ.

[హిరణ్యకశిపుడు, చండామారుడు బ్రవేశింతురు.]

హిర—(కోపముతో) గురువరా! తదనంతరం బేమిజరిగెను ?

చండా—తరువాత నో దనుజనాయకా! బాలకు లందఱు హరిభజనానందసుందరమనోహరవింశతిగుఱు బరవశత్వంబున నున్న సమయంబున నేను వారిగని వారల పోద్యమంబంతయు మాన్ప నెంచితిని గాని వ్యర్థమైనది. వారలను దండిపఁబోవఁగా వారలు నన్నుగాంచి “అయ్యా! నేటినుండియు మేము నీ శిష్యులము గాము. మమ్ము దండించకు డనిరి.” తరువాత బృహదనుని బిలచి యేల నీ కీవెట్టి యని యడుగుచుండఁగా నాతఁడు గురువర్యా!

చ. తిరమగు నిష్ఠఁబూని—(అను పద్యమును జదివి)

అని నాకు హితబోధ యవలంబించి యున్నాఁడు.

హిర—(కోపముతో) అరే! కుఁఘాతకీ! మన వంగడమున కపకృతి సన్నిహితుని యాసీచుని భజించుట కంధుండవా? లేక దుర్మదాంధుండవా? నీ పినతండ్రిని మ్రొందించిన యా ముక్కడి తెక్కలిరాయనిం బొగడిన నీ కేమి లాభముగా నాచాటా! బూతుపగిది సంతత మావిష్టువునే భజించుచుంటివేమిరా!—గురువర్యా!

క. సుతుడంచును మది నెంచక

సతతము దండించువాడ ॥ సత్యంబిది దు

ర్మతియగు హరిఁ గొలువక, న

మృతిగొని నను వేడకున్న ॥ మత్తడమునన్.

[ప్రవేశము పక్షాదునితో దుర్ముఖుడు.]

దుర్ము—దేవా ! మీ యాజ్ఞమేయి బ్రహ్మమని దోడ్కొని వచ్చితిని.

ప్ర—జనకా ! నమస్కారము.

హిర—(కోపముతో) విష్ణువుని భజింపవలదని పలుమాటలు నెక్కి చెప్పినను వినక యీ వాసుదేవు నెట్లు భజింపుచుంటివిరా?
మూర్ఖా !

ప్ర—(వినయముతో) జనకా ! మనోవాక్కాయకర్మంబులచేత.

హిర—(అడరిపడి) ఆ, ఏమి నీ పొగరు. భగవంతుం డన నెవ్వడు?
ఎచ్చటనుం గానరాఁ డేమికతము ?

ప్ర—జనకా ! మనోనిగ్రహత గలవారికే—అనగా త్వక్చక్షుః శ్రోత్రీజిహ్వఘ్రీణంబులను జ్ఞానేంద్రియంబులును వాక్పాణిపాద పాయూపస్థములను కర్మేంద్రియంబులం గెల్చిన వారికే పరాత్పరుండు గాన్పించుచు గాని పరులకుఁ గాన్పింపడు.

హిర—ఎచ్చటను గానరానివాఁ డెట్టి భగవంతుం డెట్లు భక్తులం బోలెచును ?

ప్ర—జనకా ! యిటు వినుము.

ఉ. ఉండియు భాస్కరుడు గడు శ నెప్పుగ నాకసమారు, వెల్లుభూ
మండలి కిచ్చురీతి నల శ మాన్యచరితుఁడు విష్ణుమూర్తి బి
హ్మండములోన నంతటను శ సమృతలీలఁ బ్రకాశమానుడై
నిండునెలుంగు నిచ్చటయె శ నిర్మలనైజము దానవేశ్వరా !

హిర—బొరా ! మూర్ఖుడే ! పెక్కులు పాఠశాలలుంచి పలు తెఱిగుల విద్యాభివృద్ధి జేయ నెంచియుండ నా యుద్యమంబునకుం బ్రతి కూలంబుగాఁ జేయుచుంటివిగా ? డ

ప్ర—తండ్రి!

సీ. శాస్త్రభాలంకారుఁ శ బస్త్రితింపుమటాచు
 వేడ్కతోఁ జెప్పెడి శ విద్య విద్య
 పద్మనాభునిభక్తి శ భజియింపుమని బోధ
 వీనులారఁగఁ జేయు శ విద్య విద్య
 వాసుదేవునిఁ జాలఁ శ నర్జించి కడుభక్తి
 విడువక బోధించు శ విద్య విద్య
 వైకుంఠ చరితము శ ల్పశియించినరతంబు
 వినిపించు నట్టిదే శ విద్య విద్య

తే. గీ. యట్టివిద్యయె విద్య యీ శ యవనిలోనఁ
 జెలఁగి విద్యాభిమానంబు శ గలదటంచు
 డంబములు బల్కి తుదకు మా శ ధ్యమ్ముగల్గి
 శౌరిఁగనలేని బోధనల్ శ నలుప నగునె ?

హిర—(తనలో) అక్కటా! ఇప్పు డేమిచేయుదును? పగవానిని భజి
 యించుచుండెనను కోపపాశం బొకవైపునకును, బుత్రవాత్సల్య
 పాశం బొకవైపునకును బిగియించి లాగుచున్నయవి. ఏమిచే
 యుదును? (అలోచించి ప్రకాశము) తనయా! చిటుపాపవగుట
 నీతప్పు నైరించితి. నావాక్యంబు లించుక వినుము.

ఉ. కూటికి గుడ్డకు బరుల శ కొంపకుఁ జేరిన బిచ్చగాని నీ
 వేటికి దేవదేవుఁ డని శ యెంచి భజింపుచుంటి వా! య
 మ్మేటిని యుద్ధరంగమున శ మించి జయించిన నన్నె నీవు ము
 మ్మాటికి దేవదేవుఁ డని శ మానసమందునఁ గొల్వ కియ్యెడక.
 పలుమాటలు నెక్కి నెక్కి చెప్పుచుంటిని. నన్నెదిర్చి చెడకుము.

ప్ర—జనకా! ఎన్ని జయించిన నేమి? మనోనిగ్రహతలేని—అనఁగా
 నిందియంబుల స్థయింపజాలని నీవెట్లు భగవంతుడ వయ్యె
 దవు? ఇందియనిగ్రహంబు గలిగి యాశ్చ్యంతంబులు లేక

స్వయంభువుడైన యా మహత్తేజంబే భగవంతుండని యెఱుఁగుము.

హిర—ఓరోరి వాచాటా! గుడ్డువచ్చి పిల్లను బెదరించినట్లు నన్నే యాక్షేపించుచుంటివిగా? ఔరా! నీ వెంతకైనం దగినవాడవురా! మూర్ఖా!

[ప్రవేశము: లీలావతి విచారగోస్థయై]

లీలా—ఎంత చెప్పినను వినక పంతగించి నాయండనే విష్ణుభక్తి వీడనని పట్టుబట్టియున్న నా కుమారుం డీవిషయంబునఁ దన తండ్రియెడ నెట్లు ప్రవర్తింపుచుండెనో గదా? అయ్యయ్యో! యేమి యుపద్రవంబు సంభవింపనున్నదియో గదా? రాజాజ్ఞయైనదని దుర్ముఖుండు చెప్పినప్పటినుండియు నామనం బూరక జేయివెట్టి కలఁచుచున్నట్లున్నయది. (కుడికన్నదరుట సూచించి) ఆ ఏమిది! నాదక్షిణ నేత్రాస్పందము. ఈయనిమిత్ర మేదియో యాపద ఘటియిల్లునని ప్రబోధించుచున్నయది. (అని ముందునకుం జూచి భయ మభినయించుచు) మన్నాధుండు ప్రచండకోపాద్వీపితమానసుండై యున్నట్లు గన్పట్టెడి. కారణం జేమియందును? (అలోచించి) కారణంబునకై వెదుకనక్కఱలేదు. సుతుండు విష్ణుభక్తుండని యెఱింగినవాడై వలదని బోధింపఁ బ్రహ్లాదకుమారుండు వినకుండుటచే నాగ్రహణతత్పరుండై యుండనోపు. ఇప్పుడు నే నీయనకడకుం జనితగిన వాక్యంబులచే శాంతిపరుపఁ బ్రయత్నించెదగాక. అని నమ్మదిగా దగ్గఱకుంజని) ప్రాణేశ్వరా! మీ ప్రాణేశ్వరి లీలావతియిదే ప్రణమిల్లుచున్నయది కైకొనుండు.

హిర—(వినిపించుకొనకయె) అరే! మూర్ఖా! దుర్మదవిత్తుండగు నా

హరిందలంచి యాతనిపైఁ బాటలం బాడిన నీ కేమిలాభమురా
చెనఁటి!

ప్ర—తండ్రి!

సీ. ముక్తికాంతారూఢఁ శ మోహన సృత్యముల్
హరినామకీర్తన శ లవనిమీఁద
సత్యలోకముదాఁక శ సరణిఁ గూర్చెడితోవ
హరినామకీర్తన శ లవనిమీఁద
దరిలేని దుఃఖాబ్ధిఁ శ దాటఁజేసెడినావ
హరినామకీర్తన శ లవనిమీఁద
ఘనపాపవృక్షముల్ శ ఖండించు ఖడ్గంబు
హరినామకీర్తన శ లవనిమీఁద

తే. గీ. బుణ్యమార్గంబులకు నెల్లఁ శ బుట్టినిల్లు
కామితార్థంబు లిచ్చెడి శ కల్పభూజ
మరసిచూడంగ భక్తుల శ కురుఃపూతి
హరిని గీర్తించు కీర్తన శ లవని తండ్రి!

అట్టి పాటలను విడువ నామనం బొప్పునే? మఱియు,

“సీ. కమలాక్షు నర్పించు శ కరములు కరములు
శ్రీనాథు వర్ణించు శ జిహ్వా జిహ్వా
సురరక్షకునిఁ జూచు శ చూడ్కులు చూడ్కులు
శేషశాయికి మ్రొక్కు శ శిరము శిరము
విష్ణు నాకర్ణించు శ వీనులు వీనులు
మధువైరి దవిలిన శ మనము మనము
భగవంతు వలగొను శ బదములు పదములు
పురుషోత్తమునిమీఁది శ బుద్ధి బుద్ధి

తే. గీ. జేవజేవుని జింతించు శ దినము దినము

చక్రహస్తనిఁ బ్రకటించు శ చదువు చదువు

కుంభినీధవుఁ జెప్పెడి శ గురుఁడు గురుఁడు

తండ్రి! హరిఁ జేరుమనియెడి శ తండ్రి తండ్రి!" (భాగవతము)

కాన నాప్సార్థన మాలించి నన్నుఁ గరుణించి నాయుద్యమంబును
మాన్సుకుఁడు.

లీలా—(హాస్టమునిం బ్రతిమాలుచు) ఎన్నివిధంబుల బ్రతిమాలినను
వినక నీకింత పంతమేలరాతండ్రి! తండ్రితో వైరమూనుట న్యాయమా?
నీ పితవాక్యంబుల కడ్డువల్కి వాని కాగ్రహంబు దెప్పింపకు.

హిర—(లీలావతినిగెంటి మేఘగర్జనస్వరముతో) ఓహోఁ డింభనా!
ఏమి నినాచాలత్వము మేర మీఱుచున్నయదే? బూతుపగిది
యూరక భగవంతుండు భగవంతుండని పొగడెదవేలరా
దుర్మతీ! వానిపై భక్తిమానెదనా? లేదా? నీమనోనిశ్చయము దెల్పుము.

ఏకతాళము. పంచచామరవృత్తము. సింధుకమాచిరాగము.

ప్ర—(సామనస్యముగా) మనీషివైననీ వెయిట్లుమాటలాడన్వాయమే?

హిర—(పండ్లుకొరుకుచు) చనంగఁగూడదిట్టితోవరచాలుఁజాలుమానురా

ప్ర—(వినయముతో) మనోజ్ఞమూర్తించితనంబు శ మాననాతరంబాకో?

లీలా—(బ్రతిమాలుచు) వినంగరాదె తండ్రిమాట శ వీనులారఁబుత్రీకా!

హిర—(కోపముతో) గుణంబులేనివాని నీవు శ గోరుటేల మూర్ఖుడా!

ప్రహా—(వినయముతో) గుణంబులేదుగాన నేను శ గోరియుంటివానినే!

హిర—(గెంటుచు) కనంగరూపహీనునిట్లు శ గాంక్షఁ గొల్పెదేలరా?

ప్ర—(వినయముతో) కనంగరూపహీనుఁడౌట శ గాంక్షఁగోరితయ్యనే!

లీలా—(దగ్గఱగాదీసి) మనంబుపండువీడుమయ్య! శ మాసతీసుకీర్తనల్!

ప్ర- (తల్లితో) మనంబునందు వానివీడ శ మాత ! వందనం బిడే !

హిర- (భార్యతో) మనోహరాంగి ! వీడు, పెక్కుశ్రమాటలేలఁబల్కుఁగా
లీలా (బ్రతిమాలుచు) మనోహరాంగపుత్రువైనమానుడయ్యకోసమున్

హిర- (ప్రహేళికునితో) మనంగ బుద్ధిలేదె నీకు శ మానసంబునందునక

ప్ర- (తండ్రితో) గనంగ నిష్ఠమున్నయట్లు శ గాలమెల్లఁ బోవునే ?

హిర- (గెంటుచు) తుణుకుతాళు మింకనిన్ను శ శైవజాలమూర్ఖుడా !

లీలా- (విచారముతో) గనంగ జాలనిట్టి బాధ శ గన్నులార దైవమా !

హిర— (లీలావతిని దూరముగాగెంటగా తూలికిందఁబడకుండ నాపు
కొని పైఁటచేరఁగుచేఁగన్మీరుఁ దుడుచుకొనుచు హిరణ్యకశిపుని
కాళ్ళవద్దఁ గూరుచుండి బ్రతిమాలుచు.)

ఉ త్సాహ.

విమలమతిని సుతునిఁబోవ వేడుచుంటి మిమ్ములక

హిర— భ్రమరవేణి ! నీదుకోర్కె శ బాటిసేయ నియ్యెడన్

లీలా— రమణ ! రమణ !! నీదురమణి శ ప్రార్థనంబువినవుగా

హిర— కుమతి యిట్టులేల నాదు శ కోపమీవు పెంచెడే ?

ఓడువ్వు పిశాచమా ! లీలావతీ ! నీకారణంబుననే యీ ప్రహేళిక
గుండు చెడిపోవుచుండెనని తలంచెదను. కాబట్టి నీ పీ విష
యంబున మఱుమాటఁ బల్కుదుము. అట్లు పల్కితివేని నిన్ను
తుండె తుండెంబులకొంద నఱికి తీరెదను. జాగ్రత్త. (సేవకు
నితో) ఓరీ ! నీవతి రయంబునం జని యెట్లున్ననట్లు రమ్మని నా
యాజ్ఞగాఁదెల్పి మంత్రీయగు విప్రజిత్తి నిటకుం దోడ్కొని
రమ్మ

దుక్కు— చిత్తము.

(అని నిష్క్రమించుచున్నాఁడు.)

హిర— ఓరీ ! ఇంకొక్కపది నిన్నుడిగిచూచెదను. అందులకును వ్యతి

రేకంబుగాఁ బ్రసరించెదవేని సీమానప్రాణంబులు నీకుం
దక్కవు. ఏమనియెదవు ? విష్ణుభక్తి మానెదవా లేదా ?

ప్ర—నా నిశ్చితాభిప్రాయం బీవఱకే మీకెఱింగింపఁజియె. వేఱే
నన్నడుగ నేల ?

హిర—గత్తు. తగదు తగదు మూర్ఖుడా !

ప్ర— తగదు తగదు కోపమున్

హిర— పగతు నిటుల గొల్పెదే

ప్ర— పగతుఁ డెవఁడు నెంచఁగన్.

హిర—(కోపముతో కత్తియెత్తి) ఆ దవ్వపుత్రా ! ఇదే చచ్చితి
విరా ! (అని మీఁద కుఱుకును.)

లీలా—(అడ్డుగాఁజనియేడ్చుచు) నాథా ! శాంతింపుఁడు. శాంతింపుఁడు

హిర—(లీలావతిని దూరముగా గెఱి) ఛీ ! ఛీ ! దుర్మార్గురాలా !
దూరంబుగా నుండుము. అడ్డుబుగా వచ్చిన నిన్నుం గూడ
ఖండించెద.

దుర్ము—(హావేశించి) దేవా ! తమ యాజ్ఞమెయి మంత్రియగు విప్ర
జిత్తిం దోడ్కొని వచ్చితిని.

హిర—(పండ్లు పటపటం గొఱుకుచు) మంత్రి ! విప్రజిత్తి ! పంగడ
మున కపకీర్తిదెచ్చెడి దవ్వబుద్ధియగు నీపక్షాదుండు—ఛీ !
ఛీ ! వీని నామ ముచ్చరించిన మహాపాతకము. మనఁజెరియగు
విష్ణువునిఁ బొగడుచు నాప్రాణవాయువుల నొప్పించుచున్న
వాఁడు

లయగాహి.

వీఁడు గడు దుర్జనుఁడు శ చూడు మలశ్రీధరుని

వేఁడుచును బాటలను శ బాడుచును నుండె

వీడుమని చెప్పినను శ వీడడయె విష్ణువుని

వేడఁ డొగి నన్దరుణఁ శ జూడుమను పల్కున్
గూడుకొనుపేమ దిగ శ నాడితిని గాన గడు

వాడిగల ఖడ్గయుల శ తోడఁ గడువేగన్
పోడిమిని సంశయము శ వీడుచు మదర్శకుని

తాడనము సేయుఁ డిఁకఁ శ బీడఁగొనిచావన్.

ప్ర—తండ్రీ ! కం శిక్షింపఁగ, రక్షింపఁగ

దక్షుం డల హరియె గాని శ దలపోయంగా

నీక్షోణీ తలమందున

రక్షోనాయక ! యొరులక శ రయ సాధ్యంబే?

హిర—నామాట యెంతమాత్రమున్విశ్వసింపక హరీ! హరీ! యని పరి
పరివిధంబులఁ బ్రేలుచుంటివిగా? కానిమ్ము. ని న్నా హరియే
రక్షించుఁగాక. విప్రజిత్రీ! రాజపుత్రుండని శుకింపక, కోపా
వేశంబున నాజ్ఞాపించితినేమోయని సంశయింపక, రాక్షస
కులంబునకుఁ గళంకముఁదెచ్చిన, యీకులదోహి, నీపితృఘాత
కుం దేయేమార్గంబులఁ జచ్చునో యాయామార్గంబులన్నియు
అన్యఁగా వేయేల తద కన్నిం బడవైచి యైనను సరియే వీనిని మ్రం
దించి సత్వరంబుగ రమ్మని దండనాథుండగు విరూపాక్షునకు
నా యజ్ఞగాఁ దెల్పి దదనుచుండవై నీవుఁగూడఁ బొమ్ము.
సంశయింపకుము.

లీలా—(మహాదుఃఖమతో) నాథా! నాథా!! ఈచిటుతవై గరుణవ
హింపుమా! నామద్దుచెల్లింపుమా! రక్షింపుమా! రక్షింపుమా!

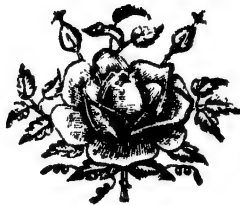
హిర—ఛీ! ఛీ! నీవు నా యెడఁ బ్రిప్రశంసంజేకుము. (అని లీలావతిని
గెంటి) మఁద్రీ! సఁజేహఁక కలఁసింకక కడువేగఁబునఁ బొమ్ము
(నిష్క్రమించుచున్నాడు.)

విప్ర—క్రహ్లాదా! నడుపుము. (ప్రహ్లాదునితోనిష్క్రమించుచున్నాడు.)

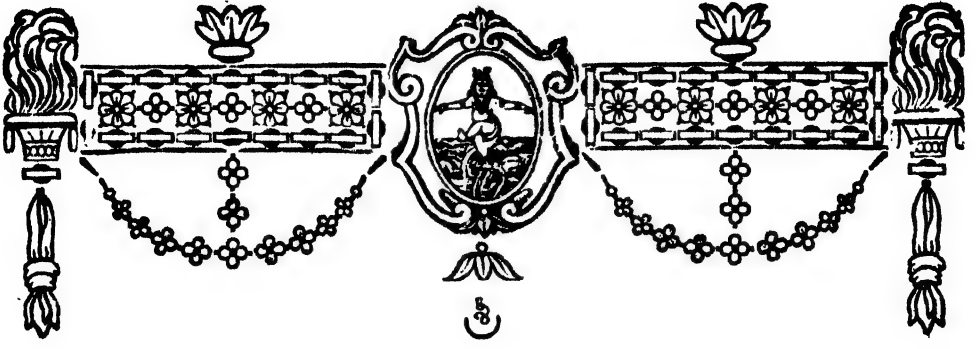
లీలా—(క్రహ్లాదుడు పోవుచుండఁగాఁజూచి గద్గదస్వరముతో) హా !
కు-మా-రా! పోవుచుంటివా? హా! హా! హా! హా! (మూర్ఛిల్లుచు.)

ఇది తురీయాంకము.

తే. గీ. ధరణి పుసులూరివంశాబ్ధి శ వరయశుడయి
వరలు సూర్యప్రకాశ నా శ హ్వాయుని మనుమఁ
డైన యలఘసుకవి సోమేశ్వరా శ హ్వాయునిచేత
వ్రాఁబడె నిది భూమిపై శ వరలుగాత.

ప్రహ్లాద

హంచమాంకము—ప్రథమరంగము.

స్థలకము—పర్వతముల గుంపు

[ప్రహ్లాదునితో విరూపాక్షుడును, విప్రజిత్తియుఁ
బ్రవేశించుచున్నారు.]

విప్ర—(అపవారించివిరూపాక్షునితో) విరూపాక్షా! ఏమియాశ్చర్యము!

సీ. స్రుక్కడయ్యెను గదా? శ చిక్కుంభియాధముల్
పాదగుబులం ద్రొక్క శ బాలకుండు
మడియడయ్యెను గదా? శ వడిఖడ్గములతోడ
నలయించి బొడిపింప శ నర్భకుండు
మ్రందడయ్యెను గదా? శ రంధ్రముల్ బిగియించి
దయలేక బాధింప శ దారకుండు
పోవడయ్యెను గదా? శ భూమిలోఁ బాతించి
చంపఁగాఁ జూచిన శ శాబకుండు

తే. గీ. జేయ, నభిచారవహామంబు శ శీఘ్రగతిని
బ్రాణము వ్రీడఁగాలేదె శ బాలకుండు
యెఱుంగఁజే? జీవనౌషధ శ మింతయైన
యెటులఁ బ్రతుకుచునుండెనో శ యెఱుంగరాదు.

కానిమ్ము ఇప్పుడీ శైలాగ్రంబునకు వోడ్కొనివచ్చితివిగదా? ఇచ్చటినుండి బాంబుని క్షేదకుంబక ఇోసితిమని యప్పుడైన నీతం దనుటలం బాయకుండు నేమో జూతము. (అని ప్రహ్లాదునితోఁ బ్రకాశముగా) ప్రహ్లాదా! లెక్కకు మిక్కుటంబగు బాధ లెన్నియో బెట్టితిమే? వానినన్నింటి నెట్లునైచుచుంటివో యెఱుంగరాకున్నయది. నిన్ను బాధించుటకు మాకుఁ జేతు లాడకున్నయవి. నీవు విష్ణుభక్తిఁ బరిత్యజించుమా?

ప్ర—అయ్యలాదా! మీ కిష్టంబగు నన్నివిధంబుల బాధింపుడు. నేనో భేద. కాని విష్ణుభక్తి వీడుమనిమాత్రము మీరు నాకు బాధింపకుండు. మఱియు బాధ లెట్లునైచుచుంటివని యడగితిరి గాని యందు నా ప్రజ్ఞావిశేషం బేమియులేదు. ఇటువినుండు

తే. గీ. అవ్యయానందు, గోవిందు, శ హరి, ముకుందుఁ

బ్రవిమలాకారుఁ, బాకజ శ పత్రినేత్రు

భవ్యచారితుఁ, సంసార శ భయవిదూరు

స్థిరమతినిఁ గొల్ప బాధలు శ దరికిరావు.

కావుననే,

మ. స్థిర భావంబునఁ గొల్చుచుంటి. మదిలో శ శ్రీనాథుడై, యీశుడై, హరియై, కేశవుడై, పరాత్పరుఁడునై, శ యంతర్గతజ్యోతియై, పరుడై, పాపవిమోచనుండయి, కృపా శ వారాశియై, శౌరియై సురముఖ్యప్రణతైకుడైన సుజన శ స్తోమాఘచింతామణిఁ.

విప్ర—అటులైనమాప్రియత్నం బేమియులేదు. విరూపాక్షా! ఈశైలాగ్రంబుననుండి వీనినిగ్రిందఁబడఁద్రోయుము. సంశయింపకుము.

విరూ—చిత్తము. (అని ప్రహ్లాదుని శైలాగ్రంబునఁ బరుండఁబెట్టుచున్నాఁడు.)

ప్ర—(పరుండియే ముకుళిత హస్తుడై) ఓ! దేవాదిదేవా! యజ్ఞా

ధిష్ణు, సత్యము క్తుకగు, హాశుద్ధుడవు పరంధాగుడగు,
పరంజ్యోతివగు నీదివ్యసాదారవిందధ్యానైకచిత్తుండనై యుంటి
నని నాపై సీర్వ్యవహించి నన్ను మడియింప నీశైలతటంబునుండి
క్రిందకుం బడఁద్రోతుకంట ఓ! కరుణామయా! చరాచర సమ
స్తభూతసకలప్రదేశంబుల సంతర్భాహ్యంబులయందును నివ్వరి
ముల్లుచందంబునం బ్రకాశించుచున్నట్టి నీ వీ శైలంబునందును
వని వీరెఱుంగరైరి. మహానుభావా ! నన్నుద్ధరింపుము.

తే. గీ. విషయసంబంధజన్యమై శ వెలయునట్టి
యలఘు సంసారసౌఖ్యముల్ శ దొలగఁజేసి
నిర్మలంబైన నీభక్తి శ నీయఁగదవె
చిరశుభాకార ! మోక్షుల శ క్షీ విహార !

విరూ—(శైలాగ్రిముననుండి పంజాబీనిం బడఁద్రోయును.)

ప్ర—(క్రిందికిదొర్లివచ్చి లేచి చేతులుమోడ్చి) హే ! మహాను
భావా! పాపరహితా! ఒకపరి జగములవెలుపలను, మఱియొక
పరి లోపలను నిడుకొని యుభయంబు నెక్కదృష్టి వీక్షించు సక
లార్థసాక్షీనగు నీఘనలీలామహిమార్ణవం బెఱుంగ నెవ్వరికి
శక్యంబగు. హేతండ్రి! భక్తజనమందారమా ! భక్తజనాను
రక్త్యానక్తవిహాకనుండవగు నో పురాణపూరుషా ! మాం
పాహి. మాంపాహి.

విరూ—దేవా ! ఈ సమయవృత్తు బీపర్యాయమునఁగూడ వెనుకటి
ఫలం బే యొసంగినది.

విప్ర—కానిమ్ము, వీనింగొనిపోయి కూలంకషాల్లోలజలనిధిలోఁ బార
వైతమురమ్ము. (అని పంజాబీనితో నిష్క్రమించుచున్నారు.)

ద్వితీయరంగము.

స్థలకము—సముద్రము.

[ప్రహేళిక, విరూపాక్ష, విపిజిత్తులు పరివేశించుచున్నారు.]

పరి—హే ! విశ్వాత్మక! పృథివ్యాప స్థేజోవాయురాకాశములను పంచభూతములును, శబ్దస్పర్శరూప రసగంధమును, పంచవిషయములును, త్వక్ చక్షు శ్రోత్ర జిహ్వఘ్రాణంబు లను పంచేంద్రియములును, వాక్ పాణిపాదపాయూపస్థము లను పంచకర్మేంద్రియములును, మనోబుద్ధి చిత్తహంకారము లను, సంతకరణ చతుష్టయములును ననునీ ప్రకృతిస్వభావంబులన్నియు, నీయందే మందీభూతమగుచున్నవి గదా ?

శా. నిత్యానిత్య వివేకవేదులు మహా శ్రీనిహాత్ము లేరూపమున్ మత్యంతంబులఁ గాంచి నిశ్చలతరా శ్రీ నందాంబుధిదేలి రాగత్యాగంబున రశ్మిసంకలిత వి శ్రజ్ఞానంబు గైకొందు రా సత్యంబైన స్వరూప మీ వెకద భా శ్రీ స్వదీనచింతామణి !

విపి—విరూపాక్షా! ఇదేమియో మహాద్భుతంబుగానున్నదే ? ఏమి యీయాశ్చర్యము! మహాశాస్త్రమైన పర్వతరాజంబు మైనుండి క్రిందంబడవై చినను, జాలుం డిసుమంతయుఁగండఁడయ్యెనే? ఏని పద్ద నేదియో మంత్రాక్షరిణి యున్నయట్లున్నది కానిమ్ము. చూతము. ఏని నిప్పు డీ మహాభీలజలార్ణవంబునఁ బడవేయుము.

విరూ—చిత్తము. (అని యెత్తి సముద్రములోఁ బడవేయుచున్నాఁడు.)

పరి—(ఒకటి రెండు నిమేషంబులఁగి లేచినిలచుండి ముకుళిత హస్తుఁడై) ఓ కరణాకరా! భవరోగభిషగ్వరా! దామోదరా! జననాకారకర్మాహ్వయచేతనాదివిశేషంబులయందును, సభ్యాత్మికాభౌతిక సంచిత క్రియావిజృంభణంబులయందును, విరహి

రహితుడనై తామరాకునందలి జలంబుచందంబున విలోలుం
డవుగాక సృష్టిసితిలయా వ్యాపారత్వంబునం బ్రకాశించెడి యో
వరబ్రహ్మస్వరూపమా! మాంపాహి—మాంపాహి.

విప్ర—(ఆశ్చర్యముతో) విరూపాక్షా! నాప్రాణములువిసిగిపోవుచున్న
యవి. వీని నెన్ని విధంబుల న్నడియింపజూచినను జచ్చుటలేదే
ఎంతకాలమువీనితోగూడ మనము బాధలుపడుట. అబ్బబ్బా!
వీనినిబెట్టుబాధలఁ జూడలేక నాకండ్లు మూతలుపడుచున్న
యవి. (తలపంకించుచు) కానిమ్ము. రాజాజ్ఞచొప్పున కడసారి
వీనిని గణకణమందుచున్న మహానలంబునంబడవేయదమురమ్ము
అప్పటికిని జానకున్న వీనినిజంపుట మాతరమయినదిగాదని
రాజునకొప్పుగి.తము.

విరూ—అగునగు నెంతకాలము మనకీయద్యోగము. పోవుదమురండు.
(అని ప్రహేళికానితో నిష్క్రమించుచున్నారు.)

తృతీయరంగము.

స్థలకము—అగ్ని.

[ప్రహేళికానితో విరూపాక్ష, విప్రజిత్తులు ప్రవేశించుచున్నారు.]

ప్రహేళిక—అర్తరక్షణకథాయణా! నారాయణా! ఆపద్బాంధవా!

శా. నీకారుణ్యముగల్గిబట్టిగద యో శ నీరేజపతేక్షణా!

వీక్షణబోవకనిల్చె ప్రాణములు బృశధ్వంసార్థిలోద్రోయగా
వాక్యర్థిపవె, మన్మథార్థినిక వీరరగ్నివృషదన్వేసన

స్తోకత్వంబున బోవరావె సుజన శస్త్రోపహుచింతామణి!

విప్ర—ప్రహేళికా! కడసారి నావాక్యంబు లాకర్ణింపుము. చెడకుము.

హవ్యవాహనుం డల్ల దే కడుంగడు బ్రజ్జరిల్లుచున్నవాడు. ఏమనియెదవు ? తరువాత మా యత్నం బేమియు లేదు. మా మాట వినుము.

విరూ—నాయనా ! ఈ మంత్ర శేఖరుని వాక్యంబు లాకర్ణింపుము.

పృష్ట—అయ్యలారా !

తే. గీ. పంచభూతాత్మకం జాచుఁ శ బరిణమించు
నట్టిదేహంబు శాశ్వతం శ బగునె జగతి ?
నెమ్మి 'జాతస్యమరణం ధృ శ వ' మృతంగ
వినియు, నే నెట్లు హరిభక్తి శ విడువఁగలను.

కాబట్టి మీరు మీమీయుద్యోగంబుల నెఱవేర్చుడు. సంశయింపకుడు. తల్లి సంతసించుననియు, జనకుం డాగ్రహంబువీడుననియు, మీరు బాధలం బెట్టరనియు, మనంబునం దలంచి విష్ణుభక్తి మా నెదననుకొనుచున్నారా ? అట్లెన్నటికినిం దలంపకుడు.

విప్ర—సరే. మావాక్యంబుల వింటివేని బాగుపడియెద వనుకొంటిమి. అట్లుగాక నిర్భాగ్యత నిన్ను నెత్తివైఁ దన్నుచుండ మే మేమి చేయఁగలము.

విరూ—(పృష్టమని బట్టుకొనుచున్నాడు.)

పృష్ట—(కరములు మోడ్చి నిమిలితలోచనండు)

మ. వరవైకుంఠపురంబునందుఁ గడు ది శ వ్యస్వర్ణశాలాంకగో
పురపాలాన్విత మైన మేడపయినన్ శ బాల్యారుశీదేవితోఁ
గర మొప్పారెను నీదునామము జ శ గర్మల్యాణ నేఁ గొల్తు భా
సురలీలన్ ననుబోవుమయ్య ! సుజన శ స్తోమాఘదంతామణి !

శా. నిత్యంబై, నిఖిలార్థదం బగుచు వ శ ర్ణింపంగ రాకున్నదై,
సత్యంబై, సదసద్వివేక గుణసం శ స్కారప్రమోదాత్మనా

వత్సంబై. శుచియై, మహామహిమయై, శ్రీ భాసిల్లు నీరూప మే
నత్వంతంబు భజింతుఁబోవఁగదవే ? శ్రీ జ్యాయక శాపూర్ణి చూ !

విరూ—(ప్రహేలకుని యగ్నిలోఁ బడవేయుచున్నాఁడు. అగ్ని చల్లారును.)

విరూ—(తనలో) ఔరా ! ఈతఁడు త్రైలోక్యసమ్మోహనేంద్రజాల
కుఁడు గాని బాలకుఁడుఁ గాఁడు. ధైర్యమున్న నీతనిదే ధైర్యము.
మనోసిగ్రహత్వంబును, ధైర్యస్థైర్య ధుర్యగాంభీర్యబులును,
భగవద్భక్తియు, నీతని కలంకారములు గదా? (ప్రకాశముగా)
విరూపాక్షా! వీనిని మడియించుట మనకుశక్యముగాదు. కావున
మన మొనరించిన మారణోపాయంబులును, దానికింగలిగిన
ప్రతిఫలంబును, సానుపూర్వకముగా మన యేలికకు నివేదించిన
మన కీతని బాధించెడిబాధ తొలంగును. రమ్మిపోదము.

విరూ—చిత్తము.

(అని అందఱు నిష్క్రమింతురు.)

తురీయరంగము.

స్థలకము:—సభాభవనము.

[హిరణ్యకశిపుఁడుచితాసనముపైఁ బ్రవేశించుచున్నాఁడు]

హిర—(విచారముతోఁ దనలో) నే నెంతమందభాగ్యుండను. కన్న
కుమారుని - నావంశాంకూరమును - నాముద్దుల పుత్రకుని -
ప్రమోదించుమని యాజ్ఞనిచ్చితి నే? నావంటి నిర్భాగ్యుం డెందైనం
గలఁడా? పసికూనయగుటచే నాకుఁ బ్రబలవిరోధి యైన విష్ణు
పునందలి భక్తి నిలిపి మిక్కిలి భజించుచుండె. కొంచెము
జ్ఞానమువచ్చినతరువాతనైన విష్ణుభక్తిఁ బరిత్యజించునేమోయని
యైన యోజించినైతి. (ఆలోచించి) పసికూనయైనను నా వా
క్యంబులయం దించుకేనియు నాదరము స్థూపఁడయ్యెనే? వీని

కీవిష్ణుభక్తి యెట్లలవడినది ? (నిదానించిచూచి) వీనికి జనియించిన పరమమూర్ఖతవలన—పీనికాయుఃప్రమాణవిహీనత్వంబువలన—నా కానందపదభ్రష్టుత్వంబువలన—లీలావతీపూర్వకర్మ పరిపాకంబువలన— (పండ్లు పటపటఁగొలుకుచు) మాయావియగు నావిష్ణువంతుఁడై వెలుంగుటవలన—(కోధముతో) ఓరోరి! దుర్మతీ! కులగోత్రహాపవిత్రీనా! నిన్నీక్షణంబులోపల మ్రొందించి, నాతమ్ముఁజూపి, యీహసిబాలున కింతటి దుర్బోధయొనర్చిన నీకండకావరంబణఁగించెద. తొందరపడకుము. నిన్నే సహరింపలేనియెడ నా యీమహోత్కృష్టంబున వరప్రభావం బెందులకురా! జడమతీ!—హా! కుమారా! మద్భాగ్యరాశీ! ముద్దులకుఁజ్ఞా! నీ కింతలోన నే నూతేండ్లునిండెనా? నీ పాలిటికి నేనే మృత్యుస్వరూపము నైతివా? అయ్యయ్యా! భరింపరాని పుత్రమరణంబువిని లీలావతికూడ బ్రాణములువిడుచునేమో? (అదరిపడి) అట్లయిన నే నీ జీవములను భరియించి పుడమిపై మనియుండఁగలనా? (ఆలోచించి) ఓ విధాతా! సృష్టికర్తా! సత్యలోకాధీశా! వాణీమనోహరా! హంసవాహనా! నీవిచ్చినవరంబువలన నాప్రాణంబులఁ బాయటకైనను వలనుగాకుండవచ్చెనే? ఏమిచేయును? అయ్యయ్యా! పుత్రశోకంబుతొలుతను, తమపరి భార్యావియోగంబునుఁ గల్గుట నిశ్చయము. ముమ్మాటికిని నిశ్చయము. పీరల నిరువురందలంచి, వీరివర్తనం బాలించి, చింతించి, కృశించి, వగచి, యెందులకుఁ గొఱగానిజీవములతో నిండిన మొండికట్టియను, నిల్చిననేమి? నిల్చుకున్న నేమి? అట్లని చావంగలనా? విధాత ప్రసాదించిన వరప్రభావంబుచే నాకుఁ జావుకలుగదుగదా? హా! ముమ్మాటికినిగలుగదు. (అని తెరవైపుఁజూడఁగా విరూపాక్ష, విప్ర)

జిత్తు లిరువురే కనబడినట్లభినయించి వడకుచు) అ-అ-అల్ల-డే
 విరూ-పాక్ష-వి-ప్ర-జి-త్తు-ల-ల-రు-దెంచుచున్నారు-కుమారుం
 డు-స్వర్గ-లో-క-ప్ర-యా-ణ-మై-పోయి-నట్టు-గాన్ని-చె-డి-
 అక్కటా! నాయవస్థయెంతవఱకు వచ్చినది. వీని విష్ణుభక్తి యెం
 తవఱకు బరిణమించినది. (గుండెలు బాదుకొని) నా-కనినమైన-
 మీరుటకువీలు లేనిగుర్లుటంజులగు నాయాజ్ఞలను వీరు నెఱవేర్చు
 కుందురా? ఆబాధలం బడజాలక-నా-పసికూన-లోకజ్ఞానమిను
 మంతయులేని శాబకుడు-ముక్కుపచ్చలారని చిన్నినిసూగు-మ్ర
 గ్గకుండునా? అయ్యయ్యో! నా వంశము నేటితో భస్మీభూతమ
 గుచున్నది. (కోరికముతో) ఓరోరిరాక్షసకులవిద్వేషి! వైకుం
 ఠవాసా! సీతారణంబున మద్వంశార్థవం బింకిపోయినది. కావున
 సీతానాపహరణంబుగావింపకుండ నిన్నీ హిరణ్యకశిపుండు విడు
 వడు. ఇంకెందుఁబోయెదవురా! గుర్కదచిత్తా! (అని తొందరగా
 రెండడుగులు ముందునకువైచిచూచి నిర్హంతపడి) ఆ, ఏమిది!
 నాకన్నులను నేనునమ్మవచ్చునా? ఆ వచ్చువాడు నాభాగ్యరాశి
 యగు ప్రహ్లాదుడుగాడా? నిస్సందేహముగా నాభాగ్యరాశి
 యగు ప్రహ్లాదుడే! (వినుటనభినయించి) ఏమిది? “చక్రీదాస్యమ
 నెడి చక్రింబుచేగాక” అనియా పాడుచుండెరు? వీని కీపాడు
 బుద్ధి వదలినదికాదుగదా? (విప్రజిత్తి, ప్రహ్లాద, విరూపాక్షులు
 ప్రవేశించినవెంటనే బ్రహ్లాదునిహస్తములఁ బట్టుకొని యద
 లించుచుఁబట్టజాలనికోపముతో) ఓరోరిడింభ కా! ఏమంటివిరా

ప్ర-తండ్రి! ఏమున్నయది.

సీ. నారాయణుని దివ్య శ్రీ నామాస్త్రమునఁ గాక

సంసారబంధముల్ శ్రీ నడలు నుక్కొ?

నిష్ఠుడేవుని కృపా శ వృష్టిచేత నెఱాక

కూరపాపాన్ని చ శల్లాకు నొక్కొ?

శ్రీమనోహరు బత్తి శ సింగంబుచే గాక

సంతాపగజములు శ జచ్చు నొక్కొ?

కమలనాభుని దృష్టి శ ఘననాయువునఁ గాక

దుఃఖమేఘంబులు శ దొలఁగు నొక్కొ?

ఆ. వె. చక్రీదాన్యమనెడి శ చక్రంబుచే గాక

మత్సర మద మోహ శ మమత లనెడి

కూరశత్రుకోటిఁ శ గూర్పఁగాఁ బడు నొక్కొ?

ధాతకైనఁ గాని శ దానవేంద్ర !

హిర—(తలపంకించుచు) పెగ్గడా ! నా నియోగము నెఱవేర్పలేదా?

విప్ర—స్వామియాజ్ఞ కన్యథా చరియింతునూ ?

హిర—అటులయిన వీడేల మడియలేను?

విప్ర—ఈ బాలకునిమం దేదియో మాహాత్యమున్నట్లున్నయది.

హిర—ఏయే బాధలం బెట్టించితివి? అంహఁగ నిచ్చినమాహాత్యంబేమి?

విప్ర—ఒకటియా! రెండా! చెప్పనలవిగానన్ని బాధలం బెట్టించితి. అం
దుఁగొన్ని సంగ్రహముగా విన్నవించెద వినుండు. పుడమిలోఁ
బాతించితి. శూలంబులచే బాడిపించితి. గజములచే ద్రోక్కిం
చితి. రంధ్రంబులన్నియు బిగియించితి. మహాఁన్నతంబులైన
పర్వతరాజంబులనుండి క్రిందఁబడఁ ద్రోయించితి. మహాదధి
లో ముంపించితి. తుదకుమాయాజ్ఞచొప్పునఁ గణకణబ్రజ్వరిల్లు
యగ్నింబడవైచితి. అగ్ని చల్లారెనేగాని. బాలుం డిసుమంతియును
లొంగలేదు. దేవా! ఇంతయేల? మే మెన్ని బాధలంబెట్టినను—

ఉ. కందడు, తత్తరించడు, బ్ర శ కంపమునొందడు, భీతితోడఁదా

గుండడు, పెట్టుబాధలకు శ కోపముఁ జెందడు, పెద్దనిద్దుర

జ్ఞేంద్రు, మమ్ముదూరమ విశ్రేష్ఠముగాఁ బరమేశ్వరగొల్పు నా
నందమెగాని, యోయసుర శ్రీ నాథ! తలంపమఁ తెల్లదండ్రులక.

హిర—ఏమీ! నీవేదియో గొప్పగాఁ జెప్పుచుంటివే?

విప్ర—దేవా! ఇందరికీయోక్తి యేమియును లేదు.

హిర—(అలోచించి) పాములవాని మొకనిని శీఘ్రగతిం బిలిపిపుము.

విప్ర—విరూపాక్షా! రాజాజ్ఞ నెఱవేర్పుము.

విరూ—చిత్తము. (అని నిష్క్రమించి పాములవానితోఁ బ్రవేశించి)
ప్రభూ! తమచూజ్ఞమెరు నీపాములవానిం దోడితెచ్చితి.

పాము—పభోరికిదండాలు, పభోరికిదండాలు, ఏలినోరుగీనీ సూడాలంటే
మానెడ్డపాములుండాయిగాసామి, సిత్తగింసండిబాబో సిత్తగిం
సండి. (అని కూర్చుని నాగస్వరము బట్టుచున్నాడు.)

హిర—ఓరీ! నీవద్ద నేయేరకముపాము లున్నవిరా?

పాము—ఏరకముపాము లేంటి బాభో! నేను యినికి నేను బాభో! దాన్నె
ప్పుడు నేనూపునేను సామి

హిర—నీవద్దనున్న పాములపేరు తెప్పియో చెప్పుఁ గలవురా?

పాము—సిత్తము బాభో. (ఒక్కొక్కటేతీయుచు) ఇదిగో యిది మల్లె
తాను. ఇది మొగలితాను. ఇదికిట్టచప్పుం. ఇదిలేడిచుక్కలతాను.
ఫభోరుదీన్ని సూడాల. దీన్నిగంటే రసూలుకొండ తూర్పుదిబ్బల
మీద తల్పిగోచింది రెణ్ణెల్లుకాది యెరమిగినదాన్ని పదిమం
దిమిపోగడి వొడేసిపట్టినాముసామి. అప్పుడుగంటేనీ మావో
ళిద్దరినియేసింది కాటు. సచ్చిపో గారు సామి. మావొల్ల చూలిన
సామండి.

హిర—సరియే. ఈ లేడిచుక్కలనాగుచేతను. మల్లెత్రాచుచేతను యీ
బాలకుని యిరువైపుల నొక్కమాటుకాపింపుము. (అనిమౌలి

తో) మంత్రీ! నీవిచ్చటనుండి విరూపాక్ష దుర్ముఖులచే బాలకు నిబట్టుకొనఁ జేసి యీ పాములచే పంహ్లాదుని గఱపించుమనుము.

పాము—బాభోయి. బాభోయి. మారజ్జా ! మీకు దండాలు. నే నీయువరాజుగారిని కరపింపలేను బాభో. రచ్చించండి. పెభలు.

హిర—(కత్తి యెత్తి జళిపించుచు) కఱపించెదవా? లేదా?

పాము—(వడంకుచు) సితము. బాభో. రచ్చించండి మారజ్జా! కఱి పిత్తానండి. కఱిపిత్తానండి.

హిర—ఱి అట్లు బుద్ధిగలిగి మసలుకొమ్ము. మంత్రీ! ఈకార్యమునం దప్రమత్తుండవై మెలంగవలయు. (నిష్క్రమించుచున్నాడు)

(దుర్ముఖుడు విరూపాక్షుడు పంహ్లాదునిబట్టుకొని సరిగా నిలబెట్టుదురు)

పాము—(నాట్యముఁజేయుచు)—పాట.

లే, లే, నాగన్న శ లేడీచుక్కలనాగ

బాలుని, భక్తుని శ పంహ్లాదు గరువంగ॥ లేలే॥

కరసినావంతుని శ కరవెల్ల తీరు నాకు

తిరుగక యెడియేసి శ కరవంగ యేగమె॥ లేలే॥

మల్లెతానుతోడ శ సల్లంగ నీవుకూడ

వొల్లెల్ల తెగమొడిసి శ సల్లంగ సంపెయవె॥ లేలే॥

దుర్ము—ప్రహ్లాదుని కఱపింపఁబోయి నన్ను కఱపించేవునుమ్మా! కొంప తీసి. ఆనక చిక్కుపడలేను. నేను చచ్చినా యిబ్బందిలేదుకాని నాకోసము చాలామంది పూర్వసువాసినీలు మళ్ళీ విచారించడ ము వస్తుంది జాగ్రత్త. బాబు! బాగాచూచి మఱీకఱపించు.

పాము—(నెమ్మదిగా సమీపించుచున్నాడు).

హి—(కరములుమోడ్చి వినముఁదై) ఓ భక్తవత్సలా! ఓ పరమ

కృపాభూ ! ఓ జగదీశ్వరా ! ఓ భక్తభయనివారకా ! ఓ భక్త
జనానంద సంధాయకా !

శా. కార్పణ్యంబు వహించి నా జనకుడు యీ గ్రజ్జాలసంఘేలనో
ద్వర్పప్రభవ మైన కృత్యముల వి శ స్తారంబు బాధించి; దా
మార్పు జేయుటకై హరిస్మరణము శ మాన్వింపఁగాలేక; యీ
సర్పశ్రేణుల దెచ్చె బోవఁగదవే శ సర్వాత్మకా ! శ్రీహరీ !

పాము—(పాములను విడుచుచున్నాడు)

[అకస్మికముగా గరుత్మంతుండు ప్రవేశించి రెండుకాళ్ళతో
రెండుపాములను తన్నుకొని పోవుచున్నాడు.

అందఱును నిశ్చేష్టులై చూచుచుందురు.]

ప్ర—(చలించక మానసికపూజ యభినయించుచు.)

పాము—(విచారముతో) ఏంటిబాబో ! యీ సిత్రరం. నాగతేంటి
బాధు ! అయ్యో నాకమ్మమా ! దీన్ని సూసినోళ్ళల్లా రెండేసి
డబ్బులిచ్చేవోరు బాబూ ! అయ్యి నాకెల్లాగొత్తయ్యింక బాబూ.
(రోదనముచేయును).

[ప్రవేశము: హిరణ్యకశిపుడు]

హిర—(క్రోధముతో) మంత్రీ ! ఏల నాయాననిరాకరించితివి?

పాము—(ఏడ్చుచు) బాబియ్యా ! నాకొంపతీశారుగాదుండి. పాడు
ముండాగద్దొచ్చి నాపాముల నెత్తుకెల్లిపోయింది బాబియ్యా? నా
బతుకెల్లా బాబూ ! నాపెళ్ళాబిడ్డ లుసూరుమంటారు బాబూ !

విప్ర—దేవా ! వీనిని పాములచే కరిపింప నుగ్మక్తులమైయుండఁగా నె
క్కడి నుండియో మెఱపువలె గరుడుం డగుదెంచి యావిఘోర
గంబులం గబళించుకొనిపోయె మే మేమిచేయంగలము.

హిర—(క్రోధముతో) అటులయినచో నే నియ్యడనేయుండి మీ డెట్లు

మడియఁడో చూచెదను. నీ విప్పుడ లోని కరిగి విషపూరితంబై
యున్న భృంగారకం బాకదానిని దీసికొనిరమ్ము.

విప్ర—(సందేహించును.)

హిర—సందేహించెదవేల?

విప్ర—దేవా ! మతేమియు లేదు గాని నీ—

హిర—(కోపముతో) కానీ యని నుడువక సత్వరంబ జనుము.

విప్ర—(లోనికింజని విషపూరితంబైన భృంగారంబుతోవచ్చి హిరణ్య
కశిపున కిచ్చుచుండఁగా లీలావతి పృవేశించి యిరువురకు మధ్య
గాజని)

లీలా—(ఆతురతతో) నాథా ! నాథా ! కరుణవహింపవా ? నా మ
నవి యాలింపవా ? గర్భవాసమే ? పుత్రమరణమే ? భరియింప
రానిదే ? అందున బలవంతముగ చే జేతనే చంపుకువే ? అయ్య
య్యో ! నాకడుపు చుమ్ములుచుట్టుకొనిపోవుచున్నయదే ? నీ
పదరాజీవంబు లంటి వేడెద. స్మరించెద. కొంచెము నిదానించు
ము. బాలకునినుండించుట మాని బంధించుము. నేనోర్చెద నంతి
యేగాని గర్భశోకం బనుభవింపజాల. అనుభవింపజాల నాథా!
ముమ్మాటికి ననుభవింపజాల. నాపైచున్న ప్రేమయెటుపోయె?
ఎట్టికార్యమునందైనను నాయానగా నాకోర్కె జెల్లించెదనని
బాసచేసితివే? మాటయిచ్చి తిరుగుట మాననీయులకుచితమా?
(పట్టరానిదుఃఖముతో పదములవైచాలియేడ్చుచు) అబ్బబ్బ!
ఈవిచారంబు భరియింపజాల. ఈచిన్నారి కన్న సుకుమారుని
జంపించెదవేల? పగవానిపైబడి పగదీర్చుకొనుటయుత్తమముగా
ని. కన్నకుమారునిపై- వంశాంకూరముపై- పున్నామనరకంబు
పోగొట్టువానిపై-యువరాజుపై- నీప్రియపుత్రునిపైననా పగ
సాధింఁగ జూచుట. ఒరులు విన్న నవ్వరా? పుత్రీఘాతకుడవని

నిందింపరా ? ఎంతకన్న మెంతకన్నము. పగవారిని గొల్పుచుండె
ననునేర మొక్కటియే గదా వానియందుంట. పసికూనయే-అది
యనుంగాక యజ్ఞానంబువలనం గొల్పెడి యర్థంబులేని భక్తివల
న మన కేమిసప్తము. నీవేల కరుణనహింపవు? నాథా! అనుగ్ర
హింపుము. పుత్రభిక్షమిమ్ము. (విషపాత్రందీసికొనుచు) దయ
యింపుము, రక్షింపుము.

హిర—(మేఘగర్జనస్వరముతో) నీప్రార్థనలఁ జాలించి యీవిషంబు
వానిచేఁ ద్రావింపుము. సంశయింపకుము.

లీలా—(విచారముతో) ఇదేటి న్యాయము. ఇంకెట్లు నాప్రాణంబులు
భరియింతును. నవమాసంబులు మోసి-కిని-పెంచి- చేజేతనే
విషమిచ్చి చంపెడితల్లు లెందైనం గలరా? హా ! హా ! హా !

హిర—టసీ ! నీచదువులు మాని నాయాజ్ఞ నిర్వర్తించుము. (తోసి
వేయును.)

పంక్తు—అమ్మా ! సతులకు పరియాజ్ఞమీటుట ధర్మముకాదు. కావున
నీవిట్లు బేలవై జాలిందూలక విష్ణుసేవామృతంబును నాకిమ్ము.
(విషమునుదీసికొనును.)

లీలా—హా ! తనయా ! తనయా ! హా ! హా ! హా ! (మూర్ఛిల్లుచు.)

పంక్తు—(విషపాత్రను చేతంబట్టుకొని కొంచెము సేపు ధ్యానముజేసి.)

ఉ. గాదిలి కన్నబిడ్డఁడని శ్రీ గారవ మించుకయైన లేక, నన్
బాదుగ సంహరించుటకు శ్రీ బాధ లనేకము గల్గజేసి, వి
చ్ఛేదము సేయలేక. మదిఁ శ్రీ జింతిలి ఘోరవిషానలంబు, సం
ఖాదముగాఁగఁ జేసె నికఁ శ్రీ గావఁగ జే కరుణాపయోనిధి !

అహహా ! నేటికి మద్భాగ్యవశంబున విష్ణుసేవామృతమును సేవింపం
గల భాగ్యము కలిగినది. (అని త్రొపుచున్నాడు.)

లీలా—(మేల్కొంచి చూచి) తనయా ! తనయా ! నన్ను విడనాడి

పోయెదవా ! (అని మరల మూర్ఛిల్లుచున్నది.)

హిర—(నిట్టూర్పువిడిచి తనలో) ఏమిది విషపానమువలనను డింభకుం
డసుపులంబాయకుండెనే ? ఏమియుండును ? (ఆలోచించి)
దీనింబట్టి యాలోచించిచూచినచో వీనివలన నాకే మాపదఘటి
యించునని తోచుచున్నయది. (ఆశ్చర్యముతో) తోచుటయే
నా? నాకు మృత్యువు తప్పదా? (ఆలోచించి) అట్లయిన విభాత
యొసంగిన వరంబులు నిత్తానా? కల్ల. అట్లెన్నటికినిఁజూపు.
(ప్రకాశముగా) ఓరోరి రాక్షసకులార్జవబడబానలా ! ని
న్నిప్పుడి ఖడ్గంబున కెరచేయందలచితి. ఏమనియెదవు? హరిభక్తి
మానెదవా? నీశిరము మొండ్రునుండి వేటుచేయమనెదవా?
నేనే చంపఁదలంచుకొన్న నీకు దిక్కెవ్వరురా మూర్ఖా?

ప్రహ్లా—జనకా ! సత్వరజస్తమోగుణప్రధానఁడై లీలావినోదంబున
సకలప్రపంచంబులం గల్పించి, రక్షించి, ఖండించునట్టి కర్తయై
భర్తయై, హర్తయై యన్ని రూపంబులయందునను బ్రకాశించు
నట్టివాఁడై, యెవ్వఁడు తనభక్తులం గాపాడుచుండెనో యట్టి
మహానుభావుఁడే నాకు దిక్కు.

హిర—ఏమీ నీవాచారత్వము? నీసందర్భ మంతకంతకు మర్యాదనతికొ
మించి ప్రవర్తించుచున్నయదే? నీ కాహరియేదిక్కుగా? హరి
యన్నిరూపంబులంగుచుం బ్రకాశించువాఁడుగా? అట్లయిన వాఁ
డిప్పుడిక్కడ, యేరూపంబునం బ్రకాశించుచుండెనో యెఱుంగం
జేయుము? నిన్నును వానినింగూడ మ్రుందించి లోకము నిష్కంట
కము గావించెదను. సందేహించెదవేలరా ! దుర్మతి !

ప్రహ్లా—నాయనా ! నానాజంగమస్థావరవర్గంబులయందును, నీయందు
ను, నాయందును, సకలప్రదేశంబులయందును, సంతర్జ్యోతియై
ప్రకాశించుచుండును. వెండియు యాయారూపంబు లననేల ?

సకలయాపంబు లాతనివే!

“కం. ఇందు గలఁ డందు లేడను

సందేహము వలదు చక్రి శ సర్వోపగతుం

డెందెందు వెదకి చూచిన

నందందే కలఁడు దాన శ వాగ్గిణి వింటే” (భాగవతము.)

హిర—(కోపముతో) ఏమంటివి? (వికటముగా)

“కం. ఇందుగలఁ డందు లేడను

సందేహము వలదు చక్రి శ సర్వోపగతుం

డెందెందు వెదకిచూచిన

నందందే కలఁడు దాన శ వాగ్గిణి వింటే?”

అనియా! నేనచ్చటఁ జూపుమనిన నచ్చ టాహరిం జూపఁగలవా?

ప—జనకా! మీ యాజ్ఞ యైనచో—

లీలా—(మూర్ఛఁదేరి వెట్టిదానివలెఁ జూచుచు నిలువంబడును)

హిర—అట్లయిన నేదీ చూత మీ సభాస్తంభంబున నాహరిం జూపుము.

ప్ర—(స్తంభంబుచుట్టుఁ బ్రదక్షిణముఁ జేయుచు) త్రైలోక్యపాలకా!

పురాణపూరుషా !! జాతుర్వోత్రరూపా !!!

తే. గీ. సర్వమేధాయ కర్మని శ స్తారణాయ

స్నిగ్ధనానార్థభూషాయ శ చిన్మయాయ

నిఖలనాథాయ శాంతాయ శ నిర్గుణాయ

విశ్వరూపాయ రోచిష్ఠు శ వే సమోస్తు.

ఓదేవా! నినుఁజూడ నాతండ్రి మిక్కిలి యాస వహించియున్నాఁడు.

నేను నీభక్తుండనేని నాతండ్రికోర్కె నెఱవేర్చుము.

హిర—ఓరీ! నేను కాలహరణంబున కోర్వను, వేగఁ జూపుము.

ప్ర—తండ్రి! స్తంభంబందుననున్న నాహరిని జూడందలఁచితివేని.

నీవే పిల్చుము. మఱియు, నీ కీసందేహమేల?

“ శా. అంభోజాననుఁ డాదిగాఁగఁ దృణపఁ శఁ ర్యంతంబు విశ్వాత్ముఁ డై
సంభావంబుననుండు ప్రోథవిపులఁ శఁ స్తంభంబునందుండఁడే?
స్తంభాతర్గతుఁడయ్యు నుండుటకు నే శఁ సందేహము న్లేను, ని
ర్దంభత్వంబున నేఁడు గానఁబడఁ బి శఁ త్యక్షస్వరూపంబునన్.”

కాబట్టి నీ వాసంశయము వీడి పిల్చుము. (భాగవతము.)

హిర—(కోధముతో స్తంభంబుదరిం జని బిగ్గరగా) ఓరోరి మాధవా!
హిరణ్యాక్షుని పండ్రివై చంపిన పిఱికిపందా ! నీచమగు చేప
రూపమున సోమకాసురునిఁ జంపిన పోటుమానిసీ ! కపట
మార్గానువర్తీ !

శా. క్రోధోద్రేకముతోడ మినకమృతఁ శఁ క్రోడాకృతుల్ దాల్చి మా
యాధ్యోంబున నన్నుఁ జంపుటకునై శఁ యత్నించి, యత్యంతమున్
మేధాస్నిగ్ధభుజాబలంబునకు దా శఁ ల్కింజెండఁగాలేక, బృ
హ్మధైర్యంబుననున్న చో పిఱికి పం శఁ దా ! రమ్ము ఖండించెదన్.

నీకు నిక్కువమైన పౌరుషమే గలదేని పురుషసింహుండవై వచ్చి నా
యెగుట నిల్చుమురా ! (అని స్తంభంబును గ్రుద్దుచున్నాఁడు.)

[స్తంభము బద్దలగును]

[శ్రీనారసింహవతారము గాన్పించును]

శ్రీనార—(ఉపకారధ్వని చేసి హిరణ్యాకళిపుని బట్టుకొనఁబోవు
చుండును) (తెర వ్రాలును.)

పంచమరంగము.

[శ్రీనారసింహుని యూరువులపై హిరణ్యకశిపుడు బడియుండగా
 లీలావతి యొకప్రక్కను, ప్రహ్లాదుఁ డొకప్రక్కను నిలు
 చుందురు. బ్రహ్మాదు లొకదెస నిలుతురు.
 తెర లేచును.]

బ్రహ్మానులు—(స్తుతింతురు)

ప్ర—(కరములుమోడ్చి)

మ. ఫలముల్ పూవులు పల్ల వంబులును శో ర భంజెండు భూమిజమ
 ట్టుల నీభావము పక్వకారమృదుళా ర టోపంబులక జెంది; ని
 శ్చలకారుణ్యముతోడ భక్తులను స్వే ర చ్ఛావృత్తిసంరంభతక
 వెలయున్జేసిన నీమహామహిమకున్ ర వేతెడ్ది సర్వేశ్వరా !

శ్రీనార—(శాంతి వహించును.)

(తెర వ్రాలును.)

శ్రీశ్రీశ్రీశ్రీశ్రీ.

ఇది శ్రీసత్యవతి కృపాపాత్ర భారద్వాజసంహితా పవిత్రాయినాపురపు
 వంశలతాంకూర సత్యమాంబా బాపనామాత్య మిధునగర్భ
 శుక్తిముక్తాఫల మృదుమధుర కవితావిశేష్యైశ్వర సుబ్ర
 హ్మణ్యశాస్త్రి, మలకపల్లి చిన శేషగిరిరాయ
 కవిద్వయ ప్రియశిష్య విబుధ సజ్జన విధేయ
 సోమేశ్వరావ్యయ కవి ప్రణీతంబైన
 ప్రహ్లాదనాటకమునందు సర్వమును

పంచమాంకము

సమాప్తము.

అనుబంధములు

1వ అనుబంధము.

[తెర యెత్తఁగానే జయవిజయులు పాడెడు పాట]

మోహనరాగము—ఆదితాళము.

ప॥ మనదే భాగ్యము - మనదే పుణ్యము

1. ఎల్లకాల మిటు - చల్లని తండ్రిని - చల్లగ గొలుచుచు

ద్వారపాలకులమయి - దనరుచు నుండెడి॥

మన॥

2. ఎట్టిపుణ్యము మన - మెన్నఁడు జేసితిమో

యిట్టివైభవము మన - కిప్పుడు గల్గుట కరయగ॥

మన॥

3. రాజీవనేతుని షడ - రాజీవములను సతతము

భక్తిని గొల్పుచు భజి - యుంచెడి పాపి లభించిన॥

మన॥

4. శ్రీరమామనోహరుని - చిత్తమునందున నిల్చి

పాదసన్నిధినె - నెప్పుడు - బడియుండెడి॥

మన॥

2వ అనుబంధము.

[శ్రీమహావిష్ణువు ప్రత్యక్షమయినప్పుడు జయవిజయులు పాడెడిపాట]

కళ్యాణిరాగము—ఏకతాళము.

ప॥ మము - రక్షించుము దేవా !

1. శ్రీకర గిరివర - కరుణాకర - శుభకర

యోగీంద్ర హృద్విహారా ! దయఁజూచుచు॥

మము॥

2. ప్రకటితమగు నీ మహా - మహిమ తెలియగనో

యకలంకా - యెవరితరము - మా తరమా॥

మము॥

3. మునులు శపించిరి - ఘన రాక్షసులు గంధని

మనజాలము నిను వీడి - దయత్రోడుత॥

మము॥

4. పాహి, పాహి, యని - పాదములంటితిమయ్యా !

దా సోహమన్నవారి బోవ - ధర్మము గదటయ్యా॥ మము॥

3వ అనుబంధము.

[హిరణ్యాక్షుడు చనిపోయెనని విని హిరణ్యాకశ్యపుడు
సందర్భానుసారముగా బాడెడు పాట]
ముఖారిరాగము—ఏకతాళము.

ప॥ హా, హా, హా, హా, సో - ద - రా !

పోయితివా దివికి - ననువీడి॥

హా॥

1. కిటి యేమి ? నీ ప్రాణము దీయుట యేమి ? న

మ్ముట కర్హముగాదుర - ఆ - సోదరా - ఆహా॥

హా॥

2. ముల్లోకంబులు గడ - గడ లాడఁజేసిన

నీ నామము నెల్లు మరతురా సోదరా !॥

హా॥

3. తల్లికేమని నే - ధైర్యము జెప్పుగురా !

తల్లి కొక్కనిఁజేసి - తరలిపోయితివా సోదరా॥

హా॥

4వ అనుబంధము.

[మహేంద్రుడు తీసికొనిపోవుచుండెనని లీలావతి
సందర్భానుసారముగా బాడెడు పాట]
హిందూస్థానీ తోడిరాగము—త్రిశ్రగతి.

1. నాపతి తపంబు చేయఁ - బోయినపుడె

నా కీ - దుర్గతి గూర్చితే - దైవమా ?॥

నా॥

2. ఓహో ! నాధా ! - నాధా ! - యెందుంటివో

నీవు గృహమున లేని తరి - యిందుండు - నా

కీ - పాటు గూర్చెనుగంటే॥

ఓహో॥

3. నీ సతి - మానము గాచెడి - దిక్కులేదు - లవమైన

కాపాడరావె - నాపయి దయరాదే

నా మొఱి వినబడదే॥

ఓహో॥

4. వినఁడాయె నా మాట - కనఁడాయె ధర్మము
మనుటింక నట్లు - ఓ - మానవాధీశ్వరా! ఈశ్వరా! నాప!

శీవ ఆనుబంధము.

[సందర్భానుసారముగా లీలావతి యిందుగ్గిని బ్రతిమాలెడి పాట]

పున్నాగ రాగము—అటతాళము.

1. వడిన యనఁగ - తల్లి యగును - వావియైనఁ
జూడనా నానవా|| నది||
2. పరకాంతనైన - జాములు పెట్టుట - భావ్యముగాడందురే
మహేంద్రా|| వది||
3. బ్రతిమూలుకొందు - బాధింపకు మీర - ననువీడుమన్నా
బలసూదనా|| వది||
4. పుట్టఁబోవుబిడ్డ - నిన్నేమి చేయఁగలఁడు
పాపము వలదు మరదీ|| వది||

శీవ ఆనుబంధము.

[శంబరుఁడు యిందుగ్గిని దురాచార మెఱింగించినపిమ్మట

హిరణ్యకశ్యపుఁడు పాడెడు పాట]

వసంత రాగము—జంపెతాళము.

- ఎందుఁబోయెదవు - ఎందునక్కెదవు - ఏమిచేయుదువు
దుర్మతి! ఖలా నీ|| వెందు||
- వడిన యనెడి - వావియైన - మనమునందు దలవకే
పట్టినట్టి - నిన్నుబట్టి - మట్టుబెట్టనే - వచ్చినప్పు|| డెందు||

7వ అనుబంధము.

[పాశ్చాత్యులలో పంతులు వెడలినపిమ్మట ప్రోక్లాదుడు గాక
తక్కినవారు పాడెడి పాట.]

బేహగ్ రాగము—రూపక తాళము.

- క॥ చమమెందుకో - అన్నలారా - మనకు॥ చదు॥
- అ॥ ప॥ పంతులు పోయాడు - గంతులు వేద్దాము॥ చదు॥
1. ఆటలనాడుచు - పాటలఁబాడుచు
త్రోటల హాయిగా .. నాటకు బోక్కి॥ చదు॥
2. పాతాలు రాకుంటే - పంతులు కొడతాడు
దెబ్బలు కొడతాడు - అబ్బబ్బ ! మన కొద్దు చదువు॥ చదు॥
3. ఆటవిడుపుడబ్బు - లడుగకుండ మనము
ముడుపుఁ జెల్లించి - గడుసుపంతులు మాటాడడు॥ చదు॥
4. పంతులు చెప్పక - పాతాలు మా కెట్టు
వచ్చుననుచు నింట - నచ్చజెప్పవచ్చు॥ చదు॥

8వ అనుబంధము.

[ప్రోక్లాదుడు బాలురతోఁ జెప్పటకై సందర్భానుసారముగాఁ
బాడెడు పాట.]

హిందూస్థానీ బేహగ్ రాగము—జంపెతాళము.

- ప॥ ఆహా - సతతంబు - దేవదేవు ధ్యానమువలన
- అ॥ ప॥ కల్లు నానందంబు - తరమే వర్ణింప॥ ఆహా॥
1. అండపిండ బ్రహ్మాండమెల్ల
నిండియున్న శ్రీహరి - పదరాజీవములను గొలువఁగ॥ నాహా॥
2. హృదయాంతరవాసుక - హితభక్తులదాసున్
చిదచిక్షిలాసుక - చిత్తవికాసున్॥ ఆహా॥

9వ అనుబంధము.

[ప్రహ్లాదుడు తల్లి యగు లీలావతికి ధైర్యము జెప్పట.]

జంఝూటి రాగము—శ్రీపుటతాళము.

ప॥ పరమేశ్వరుఁడుండ - భయమేల నమ్మా॥ పర॥

1. మనసారగ నా - మహామహుని

గొలుపు మమ్మ - ఫలము గల్గు॥ పర॥

2. భవబంధమోక్షుఁడే - సావనచరితుండే

భక్తులఁ బోచెడినాఁడే - సాపవిమోచనుడే॥ పర॥

3. దుష్టజన శిక్షకుడే - శిష్టజన రక్షకుడే

నిర్వికార నిరంజనుడే - నిర్గుణరూపుడే॥ పర॥

10వ అనుబంధము.

[తురీయాంకములో తురీయరాగములో హిరణ్యకశ్యపుడు, లీలావతి,
ప్రహ్లాదుడు కలిసి పాడెడు డైలాగ్.]

కాంభోజి రాగము—రూపకము.

హిర—మానవేర ! నీ య - మానుషచరితుని గొలువ

కూడదురా - మన - కులమునకు

తీరని దుఃఖము గూర్చిన - తులువని - గొలువ॥ మాన॥

ప్రహ్లా—నీ - యనుమానమె గానీ

భూ - నాయకుడగు నా హరికి

హితులు - విరోధులు - లేరయ్యా॥ నీయను॥

తోడి రాగము.

హిర—తోడి రాక్షసుల గనుము

బుద్ధి చెచ్చుకొని మనుము

పాపుడు కూర్పుడు - పరమాత్మం డతడు గాడు
ననుమించిన వాడి రేడులోకములలేడు॥

మాన॥

నిత్యకల్యాణి.

ప్రహ్లా—నిత్యకల్యాణిమూర్తియైన - యా

నిర్గుణ పరబ్రహ్మమూర్తి తేడ

అహంభావత్వమున నున్న నీవేడ

కూడదు - కూడదు - అటులాడకుము పాడవకుము॥

నీయ॥

మోహనరాగము.

లీలా—మోహనాకారా - ముద్దుకుమారా !

తండ్రితోడ వైరమునకు - తలపడకుమురా

నామాట వినుమురా

నా ముద్దు తీర్పరా॥

మోహ॥

ఆనందభైరవి

ప్రహ్లా—పతి మాటలె పత్యమటమ్మా

తప్పు తప్పు అటు లనకమ్మా !

ఆనందభైరవు డతడమ్మా

ఆర్తత్రాణపరాయణుడమ్మా !॥

నీయ॥

11వ అనుబంధము.

[ప్రహ్లాదుడ సందర్భానుసారముగా తండ్రిచేత పాడెడు పాట]

మధ్యమావతిరాగము—ఏకతాళము.

శిశింతుట నీ తరమా !

శ్రీహరిభక్తుని - చిదానందరూపుని॥

శిశిం॥

అహంకారమె నిన్నడచును సుమ్మీ !

వలదుకోపము - గొలుపుము దేవుని

బడయుము ముక్తి - నా మనవి విను మరురక్తి॥ శిక్షిం॥

12వ అనుబంధము.

[పంచమాంకములో ప్రధమరంగమున ప్రవేశమునిపాట.]

కల్యాణిరాగము—రూపకము.

1. దేవాదిదేవా! నీ - దివ్యపదములె గొలుతున్
బ్రవిమలాకారా నీ - భక్తుని గావరావె॥ దేవా॥
2. జగము వెలుప లొకపరి - జగముగోప లొకపరి యుండ
సకలార్థ సాక్షివగు - నీ సామర్థ్య మెఱుంగవశమె॥ దేవా॥
3. కొండపైనుండి దోసి నను - చంపెదరట నాయుండ నిలిచి
కల్యాణమూర్తి కాపాడరావె॥ దేవా॥

బారువా.

1. మనోబుద్ధి చిత్తాహంకారము నీ
ప్రకృతి స్వభావములే గావా॥ దేవా॥
2. నిను దెలియ నాదు వశమా
నిర్మలానందరూపా॥ దేవా॥
3. సంద్రములో దోతురట
భక్తుని సాకగ బరువా॥ దేవా॥

కన్నడ.

1. నిత్యుడవే - నిర్గుణరూపుడవే
సత్యంబైన - స్వరూపుడవే॥ దేవా॥
2. అగ్నిదోసి నను జంపెదరట
అహం - కన్నడసేయంగ తగలే॥ దేవా॥

13వ అనుబంధము.

[ప్రహ్లాదుడు సందర్భానుసారముగా 13వ అంకములో పాడెడుపాట.]

మలయమారుతము—తీపుట.

1. పతితపావన - భక్తపోషణ

పాహి పాహి యని నీ - పదములఁ బడితి॥

పతి॥

2. నీ దాస్యమొకటి మత్సర, మద, మోహ

మమత లనెడి శత్రులఁ బరిమార్చు దేవ॥

పతి॥

3. నీదిస్య నామమహిమ - నెవరి తరముపొగడ

కలదె ముక్తి నీ నామము - దలపకున్న॥

పతి॥

4. కమలనాభ! నీ - కారుణ్యము నాపై రాడే

శ్రీమనోహరా - చిన్మయరూపా!

ప్రాపుఁ జేర్చుకొని - భక్తుల బోవఁగ రావా!॥

పతి॥

14వ అనుబంధము.

[ప్రహ్లాదుడు పాములచే కడువలకునప్పుడు పాడెడుపాట.]

సింహేంద్రమధ్య రాగము—తీపుటతాళము.

ఓ. ఖగవాహనా! కాపాడరావా!

1. శేషశాయి వగు నీ - చిన్మయరూపము

గొల్చెడి నన్నిట - గీటడగింపఁగ

పన్నగముల దెచ్చి - రావన్నరక్ష॥ ఖగ॥

2. నీ పేరుఁ దలఁచిన - మనసార గొలిచిన

పన్నగములే గాదు

మృత్యుదేవియే రాలేదు దరికి॥

ఖగ

15వ అనుబంధము.

[విషపానసమయమున పోహ్లాదుడు పాతెనుపాట.]

జీవగాంధారిరాగము—అటతాళము.

1. విషధర విషధర - విషధర వేగమె రారా!

భక్తుని బోవర - పరమపావన చరితా!||

విష||

2. నీధ్యాన మెపుడున్ - నెమ్మది నిల్చిన నన్నున్

విషమునఁ జంపఁగనుండిరి గావగ రావా!||

విష||

3. నీ భక్తుని విషమూ - జగపును

హానికి గలదా శక్తి

సర్వశక్తిమంతుడ వగు

శ్రీహరివగు నీకరుణ గలుగ||

విష||

సమాప్తము.

చూర్పకవుల పద్యకావ్యములు

శృంగారనైషధము

శ్రీనాథుని ప్రణీతము

రూ 1—0—0

శశాంకవిజయము

శేషము వేంకటపతి విరచితము

రూ 1—0—0

విజయవిలాసము

చేమకూర వేంకటకవి కృతము

రూ 0—12—0

పారిజాతాపహరణము

ముక్కు తిమ్మనార్యుని ముద్దుపల్కులు

రూ 0—12—0

చిలకీయము

చిలకవి సింగరార్యుని ప్రణీతము

రూ 0—8—0

పసుపులేటి వెంకటాచార్యులు అండ్ బ్రదర్లు, ఇన్స్టిట్యూషన్, రాజమహేంద్రవరం

శ్రీకృష్ణరాయబారము

“శ్రీకృష్ణరాయభార” మనుటతోడనే పరిమాంధునకును ఇందలికథ జుప్పి కి వచ్చితిరును. ఈరాయభారము బ్రహ్మశ్రీ చక్రావర్తావల మాజీకృష్ణకర్మగారిచే హాశముగా వ్రాయబడినది. పాత్ర పోషణమున నేమి, పాత్రాచర్యముననేమి ? నీని కిదియే సాటి. ధర్మబాని యొప్పు, భీముని రాద్రీము, శ్రీకృష్ణుని యుక్తి ప్రియులు, కర్ణాశ్వద్ధావల తగవుబాటు, ధృతరాష్ట్రుని కృత్రిమాలోచన చదివి విని యానందింపవలయునేనని యూరక వల్లించుటవలన లాభముగానరాదు. ఒక్కమారు చదివి చూడుడు. కర్ణుని జుమ్మరహస్యమును శ్రీకృష్ణుడు, కుంతియు గూడ వాని కెఱింగించి సాండవులలోనికి రమ్మనమని బోధింప కన్లుకు తెల్పిన ధర్మములు విని తీరవలయును. చక్కని పార్సి కన్లుకుక మట్టుతో సహా

జెల ర 0—12—0

పరలోకయాత్ర

అనుగ్రంథము శ్రీ కోటమర్తి చినరఘుపతిరావుగారిచే రచియింపబడినది. ఇందలి కవ్వములతో గఠించిన యొక జీవయొక్క కరచరిత్ర మంగయు నతిజ్ఞానదాయకములగు ప్రమాణ గ్రంథవిషయములతో రచియింపబడినది. ఆజీవయొనర్చిన ఘోరపాపకార్యములనుబట్టి యనుభవించిన నరక బాధలు నుత్తరజన్మములు నుత్తరజన్మానుభవమోగ్యములును విపులముగాఁ దెలుపబడియున్నందున నందఱు చదివితిలకింపగల గ్రంథము.

జెల 0—కి—0

వలయువా రీదిగున విలాసమునకు వ్రాయుడు.

కనుపులేటి వెంకట్రామయ్య అండ్ బ్రదర్సు,

ఇస్మినుపేట, రాజమండ్రి.

అనసూయ

ఇది శ్రీయత అయినాపురపు సోమేశ్వరరావుగారిచే రచియింపబడి యిప్పుడే ముద్రాణమై వెలకు సిద్ధముగానున్నది. అనసూయ సుమతుల పాతివ్రత్య మహాత్మ్యము అనసూయ బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వరులను బాలురగాజేయుట మాండవ్యుని కాపము సుమతి నూర్యోదయముగాకుండ శపించుట. సుమతి పాతివ్రత్యచహిమకల్ల సుమతీ భర్త మరల జీవించుట మొదలగు సంగతులు నిపుణముగా వ్రాయడమయినది. ఒక సారి చదివి చూడుడు.

శ్రేయ 1—0—

విచిత్రచిత్రమాల

నవరసభరితమైన మైదంకముల నూతన నాటకము.

ఇది “శ్రీయత అయినాపురపు సోమేశ్వరరావుగారిచే” రచియింపబడి యిప్పుడే ముద్రాణమై వెలకు సిద్ధముగానున్నది. అత్యశ్చుతంబగు కథ. చదివినకొలదియూ జవులూరుచుండును. చిత్రమాలా, రాజసింహులకు బరస్పర వైషమ్యము గలుగవలెనని తలంచి చిత్రమాల తండ్రియగు ప్రభాకరు డొనరించిన దురాగతము జదివిన గర్భ నిర్భేధమగును. శ్రీనిధ్యమగూర్చియు, కన్యా వివాహమును గూర్చియు ప్రభాకరునకును, వాని మంతులకు నడచిన వాదన, ప్రతివాదములు కాస్త్రుసన్నతములై, హృదయంగమమై యుండును. ఇట్టి పుస్తక మిదిగఱకు వెలువడి యుండలేదు. త్వరపడవన్న ద్విత్తిను ముద్రాణమునఱకు నిరీక్షింప వలసినవచ్చును.

వెల రు 0—12—0

వలయువారు :—

కసుపులేటి పెంకటామయ్య,

అందు బద్దర్సు,

రాజమండ్రి, ఇన్నీసుపేట.

